

วิทยารชชม

รวิ

สิงหาคม

๒๔๗๕

กามนิธ

เป็นพระสูตรใหม่อีกเรื่องหนึ่ง

ของ เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

เคยลงใน ไทยเขมม วิจารณ์

รวบรวมพิมพ์เป็นเล่ม

เหมาะแก่บุคคลทุกชั้น ทุกวัย ตลอดจน พระภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา
ท่านจะคัมภีรธรรม ด้วยการอ่าน โดยไม่รู้สีกตัว และไม่เบื่อหน่าย

ราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท

ค่าส่ง ๒๕ สตางค์

สมาชิกไทยเขมม ทุกประเภทไม่ต้องเสียค่าส่ง

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๙ เล่ม ๔ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕)

มาสานุสสรณ์	หน้า ๒๖๕
กรรมเก่า (ตอนจบ)	ดอกไม้สด „ ๒๖๖
ความสัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย	วงศ์กมล „ ๒๗๔
บทละครพูดเรื่อง “ก๊วนวารี”	เทพนม „ ๒๘๑
กฤษณมฤตยู	สุวรรณมานพ „ ๓๒๕

มาสาธุสสรณ์

ไหว้พระเป็นเจ้า

๑ อัญชฌมัยังคมย่ำวง สิทธิสรวงศรีแก่ล้วนาดา วิษณุผู้ทรงศักดิ์ งามาเป็นแทน
แสนกั กลิ่นฟ้า กลิ่นดิน บันสามารถ เขาพญาครุฑราชมาชี ถือสังข์จักร ฤทธาธรณิ
ปรายหมู่สูริแรงदान อิกชัยังคมปรเมศวร์ สถิตฉาพิเศมไพศาล ชีโคเฝ้าผู้กฤตการ
เฝ้าออกเย็นสรวงเทพไท ยศยงทรงอินทร์ชฎา สามคาพระพร่งแสงใส กำจักสรวพัตร
โทยภัย พิฉะรัญโรกลายกั อิกทั้งยังคมไชยะไชย เทพไทพรหมเมศวร์เรืองศรี
ขุนท่านการัญจนาล่องพิ พระเอามาชีแสนสยาย สักกักรแลเล้งเพ่งพิศ สักกัศลอก้อง
มองหมาย ปกป้องปวงภัยอันตราย มิให้กลักรายโดกา ขอพระเป็นเจ้าทั้งสาม พังความ
สุนทรชวนว่า ขอทรงพระกรุณา คุ้มเกรงรักษาทั่วไป ฯ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดอกไม้สี่

“กรรมเก่า”

(ต่อจากหน้า ๒๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๕)

๑๑

เนื่องจากที่เส้นประสาทได้รับความกระทบ
กระเทือนเกินสมควร รุ่งเช้าในวันต่อมา
ก็เกิดมีอาการปวดศีรษะและครั่นตัว และเป็น
ไข้ในตอนสาย

เมื่อคุณหญิงได้ทราบ อาการของ นุช จาก
อัมพร ในขณะที่ท่านกำลังนั่งสนทนากับ
นางบำรุง ท่านก็รีบลุกจากที่ พร้อมยกเรียก
หาปรอทโดยทันที ครั้นได้แล้วก็ถือปรอทนั้น
เข้าไปในห้องพัก คือห้องที่นุชนอนอยู่

นั่งลงบนเตียงข้างหัวนุช ยกมือขึ้นแตะ
หน้าผากหล่อน หลังจากนั้นก็หยิบปรอทใส่
ไว้ในปาก

“๑๐๐.๒!” ท่านบอกกับคนไข้ ๒ นาที
ต่อมา พร้อมยกข้อมืออย่างอ่อนโยน “กำหนด
กลักรุ่งเทพ ฯ เป็นอันดี”

นุชมองดูท่าน ด้วย ดวงตา อันเบิกกว้าง และ
เต็มไปด้วยน้ำตา แล้วก็หลับตาลงเสียโดย
มิได้พินิจว่ากระไร

คุณหญิงใช้ มือแตะ บน ขมับ นุช แค่นาทีเดียว
แล้วย้ายไปจับตามแขน และต้นคอ แล้วจึง
หันมาทางอัมพร พลาญพกว่า

“ตัวก็ไม่ร้อนสัก แด่ขมับเย็นแรง” หัน
กลัชมามองนุช “ปวดหัวมากหรือลูก?”

นุชพะยักหน้าขึ้นเล็กน้อยโดยไม่ลืมตา คุณ
หญิงลูบศีรษะหล่อนเบา ๆ ๒-๓ ครั้ง แล้วก็ลุก
ขึ้นไปนั่งอยู่บนพนักห้อง ห่างจากเตียง ไป เล็ก
น้อย พลาญพยักหน้าขึ้นเรียกอัมพรเข้าไปหา

“ทำไมถึงจะรู้ว่าเป็นไข้อะไร!” ท่าน
ปรารถนาด้วยน้ำเสียงแสดงถึงความวิตกกังวลใจจริง
“แกเย็นตัวก็ หรือเปล่า?... หมอใน เมืองนี้
ไว้ใจได้หรือไม่ก็ไม่ได้”

พ.ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

ในคราวตาของ อัมพรมีความ วิตกหลาย อยู่
แต่เพียงเล็กน้อย ทุเหมือนหล่อนกำลังมีความ
รู้สึกคล้ายใจกับความมฤตยูปนกันอยู่ เมื่อ
คุณหญิงพวยลง หล่อนใช้เวลาตัดสินใจ
อยู่ ๓๐ วินาที แล้วก็ลุกขึ้นอย่างรวดเร็ว แค่ว่า
ทวิเสียงอันแผ่วเบา

“ไม่เป็นอะไรมากหรอกค่ะ เป็นไข้ตก
ใจเท่านั้นเอง คิดฉันเล่าเรื่องคุณ พ.... เรือง
เก่าให้แกฟังเมื่อวานนี้”

คุณหญิงสะกึ่ง มองดูหล่อนด้วยสายตา
แสดงความไม่พอใจ และประหลาดใจ ระคนกัน
อัมพรจึงพูดต่อไป เป็นเชิงออกทวิ

“คิดฉันได้เรียนคุณแม่ไว้ก่อนแล้ว”

คุณหญิงเมินหน้าไปเสียทางหนึ่ง แล้ว
ลุกจากที่นั่ง ไปยืนพิงหน้าต่าง มองดู ภาพ เบื้อง
หน้า พลางใช้ความคิดอย่างตรึกตรอง

จึงถึงอัมพรพัก หล่อนได้บอกแก่ท่าน
แล้ว ตั้งแต่ ๓ วันแรก ที่มาถึง จังหวัดหลังสวน
แต่คุณหญิงยังมีใจที่คักคั่น หรืออนุญาต ลง ไป
ที่เดียว เป็นแต่บอกว่า ท่านเป็นผู้รับผิดชอบ
มิใช่เป็นผู้เจ้าของเรื่อง การที่อัมพร ะบอก
ความจริงแก่ผู้หรือไม่ ต้องแล้วแต่ผู้เจ้าของ
เรื่อง คือ นายอาระทกสิน อัมพรมิได้โต้แย้ง
และ ใน เวลา เดียว กันนั้น นุชได้เข้ามา ร่วมอง

สนทนา ความตั้งใจ ของคุณหญิง ที่ระถาม
ถึงเหตุที่ทำให้ อัมพรปรารถนาจะบอก ความจริง
แก่ นุช นักก็เลย ล้ม ต่อมา อีก ๒-๓ วัน
อัมพรได้บอกกับท่านต่อหน้านายอารว่า หล่อน
มีความประสงค์ที่จะอยู่ในเมืองหลังสวนต่อไป
อ้างเหตุว่าบิดาชราแล้ว อีกทั้งมิไรรักษาประจำ
สังขาร นายอาร มิได้ส่งเสริม หรือ คักคั่น
แต่คุณหญิงคิดว่าเป็นการสมควร — หรือเกือบ
จำเริญ — ที่ท่านระคักคั่นมิได้ที่เดียว ต่อจาก
นั้น ข้อนี้นายท่านผู้ควรจะได้รู้ ความจริง หรือไม่
ก็กลายเป็นความจำเริญขึ้น อัมพรสมิควร
อยู่ก็มิควร ถ้าจะอยู่เพียงครั้งคราวก็ไม่แปลก
แต่เมื่อหล่อนตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะอยู่ ตลอด

ไป นุชคงจะประหลาดใจ หล่อนคงจะถาม
ระซัก หนักว่าจะได้เรื่องที่จะขอ เชื้อ ยางที่คุณ
หญิง จะต้องเป็นผู้บอก ความจริง แก่หล่อน เอง
ดังนั้น ให้อัมพรเป็นผู้บอกเสียก่อน ก็ เป็น
การแย่งเขาราชการที่คุณหญิงก็อยู่

ครั้นถึงเวลาอัน เวลาที่ได้ฟังจากปากอัมพร
ว่านุชได้ทราบความจริงตลอดเรื่องแล้ว ความ
รู้สึกแปลกประหลาดอย่างที่ไม่เคยรู้สึก มา แต่
ก่อน ก็เกิดขึ้นแก่คุณหญิง แรกทีเดียว ท่าน
รู้สึกใจหาย คล้ายกับที่มีผู้มาชิงของรัก ที่ใช้ชก
อยู่เย็นใจไปเสียจากตัว ให้เกิดความเสียกาย

ดอกไม้สด

สิงห์

น้อยใจ และชักเคือง ความรักของคุณหญิง
วนเวียน อยู่ในความรู้สึกเหล่านั้น เป็น เวลานาน
ครั้นแล้วเกิดความมานะ หักห้ามความเสียกาย
เป็นความมานะของคุณคณผู้มิชอบนิสัยยอนและ
ถือตัวเกินที่ระอาอยู่ในบุคคลที่ตนสงสัยว่าหมก
อาลัยในตน “ตัวเราเปรียบเหมือนลูกจ้าง
รับจ้างเลี้ยงไก่ไว้ เมื่อโตขึ้นแล้ว เขาจะ
สมัครไปทางพ่อทำให้ให้ความรักแก่อย่างเดียว
หรือจะสมัคร มาทางเราทำให้ให้ทุกอย่าง นอก
จากความรักก็ตามใจเรา เราหาปรารถนา
ทุกสิ่งอย่างไม่มี” นี่ คือ ความรำพึงของคุณหญิง

อย่างไรก็ตาม คุณหญิงคงให้ความหวัง
ไว้ในตัวนุชไม่มียกยกว่าที่เคยมา วันนั้นทั้งวัน
ท่านได้เฝ้าอยู่กับหล่อน เว้นแต่เวลารับประทานอาหาร
จริงออกจากห้องไป ส่วน นุชคงนอน
หลับตาบังไม่พอกา มิใช่ทั้งคืนทั้งวันระยก
ขะวนขึ้นมาเยี่ยมถามอาการ ยิ่งได้ยินเสียง
คน ได้ว่ามิใช่อยู่ในห้องมากหน้าหลายตา
หล่อนยังชักชักและรำคาญ ทำความ ปรก
ตัวระให้รุนแรงขึ้นอีก จนถึงเวลากลางคืน
เมื่อทุกคนพากันหลับ ภายในบ้าน เงียบสงัด
ในความมืดดำที่ดำเป็นอิสระ อยู่แต่ผู้เดียว ไม่
มีใครมารบกวน นุชจึงรู้สึกค่อยหายโศกเศร้า
หล่อนได้สะบัดผ้าทอของคุณหญิงได้คลุมตัวหล่อนไว้

อย่างมีกิริยา เมื่อก่อนที่ท่านจะเข้ามานอน ออกเสีย
เหยียดแขนขาตามสบาย และเริ่มใช้ความ
คิดรำพึงถึงฐานะของตัวต่อไป

วันรุ่งขึ้น ความร้อนในตัวนุชลงถึงขีดปกติ
แต่ดวงหน้าของหล่อนยังขาวซีด อีกทั้งซอຍ
ก็เขียวคล้ำ คุณหญิงคงทำหน้าที่ผู้พยาบาล
ที่ดี เฝ้าอยู่กับหล่อนตลอดเวลา ครั้นถึง
เวลาบ่าย ท่าน ต้อง ลงไป รับ ประทาน อาหาร
พร้อมกับอัมพรและคนอื่นๆ ผู้สาวของนุช
รับประทานเสร็จจากคุณหญิง ก็ได้รับคำสั่ง
ให้ขึ้นไปอยู่กับนุช เมื่ออัมพรเข้าไปถึงใน
ห้อง เห็นนุชนอนตะแคงหันหน้าเข้าฝา อัมพร
เข้าไปยืนอยู่ข้างหัว ใจก็ความ้องคงกำลัง
หลับ ก็หันมาลงระดูให้แน่ ก็พอลุคนุชพลิก
ตัวหันหน้ามาหาหล่อน

“โอ! นุชร้องไห้แล้ว!” อัมพร
กล่าวอย่างตกใจเมื่อเห็นนุชมีหน้าอันอาบด้วย
น้ำตา “ทำไมเสียอย่างนี้ล่ะ ปลอบใจอย่างนี้
ประเดี๋ยวก็จะสบายมากไปเท่านั้น”

“มันแน่ เข้ามาใกล้ๆ” นุชพุก้วย
เสียงอันแหบเคือ ครั้นอัมพรก็มาคลึงใกล้
เคียง หล่อนก็ยกแขน ขึ้นโอบคอ อัมพรไว้
พลาญพรว้า

“บอก... บอก... พ่อ ของเรานะ ว่า นุช

พ. ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

ขอโทษมาก ๆ ที่ ^๕นุช ^๕นึกอะไรไม่คิดหลายอย่าง
บอกกับ... เขา... ก็ทำว่า ^๕นุช ^๕รู้เรื่องตลอด
แล้ว ^๕นุช ^๕เห็นใจทุกอย่าง ^๕นุช ^๕ส่งสารท่าน
มาก และ ... และ ^๕นุช ^๕เต็มใจเป็นลูกของ
ท่าน”

^๕อัมพร ^๕รู้สึกคนคนในลำคอ ^๕ต้องนั่ง ^๕สะกด
ใจอยู่เป็นครู่ ^๕จึง ^๕พูดออกได้

“^๕พระบอกให้ท่านทราบตามที่ ^๕นุช ^๕ว่า ^๕นุช
อย่าร้องให้อีก ^๕นอสนี ^๕นอสนี ^๕อย่า ^๕คิด
อะไรต่อไป ^๕ประเทว ^๕โชน ^๕อวย ^๕ระกลาย ^๕เป็น ^๕ใช้
มาก ^๕คุณ ^๕พอ ^๕จะ ^๕อยู่ ^๕ใหญ่ ^๕แต่ ^๕ท่าน ^๕ก็ ^๕อยู่ ^๕พอ ^๕อยู่
แล้ว ^๕ท่าน ^๕อย่า ^๕จะ ^๕ชม ^๕มา ^๕นุช ^๕แต่ ^๕ชื่น ^๕ชม ^๕ใน ^๕ใจ
ไม่ไหว”

“^๕ยู่ ^๕ยู่ ^๕อย่า ^๕!” ^๕นุช ^๕ห้าม ^๕โดย ^๕เร็ว ^๕“อย่า
เพื่อก่อน ^๕นุช ^๕ยัง ^๕ไม่ ^๕อยาก ... ^๕เออ ... ^๕นุช
อยาก ^๕อยู่ ^๕คน ^๕เดียว ^๕อัมพร ^๕ก็ ^๕ไป ^๕เสีย ^๕ก่อน ^๕เถอะ
ไป” ^๕พูด ^๕แล้ว ^๕หล่อน ^๕ก็ ^๕คลาย ^๕แขน ^๕ออก

ในวันที่ ๓ ^๕นุช ^๕รู้สึก ^๕ตัว ^๕ว่า ^๕ร่าง ^๕กาย ^๕ยัง
โม่ ^๕และ ^๕จิต ^๕ก็ ^๕ใจ ^๕ยัง ^๕อ่อน ^๕แอ ^๕แต่ ^๕หล่อน ^๕เกิด
มีความ ^๕ปรารถนา ^๕อัน ^๕ประหลาด ^๕คือ ^๕ปรารถนา
จะให้ ^๕คุณ ^๕หญิง ^๕กลับ ^๕กรุง ^๕เทพ ^๕เสีย ^๕โดย ^๕รวดเร็ว
ที่จะ ^๕ผ่าน ^๕หลัง ^๕สวน ^๕ใน ^๕คืน ^๕วัน ^๕รุ่ง ^๕ขึ้น ^๕เพื่อ ^๕หล่อน
จะให้ ^๕อยู่ ^๕ตาม ^๕ลำ ^๕พัง ^๕และ ^๕คิด ^๕ถึง ^๕การ ^๕ภาย ^๕หน้า
ว่าจะ ^๕ทำ ^๕อย่าง ^๕ไร ^๕ต่อไป ^๕ได้ ^๕สะดวก ^๕ดังนั้น ^๕หล่อน

จึง ^๕แกล้ง ^๕ฝัน ^๕ใจ ^๕ทำ ^๕หน้า ^๕ขึ้น ^๕ลงไป ^๕รับ ^๕ประทาน
อาหาร ^๕ใน ^๕ห้อง ^๕ชั้น ^๕ล่าง ^๕ตาม ^๕เคย ^๕โดย ^๕มิ ^๕ได้ ^๕ฟัง
เสียง ^๕กึก ^๕ก้าน ^๕ของ ^๕คุณ ^๕หญิง ^๕และ ^๕ของ ^๕อัมพร

ความ ^๕ปรารถนา ^๕ของ ^๕นุช ^๕เป็น ^๕รูป ^๕ไป ^๕กลับ ^๕กับ ^๕ความ
สม ^๕ประสงค์ ^๕ตอน ^๕ค่ำ ^๕เมื่อ ^๕นุช ^๕จะ ^๕เข้านอน ^๕คุณ
หญิง ^๕กล่าว ^๕กับ ^๕หล่อน ^๕ว่า

“^๕พว ^๕งั้น ^๕ถ้า ^๕นุช ^๕ไม่ ^๕กลับ ^๕เป็น ^๕ใช้ ^๕อีก ^๕แม้ ^๕จะ
กลับ ^๕กรุง ^๕เทพ ^๕เสีย ^๕ที่ ^๕ธุระ ^๕ต่าง ^๕ๆ ^๕ยัง ^๕ค้าง
อยู่ ^๕ทั้ง ^๕นั้น”

คำ ^๕กล่าว ^๕นั้น ^๕กล่าว ^๕โดย ^๕ความ ^๕ตั้งใจ ^๕จริง ^๕ครั้ง
หนึ่ง ^๕และ ^๕เพื่อ ^๕ลด ^๕ใจ ^๕ครั้ง ^๕หนึ่ง ^๕นุช ^๕ไม่ ^๕ค่อย
แต่ ^๕หล่อน ^๕นึก ^๕ใน ^๕ใจ ^๕ว่า

“^๕แน่นอน ^๕นุช ^๕จะ ^๕ไม่ ^๕กลับ ^๕เป็น ^๕ใช้ ^๕อีก ^๕ใน ^๕วัน
พว ^๕งั้น” ^๕และ ^๕ถาวร ^๕ก็ ^๕เป็น ^๕จริง ^๕ตาม ^๕ใจ ^๕ของ ^๕หล่อน ^๕นี้ ^๕
ก็ ^๕ว

เวลา ๑ นาฬิกาเศษ ^๕ใกล้ ^๕เวลา ^๕ที่ ^๕คุณ ^๕หญิง
จะ ^๕ต้อง ^๕ไป ^๕บรรด ^๕ไฟ ^๕ที่ ^๕สถานี ^๕คน ^๕ใน ^๕บ้าน ^๕พากัน
วิ่ง ^๕วน ^๕อยู่ ^๕ออก ^๕ไขว่ ^๕การ ^๕มา ^๕และ ^๕การ ^๕กลับ ^๕ของ
ชาว ^๕กรุง ^๕เทพ ^๕ๆ ^๕เป็น ^๕งาน ^๕สำคัญ ^๕สำหรับ ^๕ชาว ^๕บ้าน
นั้น ^๕มาก ^๕ทั้ง ^๕เพราะ ^๕ชาว ^๕หลัง ^๕สวน ^๕ทำ ^๕นริ ^๕ชีวิต
อย่าง ^๕สง ^๕และ ^๕เจ ^๕ย ^๕ย ^๕เหงา ^๕เกิน ^๕ไป ^๕จะ ^๕หา ^๕สิ่ง ^๕ใด
ที่ ^๕เป็น ^๕เหตุ ^๕การ ^๕ณ ^๕เปลี่ยน ^๕แปลง ^๕สำหรับ ^๕เปลี่ยน
อารมณ์ ^๕อย่าง ^๕นั้น ^๕น้อย ^๕นัก ^๕เขา ^๕เหล่าน ^๕นั้น ^๕ที่ ^๕คอย ^๕ส่ง
คุณ ^๕หญิง ^๕ทั้ง ^๕แต่ ^๕หัว ^๕ค่ำ ^๕จน ^๕ถึง ^๕หัว ^๕ค่ำ ^๕ที่ ^๕นอน ^๕หลับ

ดอกไม้สด

สิงห์

แล้วกลืนคนจนก็มี ลูกเล็กๆ นิ่งตาแดง แล้วพบว่า
อยู่บนแท่นแม่ แม่ นิ่งตาแดง ก็ สามี ของ
ของส่วนตัวของคุณหญิงก็ไม่มีอะไรมาก แต่
ของกำนัล คือ ผลไม้เย็นชะลอมๆ นอกจาก
นั้นยังมีเรือนกวนอีกสองห้อง ทำให้เป็นภาระ
ใหญ่ขึ้นหนัก

ตามทางที่ควร ในเวลานั้นนุชควรจะนอน
หลับอยู่บนเตียงดังที่ใคร ๆ พากัน คากคะเน
แต่นุชทำใจให้หลับไม่ หล่อนนอนพลิกกลับไป
กลับมาอยู่ในที่นอนโดยไม่รู้สึกง่วงจนึกเดียว
นาฬิกาข้อมือ เรือนทองขาว วางอยู่ ข้างหมอน
นุชเล่าแต่แว่นกวนเวลาไม่กี่หุยกัหย่อน จวน
ถึงกำหนดที่คุณหญิงจะออกจากบ้าน นุชยัง
รู้สึกง่วงหัวใจของหล่อนเต้นดิ้นรน และหกล้ม
เหวี่ยงแก๊งทงมีผู้มายับคนเฝ้าที่หล่อนเลี้ยง
ไปเสียสิ้น จึงหุคอยฟังเสียงเครื่องดนตรีว่า
รถจะออกเร็วเมื่อไร เสียงคนทอเย็บเองต่าง
พากันจ้อกแจ้กจนไม่ไคศัพท ในที่สุดทนความ
อึดใจไม่ได้ นุชก็ต้องออกมาดมมุ้ง

พ่อเฒ่าของหล่อนเหยียบกระดาน ก็พอ
คุณหญิงเข้าประตูมา ความสว่างในห้องมี
อยู่อย่างสลัว ทั้งสองไม่อาจเห็นหน้ากันไค
ฉันทน์ คุณหญิงกางแขนออก นุชก็วิ่งเข้า
โอบกอดท่าน ท่านจูบแก้มหล่อนทั้งสองข้าง

“แม่จะไปกี่วัน นุช ยาก กล้าย่าน
เมื่อไรก็บอกกับหลวงขำรุ่ง ๆ แม่พอกับหลวง
ประกอย ๆ เขาไว้แล้ว ให้เขาเป็นผู้พานุชไป
ส่ง”

พูดแล้วท่านก็สะจากหล่อน ออกจากห้อง
ไป นาฬิกา ๑ ค่ำมา นุช ได้ยินเขาสารถี
รถ เสียงรถแล่นห่างจากบ้าน หล่อนรีบ
กลั้วเข้าเตียง ซบหน้าลง สะอื้นซึก ๆ อยู่กับ
หมอน.....

เมื่อนุช ตื่นนอนในวันรุ่งขึ้น หล่อนเห็น
ขนอย่างอ่อนเพลีย และเหวี่ยงแก๊งในใจ ให้รู้
สึกเหมือนกันว่าโลกที่หล่อนอาศัยอยู่ มีคนคลุ้ม
ไปคัวยมหมอกและควีน ความรู้สึกนึกถึงว่า
ตนเป็นบุตรของนายอา ผู้เคยต้องโทษ แทนที่
จะเป็นบุตร ของ พระยารัตนาวาที ผู้มีชื่อและ
เกียรติยศ เป็นที่นอบน้อมของคนที่ทั้งหลาย เป็น
ประยูรญาติที่ประภคยชนคัวย กรก ชะนิก ร้าย
แรง เผลอฉลาดัวหัวใจหล่อนให้เร่าร้อนยิ่งกว่า
เพลิงเผา เมื่อ ๒ วันก่อน ความเวทนาใน
ชายชราผู้อภัพ ได้ทำให้หล่อนกล่าวว่าอา
น่ายใจฝ่ากอดมพรไปให้แก่ชายผู้นั้น แค่ม
ยคน ความเวทนาเสื่อมคลายลง คงเหลือ
แต่ความรู้สึกดิ้นรน ก็เกิดความรักแค้น น้อยใจ

ดอกไม้สด

สิงห์

เหล่านั้น มีการศึกษา และ ความเข้าใจ ใน ชีวิต
 แยกต่าง กัน นุษ ประจักษ์ทั่วทุก หลังสวน แดก
 ต่างกยงทศพรณครวนันเทียว เจนน แล้วจะ
 มีให้นุชเกลียดชังฐานะ ที่แท้จริงอันเป็นเหตุให้
 หล่อนอับอายขายหน้าแก่เพื่อนฝูง ออกทั้งจะทำ
 ให้หล่อนต้องละทิ้ง ความสุขสมบูรณ์และความ
 ยืนเที่ยงที่หล่อนได้เคยผ่านมาแล้วกระไรได้ โดย
 ประการฉนั้น นุช จึงได้ปล่อยให้อีกทั้งใจ ของ
 หล่อน กระสือกระส่าย อยู่ใน ความลึงเลถึง ๑๒
 ชั่วโมงเต็ม

เมื่อความกตัญญู รู้หน้าที่ ได้ซบซนระ ค่อ
 ความใส่ใจ ในสิ่งที่หล่อนเรียกว่า ความ สุข นั้น
 เป็นเวลาจวนค้ำ นุช ผลุนผลัน ออกจากห้อง
 ลงไปอาบน้ำ แล้วหล่อนแต่งตัวอย่างเร่งร้อน
 พอเสร็จก็ตรงไปห้องชายชราทันที

ภาพแห่งนายอาทักนุช เมื่อได้เผชิญหน้า
 กันอย่างยิศาจยัยครันนั้น ทำให้มพรน้ำตาตก
 ด้วยความคนกันใจ นายอาทักนอนอยู่บนเก้าอี้
 ยาว ตามเคย นุช เข้มประคองเข้ามาในห้อง
 นายอาทักไม่มองดูโดยมิได้คังใจ ครันเห็น
 ว่าเป็นใคร แล้วก็สะกั้งขึ้นโดยแรง หูฉิ่ง
 สาวเครือทศพรเข้ามาดังชายชรา กรายลงก้วย
 ทำที่หล่อนเคยกรายในคราวแรกพบ แต่ก้วย
 กวโจอันแสนที่จะแตกต่างกัน นายอาทักยก

แขนขึ้นสันเทาชนลุยหล่นหล่อน จากสัหน้า
 อันเผือก และคาทักกะพริบขลุยลงอยู่ อัมพร
 ครเน ได้ว่านายอาทักกำลังคนเคนเพียงไร เมื่อ
 นุชเจยหน้าชนเห็นหน้ายิศา ก็เกิดความรู้สึกสสาร
 ใจใจ ก้วยกิริยาละมุนละม่อม อ่อนโยน ซึ่ง
 เป็น กิริยา ที่นุชทำได้ทุกเมื่อในคราว ค้อง การ
 หล่อนโยย กอกร ร่างอัน เทียว แท้ง ของ ยิศาไว้
 พร้อมกับซบซนด้วยระลงนทรวงอก ทั้ง พ้อลुक
 กร้องให้ก้วยความรัก ความสสาร และความ
 ปรานีค่อกัน

๒ ชั่วโมงต่อมา นุชกลับเข้าไปในห้อง มี
 สัหน้าเศร้าและขมขื่น รีมสยักเฉยอ้อมอย่าง
 โศกสลด หล่อนลงมือเขียนจดหมาย ฉะฉนัย
 หนึ่งอย่างรวกเร็ว ตามลักษณะบุคคลที่ความ
 คึกท้วมล้นอยู่ในสมอง ปรารธนาที่จะระบาย
 ถ้ายเทออกเสียบ้าง จดหมายของนุชมีความ
 คึงค่อเป็น

บ้านหลวงบำรุงประชาราษฎร์ หลังสวน
 วันที่ เดือน พ. ศ. ๒๔๗๓

นำพงศ์ทรวง
 เป็นอะไรไป ถึงไม่มาหา นุช เมื่อ นุช อยู่
 กรุงเทพ ฯ ? เคยวัน นุช มาอยู่หลังสวนแล้ว
 เราจะไม่ได้พบกัน นำพงศ์จะไปทางของนำ
 นุชจะไปทางของนุช นำพงศ์รู้ เรืองก็ทำไม่

พ. ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

ไม่บอกกันข้าง เคี้ยวหนูรู้แล้ว ขอบใจ
นางค์แล้วขอร้องสำหรับหนู แต่เคี้ยว
เราจะไม่ไต่พบ กันอีก..... โอ! นางค์
ของหนู ชีวิตของหนูต่อไปจะมีมาก ไม่มีใคร
เลยในหลังสวน หนูแสนทระนงคนเดียวเป็น
อันซาค คิดถึงนางค์เหลือเกิน หนูไม่กล้ากลับ
ไปกรุงเทพ ฯ เราทระนงเราระ หนู ข้างหลัง
นายสุนทร หลวงไพรัช ฯ เราเข้านึกอย่างไร!
นางค์ไม่ทระนงเราระ หนู ไม่ใช่หรือ? คิด
ถึงนางข้าง หนูไม่ขอให้นางค์มาหาหนู แต่
หนูจะขอเห็นนางค์ในฝัน ของหนู คุณแม่
กลับกรุงเทพ ฯ แต่แม่คน แต่หนูไปทัก
ไม่ได้ หน้าที่ของหนูอยู่ทาง ท่านเป็นพ่อ
ของหนูแต่ๆ และเป็นคนดีมาก ไม่มี
Selfish เลย ขอโทษนา หนูเขียนคำอังกฤษ
คำหนึ่ง คำเคี้ยวเท่านั้น หนูเกลียดภาษา
อังกฤษเกลียด England itself เกลียดอะไรๆ
ทั้งหมด ที่แล้วมาไม่จริง สงสารคุณแม่จะ
เหงามาก ท่านคงต้องการหนู นางค์
ต้องไปเยี่ยมท่านข้าง และคิดถึงนางข้าง หนู
ขอลา

Love and kisses

ของนางค์เสมอ

หนู

เขียนแล้ว โดยมิได้อ่านทวน หนูชก
กระคายชอนไต่ไปทักลายมือของผู้ชอนหัก ชน
ประตึกขมรมผลปาก ครั้นแล้ว หล่อนก็พยไ
ของสอไวไต่หมอน รอเวลาที่ระทาค่นา
ไปส่งยังที่ทำการไปรษณีย์ต่อไป

๑๒

๑๕ วันผ่านไป.....

เวลาประมาณ ๑๐.๔๐ นาฬิกา หญิงสาว
คนหนึ่งนั่งห้อยเท้าอยู่บนบันไดหน้าตึก อาคารท
หล่อนกอดเข้า และรับหน้าอุ้มกับแขนโดยมิไ
กระทุกกระติกหลายนาที่นั้น บอกชีวิตว่าหล่อน
ปราศจากความทุกข์ และ มีความเยือกเย็นต่อ
ชีวิตเป็นอย่างยิ่ง

เสียงสุนัขเห่าเกรียวใหญ่ แสดงว่ามี
คนแปลกหน้าเข้ามาในบ้าน แต่หญิงสาว
ผู้นั้นมิได้ปรารถนาที่จะขยับเขยื้อน มิไใคร
จะไป ไใครจะมา จะเกี้ยวข้อง กับหล่อน ก็หาไม่
เจ้าหล่อนผู้นั้นไม่มีจักมิไใคร ไใครไใคร ไใครไใคร
นั้นในเมืองหลังสวน.... เสียงสุนัขดังไล่
ชนทุกที เจ้าตัวเหล่านั้นคงจะพากันล้อมหน้า
ล้อมหลัง คนแปลกหน้าเข้ามาใกล้กับที่หล่อน
นั่งอยู่ ความหนาวทำให้หล่อนรำคาญ จน
แสดงกิริยาชักคิก และงยหน้าขึ้น ในทันนั้น

ดอกไม้สด

สิงห์

เอง หล่อนสะกิดสติคุณกลืนขยับ กางแขน
ชอกวงศกรงไปข้างหน้า พร้อมกัน ออกอุทานว่า
“นางพจ!” ครั้นใกล้จะถึงตัวเธอ หล่อน
กลับชะงัก ผิวหน้า เปลี่ยนจากแดง เป็น ขาว
หยุบย่นนั่งอยู่ก้มหน้า

แต่ชายหนุ่ม หาได้ทำตามอย่าง หล่อน ไม่
เขาสาวเท้าเข้ามาตรงหน้าหล่อน ทั้งกระเบา
เกิรทางไว้ข้างตัว แล้วก็สวมกอดร่าง ของ
หล่อนไว้ ในวงแขน

“นางพจ! นางพจ!” หญิงสาว พึมพำ
พึมพำเสียงอ่อนสั่นเครือ “นั่นน่ะใช่ไปหรือ?
หรือว่านำมาจริง ๆ?”

ชายหนุ่ม ยังไม่ คอย เขา กอด หล่อน
ประทัยไว้กับตัว รุกคิมะที่พองอยู่ตรงทรวงอก
มีการเติมไปด้วยความรักความสงสารอย่าง
ลึกซึ้ง แล้วจึงเชยคางหล่อนให้เงยหน้าขึ้น
พลาญพักตร์ว่า

“นายคงเป็นนางพจของนุชอยู่เสมอ ไม่
ว่านุชจะเป็นลูกใคร เเงยหน้าขึ้นให้มากหน่อย
โอ! หน้าซีกออกอย่างนี้ เจ็บใช่เนอะไร
ไปด้วยหรือ?”

“เจ็บในใจ” นุชตอบเสียงกระส่ำ เเงย
หน้าขึ้นอวยด้วยน้ำตาขุ่นมอมกู่เขา ในขณะที่
มือทั้งสอง ของหล่อน ลูบ คลำ บ่าเขาอยู่ไปมา

“นุช กลั้มใจเหลือกำลัง เห็นทุกข์มาก....
เธอ นานางพจมาทำไม?”

“ข้างฉามไ้ ว่ามาทำไม” ชายหนุ่ม
พูดอย่างอ่อนโยน “ก็มาหาคุณนุชนี่”

“มา จาก กรุงเทพฯ มาหานุช ถึง น
ข้างก็เหลือใจ! ได้รับจดหมายของนุชแล้ว
หรือ?”

“ฟังได้เมื่อวานเอง นามิระ คงมา
อยู่ที่ชุมพรได้ ๑๒ วันแล้ววันนี้น จดหมาย
ของนุชไปกรุงเทพฯ ก่อน แล้วจึงย้อนมาถึง
นำ ทำให้เสียเวลาไป ถ้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ
คงจะได้มาหาคุณนุชก่อนหน้านี้นานหลายวันแล้ว”

“แหม! ใจคิดเพียงนั้น! นุช ไม่นึก
เลย ส่งจดหมายไปก็ไม่นึก ว่า จะได้รับคอย
เพราะว่า..... เพราะอะไรก็ไมรู้.... แต่
ในที่สุดนางพจก็คงเป็นนางพจของนุชนั่นเอง
คะ นานางพจจะมาอยู่สักกี่วัน?”

“พุ่มพุ่มนามิระจำเป็นต้องไปสุราษฎร์...
อย่าเพ้อคอกใจ... ไปแล้วน่าจะกลับมาอีก และ
จะอาศัยพักอยู่กับ นุช จนกว่า... เออ... จน
กว่านุชจะเบื่อ”

“เบื่อก!” นุช ทวนคำ และ ค้อนน้อย ๆ
“พุคะไร! นุชไม่เคยเบื่อนานางพจเลย เหว
มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยไปเสมอ”

ชายหนุ่มมีอย่างแจ่มชัด เขื่อนาคา
ให้หล่อนทักว่าเขื่อนาคาของเขาเอง นุชยิ้ม
อย่างอ่อนหวาน แสดงความขอบคุณ แล้ว
เอ่ยขึ้นว่า

“กูช นุชปล่อยให้นายมันอยู่ใกล้ๆ
ความทักใจไม่กล้าเลยว่าจะโดนพิษอีก เข้า
ไปข้างในกันเถอะนะ ลอกหมวก ออกเสียที่
เถอะเถอะ ร้อนออกกระชายไป” พุคแล้วหล่อน
ก็หยิบหมวกจากศีรษะเขา ขยับแขนเข้าไขว้
ก้นแขนของหล่อน พงศก็หวะเข่าเดินทางควย
มออกข้างหนึ่ง แล้วทั้งสอง ก็พากันเข้าไป
ข้างในอีก

“นาคก็โงมาเยี่ยมมีกาของนุชด้วย” พงศ
บอกเมื่อหญิงสาวซิทให้เขานั่ง “พาน้ำไป
รู้จักยกท่านเสียก่อนดีกว่า คนท่านจะใคร่ ว่า
นายนั้นมา ไม่ใช่ คนอื่น กูช เขาพากันมา
แอบๆ” พุคพลาง พงศ ชี้ให้นุชดู คน

๒ คน ที่แอบอยู่หลังบันได
เนื่องจากกพงศทักควยเสียงอันดังเย็นปกติ
เพราะเขาคงใจจะให้ผู้ที่แอบอยู่ไต่บันไดด้วย คน
ทั้งสองรู้สึกตัว ออกกระดากก็เลยหลบหน้าหาย
ไป ทั้งเขาและนุช ต่างพากันหัวเราะ ชาย
หนุ่มควยหมวกจากมือ นุชให้ตัวเอง พร้อม
กับพุกให้หล่อนทักควย พलगดาม ควยเสียง

ค่อนข้างเขาวัว

“เราทักหนึ่งให้กักว่าใกล้ๆ โท โท โท
กันสะทก นาคอยากฟังเรื่องของนุช มา
อย่างไร ไปอย่างไร จึงได้เกิดรู้ ความจริงขึ้น”

สถานที่ของนุชสถลลงเล็กน้อย ในขณะ
ที่หล่อนคอยว่า

“ได้ช นุชจะเล่าให้ฟังทั้งหมด แต่ว่า
นำไม่เรียบร้อยท่านอะไรบางหรือ เข้า หรือ ขนมน
หรือนำ รียประทานเสียก่อนจึงค่อยพูดเรื่องกัน”

“อย่าเลย ขอบใจ” พงศก็ขมกโดยเร็ว
“รียประทานมาแล้วในรถไฟ เวลานั้นไม่ทิว
และไม่กระหายอะไรทั้งนั้น กระหายอยู่อย่าง
เดียว แต่จะฟังเรื่องของนุชเท่านั้น”

หล่อนยิ้มอย่างหวาน และขมกมือให้เขาทั้ง
สองข้าง พลางว่า

“ยังงั้นก็ตามนุชมาช้ะใคร่รู้เรื่องละเอียด
ๆ”

หล่อนนำเขาผ่านคอกไปสู่สวน แวะหยิบ
เสื้อที่ตากอยู่กลางคอก เขาก็หยิบหล่อน ช่วย
กันถอดคนละข้าง หล่อนนำเขาไปยัง ที่ เคย
ตำราญของหล่อน ไปเสื้อเรยรยแล้วก็นั่ง
ลงควยกัน

ทั้งสองสนทนากันอย่างยักยว นุช เล่า
เรื่อง ของ หล่อนโดยละเอียด เริ่มแต่เหตุที่

ดอกไม้สด

สิงห์

ทำให้ฉันพบความจริงแก่เพื่อน ๆ ตลอด
 วนความรู้สึกของเพื่อนเอง ซึ่งเต็มไปด้วยการ
 คอสูรระหว่าง ความอาย ความงุนงง และ
 ความรู้สึกในคอนกัน ความอึดอัดของบุคคล
 ที่เสียสละสิ่งที่ตนรักเพื่อประโยชน์แก่กัน ๆ
 หนึ่ง คือชีวิตของเพื่อนเองในคอนกลาง และ
 ความเสียสละในสิ่งที่ตนได้สละแล้ว คือ ความ
 ยืนหยัดทั้งมวลในกรุงเทพ ฯ ในที่สุด เมื่อจบ
 แล้ว เพื่อนจึงกล่าวกับเขาว่า

“เมื่อ เรืองมีเงิน เช่นนี้ ช่วยบอกนุช
 หน่อยว่า นุชควรทำอะไร พ่อของนุช รัก
 นุชอย่างน่าสงสาร ท่านว่านุชเหมือนแม่ราว
 กับคนเดียวกัน เพราะอย่างนั้น ท่านจึงรักมาก
 รักจนนุชทำท่านไม่ได้ หายไปประเดี๋ยวก็
 ถาม ส่วนเมืองนกแสนที่จะเหงา หาเพื่อน
 ไม่ได้เลย ข้างคุณแม่ก็มีแผลอยู่ในใจนุช
 และนุชก็ทนกลายใคร ๆ ที่เขาเคยรู้จัก นุช มา
 ก่อน เลยไม่รู้จะทำอย่างไร จะอยู่กับพ่อ ที่
 นึก หรือ จะกลับไปอยู่กับคุณแม่ก็หาตลอด
 คนเขาเรื่อยไปก็ การที่คิดสั่นใจไม่ ตก ลง
 นั้นแหละ ทำให้ฉันสับสนใจนัก ช่วยคิดสั่นให้
 นุชสิ น้าฟังคำว่าอย่างไร นุชจะทำอย่างนั้น”

พงศ์จึงตรองอยู่ครู่หนึ่ง แล้วถามว่า
 “นุชเขียนจดหมายเล่าเรื่องนี้ ถึงเจ้าคุณ

รัตนวาที แล้วหรือยัง !”

“ยังกะ ไม่รู้จะเขียนว่าอะไร ก็ แค่นุช
 เชื่อว่าคุณแม่คงเขียนแล้ว”

พงศ์จึงตรองอีกวาระหนึ่ง ในที่สุดจึงว่า

“เอาเถอะ เวลานี้ อย่าเพ่อกัน อะไรเลย
 ทำใจสบายไว้ก่อน เมื่อนักกลับจากสุราษฎร์
 ระบอกให้ว่านุชควรทำอะไร”

ต่อจากนั้น นุชได้พาพงศ์ไปหาบิดาตามที
 เขาต้องการ ชายหนุ่มแสดงความเคารพต่อ
 นายอาเป็นอันดี ทำให้ชายชราคลายจาก
 ความประหม่า ซึ่งปรากฏอยู่ในกิริยาเมื่อแรก
 ที่นุชพาพงศ์เข้าไปถึง และทำให้ อัมพร กับ
 นุชรู้สึกชอบคุณเขาเป็นอย่างยิ่ง ทนายนความ
 ฝีมือได้ใช้ความสามารถในทางพฤกษกิจชวย
 ชวราให้ สันทนา โตคอบ กับ เขา ได้อย่าง คล่อง
 แคล้ว และได้ทำให้สี่หน้าชายชวราเข้มขึ้นขึ้น
 เพราะความเพียรพยายามในการสันทนนั้นด้วย

พงศ์โดยสรวดไฟไป สุราษฎร์ธานี ในวัน
 รุ่งขึ้น และกลับมาใน ๔ วัน นุชไปรับเขา
 ถึงที่สถานี พาตัวเขากลับมาบ้านด้วยควงใจ
 อันเยิ้มด้วยความยินดี หล่อนกับเขาไปเที่ยว
 ด้วยกันพร้อมทั้งอัมพร และหลวงประภอย ฯ ผู้
 นำ นุช ล้มความกลัว กลบขื่นขานเกือบเท่า
 และ เห็นเมืองหลวงส่วน ครกครน ขน

พ.ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

เป็นอันมาก สถานที่ใดที่เคยเห็น หล่อน
มิได้เว้นที่จะแนะนำให้หลวงประจักษ์ฯ พาเขา
ไปดู และพวงก็มิได้เว้นที่จะแสดงความเอา
ใจใส่ในภูมิประเทศทุกส่วนที่นุชชี้ให้ชม เทียว
ทั้งทางรถและทางเรืออยู่ ๓ วันแล้วก็ยุติ คือ
จากนั้นเปลี่ยนเป็นทางเคียว ถึงตอนนั้น นุช ก็
เกิดความรู้สึกเห็นความจริงอีกข้อหนึ่ง คือ เห็น
ว่า เมืองนี้มีคุณสมบัติสมควร คายกันไป ด้วยไม่
ผล นึกถึงทุกที่ซึ่งตระหง่านผลกตัสถางแซม
นั้นก็ลางสาขอเขียวไปทั้งนั้น โนนก็เงา
พวงสีแสดห้อยระย้า คงจะทำให้ทักมาชิม ไป ๆ
ประจักษ์ก็พยสวน ออกวิ่งขึ้นไปทั้งนั้น นุช
ก็ยั้งพักไปด้วยกันแต่เพียงสองคน และไต่
รัยความสุขสำราญยาวนานยิ่งกว่าไป กับคนหมู่
มาก มีคำกล่าวไว้ในภาษาพระมาว่า บัวยก็อง
บัวยม้อง อ้าก็บัวยล่อ บัวยล่อ อ้าก็บัวยล้อง
ก็อ้อมกัน^๑ ความว่า จะดูการมโหรีสพทวเศษ
ปานใด อันความเพลิดเพลินจะเสมอด้วยอยู่
สองข้อสองกับคนรักเห็นไม่มี!

บ่ายวันหนึ่งเขาทั้งสองพากันไป เติร์ เทียว
ในเขตที่กล่าวว่าการรัฐบาล ลักเลาะไปคาม
บริเวณสวน หนึ่งนั้นเห็นที่โล่งเขียน มีลานหญ้า

โล่งสะอาด เกือบถึงใต้ต้นมะม่วงใหญ่ขึ้น
หนึ่ง พวงก็ตรึกตรองนั่งแล้วพกว่า
“เห็นอ้อยแล้ว หยุยกัก นั่งเสีย ประเทียว
เด็ก”

นุชมองดูเขาพวงหัวเราะ
“อะไร อ่อนแอจริง สู้ผู้หญิงไม่ได้”
หล่อนว่า

เขาเห็นขวยซ่มมอ หล่อนให้นั่งลงโดยมิได้
ไต่ค้อย ครั้นหล่อนนั่งลงแล้ว เขายังคงกุม
มือหล่อนไว้ ลูบคลำอยู่ครู่หนึ่งจึงเอ่ยขึ้นว่า
“น้ำเต๋ยมคำค้อยใน เรื่อง การ คักสินใจ
ของนุชไว้แล้ว อัยการจะฟังหรือยัง?”

สีหน้านุชเผือกตงทันที มองดูเขา ค้วย
สาขาคาแสดงความร้อใจแล้วพกว่า
“อัยาเพ้อค้อยเลยละ เกือบไต่ค้อย เมื่อ
เวลาน้ำจะขึ้นรถไฟกลับกรุงเทพฯ ก็คิดว่า เวลา
นั้นขอให้เรานั่งถึงแต่ความสุขที่อยู่ ฉะเพาะ หน้า
ก่อนเถอะ”

เขายิ้มมือหล่อนแน่น เขายิ้มอย่างอ่อนโยน
แล้วค้อยว่า

“นุชยังไม่เข้าใจก็ น้ำเต๋ยม คำค้อย
ของน้ำจะทำให้นุชเป็นสุข ถ้าหากนุชรักน้ำ

๑ ผู้เขียนไม่ยืนยันว่าเมื่อเขียนเป็นอักษรไทยดังนี้ จะได้อ่านเสียงชัดเหมือนภาษาเดิม

ดอกไม้สด

สิงห์

เหมือนอย่าง น้า รักนุช หมายความว่า
ถ้ารักน้าพอที่จะเชื่อฟังคำนั้น”

หล่อนมองกุเขาดอย่างสนใจ แล้วก็
ถามหัวเราะ

“ฟังยากจริง แต่ว่าหนูชดเหมือนจะเข้าใจ
เล็กน้อย พุททังไปอีกหน่อยซิคะ”

ฟังก็มึนหมองมัวน้อย น้อย ๆ ที่อยู่ในมือ
ของคน แล้วพุกทังทออยู่ในอิริยาบถเดิม

“สงสัยว่านุชรักน้า เหมือนน้า รักนุชไหม
หนอ ?”

“เหมือน” หลิงสาวร้องอย่างหนักแน่น
“ทำไมจะไม่เหมือน น้าพงศ์รักนุช เท่าไร
นุชก็รักน้าพงศ์เท่านั้น จะมากกว่าเสียด้วย
ซ้ำ ละกะมัง”

“ไม่ใช่!” พงศ์คำณ เจยหน้าขึ้น
มองกุหน้าหล่อน “เหมือน กับ เท่า ไม่ใช่
คำเดียวกัน นุชไม่เข้าใจหรือ?”

“ไม่เข้าใจจนนี้ทีเดียว” หลิงสาวตอบ
และหัวเราะอย่างขมขื่น “รักเหมือนหรือไม่
เหมือนเป็นอย่างไร?”

“จะต้องให้น้ออธิบายด้วยหรือ?” พงศ์
กล่าวอย่างวิงวอน มองกุหน้าหล่อนไม่เต็ม
คำ ชะงักอยู่วาระหนึ่ง แล้วจึงพุกทังไป “ฟัง
ให้คั้น ความรักระหว่างเราทั้งสองเวลาาน กับ

แต่ก่อนต่างกัน นุชคงรักน้า อย่างที่เคยรัก
น้าพงศ์ แต่น้ารักนุชเป็นอย่างอื่น เข้าใจ
ไหม?”

สีหน้านุชแดงเรื่อขึ้น คิ้วทั้งสองข้างขมวด
เข้าหากัน หล่อนเริ่มเข้าใจความได้วาง ๆ
แต่ยังคงมองกุเขาดอย่างสงสัย พงศ์เห็นดังนั้น
ก็เขียนเข้าใจกลหล่อนอีก จนแขนค้อมแขนชิด
กัน และ ริมฝีปากของเขา ชีตกับที่ หล่อน
ท้วง น้าเสียสละ ความ คั่นคั่น และ ร้อนใจ
เขาคะชิยต่อไปว่า

“ยังไม่เข้าใจ อีก หรือนั้น จะต้องให้พู
ดตรง ๆ แต่ก่อนน้าเคยรักนุช เหมือนหลาน
ของน้าแท้ ๆ เคยชวนนุชไปใช้ที่หลานของน้า
แต่น้ากลับรักนุช มากกว่าเดิม เช่น หลาน เท่า
นุชจะแต่งงานกับน้าได้ ไหม?”

แต่งงาน! เอ! แต่งงานกับน้าพงศ์!
พุกทังแปลกประหลาดเสียจนกระไร นุช ถอย
ห่างจากเขาและมองกุเขาดอย่างตกตะลึง สีหน้า
พงศ์เผือกดังทันที ถอยห่างจากหล่อน เช่น
เคยก่อน และร้องกับหล่อนนั่งอยู่ นุช ลูกขึ้น
ยืน ยิ้มอย่างประหลาดพวักว่า

“กลัวย่านกันเสียทีเถอะ ประกาย่วมพร
จะคอยรับประทานน้ำชา” พุกทังหล่อน ก็
ออกเฝ้า

◎ ◎ ◎

ตกกลางคืน พระจันทร์แรม ท้องฟ้า
เป็นสีน้ำเงินอ่อน คากายก้วยคางขาว กาว
พระศุกรีลึกลับกว่ากาวทั้งหลาย รักมีสีสว่าง
เป็นประกายกระจ่างระยิบระยับฟุ้งฟุ้ง นุษย์
เยียมหน้าอยู่ยักซ้องหน้าต่าง พินิจความงาม
แห่งธรรมชาติ พลังใช้สมองทริคตรองถึง
เหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นในตอนเย็น ทันใดนั้น
ดวงจิตก็ประจักษ์ถึงความหลัง ในระยะ ๕ ปี
ที่แล้วมา

ในเวลานั้น นุช เข้าใจว่า ตัวเอง อายุ เพียง
๑๐ ปีเศษ หล่อนได้พบกับพงศ์โยนครั้งแรก
ในคราวที่เขา มาเยี่ยม คำนับเจ้าคุณ รัตนาวาทิ
และ พี่สาวของเขาเอง ผู้ซึ่งได้เฝ้าทาง ถึง กรุง
ลอนดอน ในนามของราชทูตสยามไม่กี่วัน เมื่อ
หล่อนถูกคุณหญิงเรียมทักให้มาหา 'น้า' นุช
ได้ส่งมือให้เขาพร้อมก้มข้มเข้าลงเล็กน้อย แต่
เขามิได้คำนับขอมหล่อน กลับยังทักเข้าไป
กอดไว้ กบศรัยด้วยมือค่อนข้างหนัก พร้อม
กับพูดว่า

“น้าหรืออายุ ๑๐ ขวบ รูปร่างใหญ่โต
ราวกับเด็กอายุ ๑๒-๑๓”

นุชฟังน้าได้ ในเวลานั้นเองว่าพงศ์ ช่างคาด
ช่ายตามสีหน้าและรูปร่างแม่นย่านักอะไร พงศ์
ถึงอังกฤษเมื่ออายุได้ ๒๑ ปี บัดนี้อายุเขา

ได้ ๒๓ แล้ว มีนิสัยรักเรียน มาแต่เด็ก
แต่ก็ยังมิชอบอาศัยสนุก ช่างเล่นงานเป็นเพื่อน
กับ หลานหญิง อายุ ๑๐ ขวบ ได้ เช่น อย่าง ก็
พงศ์ถามในชุดทุกสิ่งทุกอย่าง ช่างพาเที่ยว
และช่างหาของกำนัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นคันว่า
ตุ๊กตา ลูกกวาด โขโคเล็ก และผ้าเช็ดหน้า
งาม ๆ มาให้หล่อนเสมอ ทุกคราวที่นุชได้
ของถูกใจ หล่อนมักจะขม้มมือให้เขาพร้อมก้ม
พูดว่า You are so nice uncle, you may kiss

my hand แต่ทุกคราว พงศ์ช่วยมือหล่อนไป
ทำท่าเหมือนจะกอดแล้วก็รีบหล่อนที่แถม หรือที่
หน้าผากแทนจูบมือ ๒-๓ ปี ต่อมาเขาสอบได้
วิชากฎหมายได้เป็น Barrister at Law เขา
จึงออกจากประเทศอังกฤษ ไปประเทศฝรั่งเศส
เพื่อศึกษาวิชาประเทศเดียวกัน

อยู่ในประเทศฝรั่งเศส ๓ ปี การศึกษา ถึง
ที่สุด ได้รับผลสัมฤทธิ์บริบูรณ์ พงศ์กลับมา
เยี่ยมกรุงลอนดอนอีกครั้งหนึ่ง คราวนั้น อยู่
เพียงเดือนเดียว แต่ก็เป็นเวลาพอที่จะให้เขา
ได้รู้เรื่องความรักระหว่างหลวงไพรัชซ์ ากับ
นุชถึงได้กล่าวมาแล้ว

ภาพ แห่ง การ พย ปะ ใน คราว หลัง คือ
ระหว่าง ๒-๓ ปี ที่แล้วมา ปรากฏขึ้นในความ
ทรงจำของนุชประจักษ์ภาพบนตัวปรากฏอยู่ในใจ

ดอกไม้สด

สิงห์

ความเอเฟอริกโคร และเขาใจ เหมือนขยับเข็ก
พงศ์โคยทำอย่างไร เมื่อหล่อนเป็นสาวเขา
ก็คงทำอย่างนั้น ผิดอยู่แต่เพียงว่า เขาไม่อา
คงมือหล่อนเข้าไปจูบแก้มในเวลาที่หล่อนส่งมือ
ให้เขาเท่านั้น ส่วนภายในหัวใจ ของเขา จะ
ได้มีความคิดผกผันไปหรืออย่างไร นุชไม่เคย
นึกสงสัย ครั้นมาโคยค้นคำพูดของเขา เมื่อ
ตอนเย็น จึงทำให้รู้สึกแปลกพิสด ในระหว่าง
ที่เขากลับมาด้วยกัน พงศ์มิได้พูดอะไรอีก
จนคำเดียว และนุชเองก็หมกมุ่นอยู่ด้วย
ชวนให้เขาพูด ต่อเมื่อเขาเซดต์ประชัน
พงศ์โคยมีมือไปจรกขยักริมผปาก เป็นกิริยา
ที่ขำในนุช จนหล่อนมิได้ขยักขึ้น แล้วเขาได้
พูดกับหล่อนว่า

“ถ้าคำพูดของน้ำไม่ถูกหู นุชกรุณา
น้ำไม่ไ้ นึกขอโทษ และ ระลึคนุช กลับ
กรุงเทพ ฯ พรุ่งนี้”

เมื่อนึกถึงคำพูด ๒-๓ คำนั้น นุช ก็
อ่านใจตนเองออกในทันที เพราะในวาระแรก
ที่หล่อนได้ยินว่าเขาระลาถัย ก็รู้สึก หิว
ววยทั้งหนึ่งใครมาควักล้วงเอาหัวใจไปเสียจาก
ตัว ความรู้สึกขณะนั้น จะเกิดจากเหตุใดนอก
ไป จาก ความรัก ปราศจาก พงศ์ เสียแล้ว
เมื่อหลังสวนก็จะเปรียบได้กับเมืองนรก เป็น แล้ว”

เพราะที่ทันทันมิโอกาสเลือก และเมื่อเลือก
ได้แล้ว หล่อนจะไม่ยอมให้เขาจากไปก็วยความ
ไม่พอใจเป็นอันขาด “น้ำพงศ์! น้ำพงศ์
คนก็ของนุช ช่างใจน้อยกระไร!”

กำลังคิดเพลิน หูแว่วได้ยินเสียงฝีเท้า
เหยียบย่ำไปไม่ดังสวบสายอยู่เบื้องล่าง มอง
ลงไปเห็นชายหนุ่มสวมกางเกง และ เสื้อสีขาว
เฝืออยู่ในเงาไม้ ลักษณะขมอย่าง อ่อนโยน
ปรากฏขึ้นที่ริมผปากนุช หันกลับเข้าไปใน
ตรงไปทักมาเฝือแย่ง ส่องกระจกเงาของ
ตนเอง ครั้น เห็นหน้ายังคงนวล และผผ ก็
เรียบรอยเย็นที่พอใจแล้ว หล่อนก็หรีดเกยง
ลงเล็กน้อย แล้วลงบันไดไปข้างล่าง

พงศ์ ยืน สูดมธุรี อยู่ระหว่าง เงาไม้ ใหญ่
เมื่อได้เห็นนุชเขาก็เฝือมากับมือ และพูดว่า
“นี่ว่า นอนหลับ เสียแล้วละ หายไป
อยู่ไหน ไปทำอะไรมา?”

นุชมิได้ตอบคำถาม กลับย้อนถามว่า
“ไปไหนเล่นที่หน้าบ้านกันใหม่ละคะ เคือน
หงายยื่นสยายอย่างนั้น น่าเฝือเล่นในที่โล่ง”
“นุชอยากไปหรือ?” พงศ์ถามเรียบ
“อยากไปคะ มีเวลาเหลืออีกคืนเดียว
เท่านั้น พรุ่งนี้น้ำพงศ์ก็จะกลับกรุงเทพ ฯ เสีย
แล้ว” พวกพละนุชออกเฝือ

พ. ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

“ไม่ใช่กลัยกรุงเทพ ฯ” พงศ์คำนเสียง
เกิม “ขี้เกียจจนรถไฟเวลา ๘ ทุ่ม กาทสนัก
จะไปพักชุมพรเสียคืนหนึ่งก่อน”

นุชไม่พูดว่าอะไร ทั้งสองเคียวกัน
มาเจียบ ๆ ตามทางกินปนทราย สองข้างทาง
เต็มไปก้วยคันไม้ทั้งใหญ่น้อย พงศ์กับนุช
มิได้ตั้งใจจะไปไกลยานัก พวกคนเคียว กลับ
ไปกลัยมาอยู่ในทางยาวไกล ๆ นั้นเอง

๓ นาทีต่อมา พงศ์จึงเอ่ยขึ้นว่า

“นุชอะไรให้น้ำกลัยพุ่งน้ำวิ่ง ๆ หรือ ?”

“นั่นแน่!” นุชร้องแถมหัวเราะ “นุช
ได้เมื่อไหร่ ก็น้ำพุ่งค้อยกนุชว่าระกลัยเอง
ต่างหาก”

“น้ำบอกแล้วแต่คน ให้คน เห็นคน
เลื่อยกันใจละ”

นุชไม่คอย ทั้งสองฝ่าย กันเงยกันไป
อีก ภายหลังนุชเงยหน้าขึ้นดูท้องฟ้าแล้วเอ่ย
ขึ้นว่า

“นั่นดาวอะไรละ จ๋ามงาม ทวงโคที่
เคียว!”

พงศ์แหงนหน้าขึ้นดูตามมือห่อสนั แล้ว
ตอบว่า

“ดาวพฤษ์ ๑”

“แหม แลดูอยู่ ชิคกับ พระจันทร์ เทียว

นะคะ”

“ดูใกล้มาก แต่ยังไม่ห่างนักหนา ไม่
มีโอกาสนะได้ชิดพระจันทร์ยิ่งกว่านั้น” เว้น
ระยะหายใจ แล้วจึงพูดต่อไป “เปรียบเหมือน
นุชกับตัวนั้น”

นุชหัวเราะเบา ๆ แล้วเปลี่ยนเสียงพูดอย่าง
เย็นงานเย็นการ

“เมื่อน้ำพุ่งพุกกับนุชเมื่อเช้านี้ เกินนัก
ถึงพ่อของนุชข้างหรือเปล่า?”

“นัก” ชายหนุ่มคอย และมองดูถล่อน
อย่างสงสัย “นักถึงเสมอ ทำไม?”

“แต่นักหรือเปล่าว่า ถ้าน้ำพุ่งแต่ง
งานกับนุช เพื่อนฝูง ของ น้ำพุ่ง เขาจะ ว่า
อย่างไร เขามีพากันดูถูก น้ำแหยหรือคะ?”

“มิใช่ใครระกลัก!” พงศ์พูดอย่างแน่น
แน่น “น้ำไม่เอาใจใส่กับใครทั้งนั้น ข้อ
สำคัญอยู่ที่ตัวนุชคนเดียว”

“แต่นักน้ำเองไม่รักเกีย ทุระเป็น ลูกเขย
ของ.... ของนายอาหรือคะ?”

“พอกะไรอย่างนั้น” พงศ์ กล่าวเสียง
ค่อนข้างดัง แล้วเขาจับข้อมือห่อสนัให้หยุด
เคียว มองดูถล่อนตรงหน้า พุกด้วยเสียง
มีกวันหนักแน่น

“น้ำจะบอกอะไรให้ฟัง ความหลัก ของ

ดอกไม้สด

สิงห์

คริสตศาสนา สอนให้มนุษย์รักเพื่อนมนุษย์ เท่า
กับตนเอง พระพุทธศาสนา ของเรา สอนให้
มนุษย์มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์เสมอด้วย มารดา
เมตตาต่อยุร เพราะฉะนั้นจะเป็นใครก็ตาม
แม้จะได้ทำความผิดอย่างแสนสาหัส เราจำ
จะต้องมีเมตตาต่อ เมื่อมีเมตตาแล้วก็ย่อม

ต้องให้อภัย และไม่เคียดแค้น ความผิด ของ
นายอาขามีผิดก็ด้วยใจเจตนา เป็นความผิด
ที่เกิดจากความเลิศจิตอันชั่วร้ายแล้ว นอก
จากนั้นเมื่อได้ทำผิดแล้วก็เสียใจ และคิดขัง
กันปรารถนามีให้ลูกต้องไม่ผิดอีกต่อไป ถึง
กับสละทรัพย์มรดกและลูกของตัวเอง ให้ กับผู้
อื่น ขอนเราต้องไม่ลืม และต้องนึกว่านาย
อาขเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติน่าสรรเสริญข้อหนึ่ง
คือ ไม่มีความเห็นแก่ตัวเสียเลยทีเดียว”

พงศ์ทศบุต นุชจึงอุกเขาด้วยสายตา
เต็มค้มไปด้วยความกตัญญู ชายหนุ่มค่อย ๆ
เอื้อมมือไปจับมือทั้งสองข้างของชายหนุ่มพิศ
แล้วประทัยไว้กับอก พลาญพุดต่อไป

“นุชของน้ำ ไม่มีสิ่งใดในโลกที่จะชด
ชวงมิให้น้ำรักนุชได้ น้ำไม่พระวัง ถึงใคร
ทั้งนั้นในโลกนี้ ขอแค่ให้นุชรักน้ำอย่างเ็น
พอ”

นุชเอนศีรษะลงซิกกับตัวเขา เป็นคำตอบ

ที่แจ่มแจ้งซิกเขนยิ่งกว่าคำใด ๆ พงศ์ค่อย ๆ
จับหน้าหล่อนให้เงยขึ้น ครั้นแล้วในท่ามกลาง
แสงสว่างแห่งดวงจันทร์ เขาได้กุมพิศหล่อน
เป็นครั้งแรกขึ้น โดยสนิทและฐานะแห่งคู่รัก
ที่ได้เคยสนิทสนมและไว้วางใจต่อกัน มากครั้งแต่
อาขยังน้อย

เมื่อหนุ่มสาวทั้งสองกลืนถึงบ้าน ได้ความ
ว่านายอาขอนแล้ว และอัมพรอยู่ในห้องชั้นบน
นุชจึงทิ้งพงศ์ไว้แต่คนเดียวก่อน รีบตรงขึ้น
ไปหาอัมพรเพื่อแจ้งข่าวใหม่ให้ทราบ

“นิกแล้วไม่มีผิด!” อัมพรกล่าวทันที
ที่ได้ฟังเรื่องตลอด “ความรักของ น้ำพงศ์
เริ่มเปลี่ยนรูปตั้งแต่เมื่อแรกรู้ว่านุชไม่ใช่หลาน
ของเธอแท้ ๆ เพราะฉะนั้น กิวยาของเธอ ที่
แสดงต่อนุชในตอนหลังจึงไม่ใช่สนิทสนมเหมือน
แรก ๆ แต่เธอก็คงไม่กล้า ให้นุชรู้และแะ
ระคายในความรักของเธอ เพราะเหตุว่าใน
ฐานะที่เป็นน้ำเธอ ไม่ควรรักหลานให้เป็นอย่าง
อื่น”

“เอ! อัมพร เคย สังเกต เห็นหรือ?”
นุชถามและยิ้มอย่างขี้นก

“เห็นซิ พินคงสงสัยอยู่แล้วว่า วันไหน ที่
นุชรู้ว่านุชไม่ใช่หลานของเธอ วันนั้นเธอคง
จะขอให้นุชแต่งงานกับตัวทันที ก็แล้ว น้องรัก

พ. ศ. ๒๔๗๕

กรรมเก่า

พยับแก้ว คุดพอกกับพระโตห่มท่วง”

ในขณะที่พักอมพรมน้ำคาลอคา ถึง
กระนั้นหล่อนก็มอมอยู่ตลอดเวลา เมื่อ หล่อน
กล่าวประโยคสุดท้ายจบลง นุชก็เอ๋ยชนกวัย
น้ำเสียงค่อนข้างเศร้า

“นุชสิ กลับเป็นท่วงพอกกับอมพร”

“โอ๊ย ไม่ค่อยเป็นท่วงแล้ว” อมพรพอก
โดยเร็ว พร้อมกันนั้นหล่อนเม็นหน้าไปเสีย
ทางหนึ่ง “พี่ไม่มีความอดายตายชยากกับ

ชีวิตที่แล้วมาแม่แค่นอย เคยแต่ภาวนา ว่า
เมื่อไรอะไรๆทำๆไปแล้วแต่เย็นของลงจะถึง
ที่สุดกนสัทธิ และพี่เคยมอมอยู่เสมอที่ระฌณิก
อะไรทุกอย่างที่อาจะมาเป็นเบื้องหน้า มนุษย์
เราจะเลือกวิถีชีวิตของตนเองไม่ได้ ต้องแล้ว
แต่บุญกรรมจะบันดาลให้เป็นไป เป็นหน้าที่
ของพระก็ต้องอยู่กับคุณพ่อในเมืองหลวงนั้น พ
ก็เต็มใจอยู่ ขอแต่ให้นุชมาเยี่ยมคุณพ่ออย่าง
เท่านั้น”

“นุชจะมอมยอกที่สุกที่ระบอยได้” นุชรับ

อย่างมั่นคง “น้ำพริกคงจะไม่ซึกิโนชเลย
เธอรักนุชมาก แล้วอมพรต้องไปอยู่กับเรา
ที่กรุงเทพฯ ย่างย่างครว”

อมพรพยักหน้า หล่อนไม่สามารถจะ
กล่าวด้วยคำใดให้ผ่านพ้นลำคอออกมาได้ จึง
โอบอ้อมของน้องสาว มากอดไว้นั่น แล้ว
ทั้งสองก็พากันลงไปยังแสงความยินดีต่อพงศ์

๐ ๐ ๐

อวสานแห่งเรื่อง

เมื่อได้มณิกชายที่หล่อนรักแล้ว นุช
ก็อยู่กับยอกที่มาก่ออีก จนถึงเดือน มีนาคม
พระยารัตนาทิ ก็เดินทางถึงประเทศสยาม ท่าน
ก็ลงมาจังหวัดที่หลวงสวน พร้อมกันคุณหญิง
เพื่อเยี่ยมเพื่อนเก่า เมื่อท่านกลับกรุงเทพฯ
นุชได้ไปกับท่านด้วย และ คงอยู่ ที่บ้าน กับ
เจ้าคุณและคุณหญิงต่อไปอีก ๒-๓ วัน แล้ว
คุณนัก็ให้ทำพินิจแต่งงานที่บ้านเจ้ายาว บัชร
เชิญในงานนั้นคำว่า “บุตรบุญธรรม ของพระ
ยารัตนาทิ” อยู่ด้วย.

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย

‘วงศ์กมล’ เขียน

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าจิตต์นั้น หมายถึง นามธรรมอัน ๑ ซึ่งสามารถคิด, รู้ และเจตนา ในทันทีเพ่งถึงจิตต์มนุษย์เป็นสำคัญ ทาง พระพุทธศาสนา วิเคราะห์จิตต์ออกเป็น ๔ ส่วน เรียกว่า ขันธ์ ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร และ วิญญาณ คำอธิบายสำหรับคำทั้ง ๔ นี้ มีอยู่แพร่หลายแล้ว ขอนำมากล่าวแต่ย่อ ๆ คือ เวทนา ได้แก่ความรู้สึกสบายหรือไม่สบาย สุข ทุกข์ หรือ เฉย ๆ สัญญา ได้แก่ความ จำได้และกำหนดรู้ สังขาร คือความคิดนึก วิญญาณ หมายถึง ความรู้ ที่ รับ ราก อายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และทางกาย การ ที่พระพุทธศาสนาแยกจิตต์ออกเป็น ๔ ส่วน ก็ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ ความจริง จิตต์หาได้แบ่งแยกกันเป็นส่วนไม่ แม้จะมี อาการเป็นหลายอย่างก็ย่อมมีภาวะเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันอยู่นั่นเอง.

ส่วน กาย ประกอบด้วย ขันธ์ ๕ คือ รูป รส กลิ่น สี และรส ๆ มีอวัยวะต่าง ๆ กระทำ

หน้าที่คล้ายโรงงานอันประเสริฐสุด สิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นกายนั้น ถ้าจะพูดรวม ๆ ก็ สงเคราะห์ที่เข้าในธาตุ ๔ อย่าง คือ ธาตุดิน ไม้ แก้ว กระดูก และเนื้อ เป็นต้น ธาตุน้ำ ได้แก่ ส่วนที่เหลว และชุ่มชื้นได้ ธาตุไฟ ได้แก่ ความอุ่นของกาย ธาตุลม ก็มีลมหายใจ เป็นต้น.

ความที่จิตต์ถึงส่วนแห่งกาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เรื่องของเรอย่างสำคัญ ส่วนเหล่านี้ คือ มโนสมมต ไซสันหลัง และ เส้นประสาท รวม เรียกเสียว่าหมวกประสาท (nervous system) เพราะว่าหมวกประสาท เกี่ยวข้อง กับ เรื่องของเรา มากกว่าอวัยวะอย่างอื่น ก็เพราะหมวกประสาท เป็นส่วนของกายที่เกี่ยวข้องกับจิตต์โดยตรง หรือ จะเรียกว่า เป็นเครื่องมือของจิตต์ก็ได้ วิธ ีการทำการ ของหมวกประสาทนั้น ละเอียก และ ชัดขึ้นเป็นอันมาก ต่อไปนี้ จะได้บรรยาย ความวิเศษอย่างใด ๆ.

หมวกประสาทนั้น ประกอบด้วย เซลล์

พ. ศ. ๒๔๗๕

สัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย

(คือหน่วยอันเล็กที่สุด) เหมือนกันหมด มันสมองอยู่ภายในกะโหลกศีรษะ ไขสันหลังอยู่ภายใน กระดูกสันหลัง และ ต่อเนื่องจาก มันสมองลงไป มีเส้นประสาทใหญ่แยกออกจากสองข้างไขสันหลัง เส้นประสาทเหล่านี้แบ่งแยกสาขาลงไปเป็นทอด ๆ จนแผ่อยู่ทั่วร่างกาย มีเส้นประสาทสำคัญอยู่หมวกหนึ่ง มีไข่ออกมาจากไขสันหลัง แต่ติดคอโดยตรงระหว่างมันสมอง กับหน้า, หู, ตา, กระบอกเสียง และ ลำไส้.

นอกจากนี้ ศาสตร์กล่าวถึงเส้นประสาทอีกหมวกหนึ่ง เรียกตามภาษาอังกฤษว่า sympathetic nerves สำหรับทำหน้าที่บังคับให้อวัยวะภายในทำการไปตามระเบียบโดยไม่เกี่ยวกับการเพ่งเล็งแห่งใจของ อวัยวะต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมแห่ง sympathetic nerves ถึงหากจะไม่อยู่ในอำนาจความคิดโดยตรง แต่ก็อยู่ในอำนาจความคิดโดยทางอ้อม เช่นตามปกติเราไม่สามารถบังคับให้หัวใจเต้นแรงขึ้นได้ แต่ถ้าจิตต์บัญชาให้กายออกกำลัง การออกกำลังก็จะเป็นเหตุให้หัวใจเต้นแรงขึ้น อนึ่ง ความไหวแห่งจิตต์ (emotions) และความนึกนึก มีอำนาจบังคับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งอยู่ใน

ความควบคุมแห่ง sympathetic nerves อยู่ไม่น้อย ก็จะกล่าวต่อไปข้างหน้า.

มันสมอง เป็นเครื่องอาศัยของจิตต์ ตามธรรมชาติที่ระบุไว้ได้ก็ด้วยทวารทั้ง ๕ กระทบกับสิ่งภายนอก คือ ตา กับ รูป หู กับ เสียง จมูก กับ กลิ่น ลิ้น กับ รส และ ผิวกาย กับ สิ่งทั้งปวงสัมผัสได้ ทางกาย ต่อจากนั้น เส้นประสาท เป็น เครื่อง รายงาน การ กระทบไป ยังมันสมอง จิตต์ก็เกิดรู้ขึ้น นอกจากหนทางที่จิตต์จะติดต่อกับสิ่งภายนอกแล้ว พระพุทธเจ้าสมากล่าวถึงทางที่จะเกิดความรู้ อีกทาง ๑ เป็นทางภายใน คือการรู้ธรรมารมณ์ (อารมณ์อันเกิดกับใจ) ขอนมอธิบายว่า ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเราได้รับทางทวารภายนอกเข้าไปสะสมอยู่ในจิตต์ กลายเป็นสัญญา เมื่อสัญญาผูกพันในจิตต์ ๆ ก็รับรู้.

เส้นประสาทแบ่งออกเป็น ๒ แผนก นอกจากแผนกทำหน้าที่รายงาน ยังต้องมีแผนกทำหน้าที่บังคับการอีกด้วย เมื่อเส้นประสาทแผนกรายงาน แจ้งเหตุการณ์มายังจิตต์ ๆ ก็พิจารณาว่าควรจัดการอะไรหรือไม่ ในการพิจารณา จิตต์อาศัย สัญญา เป็นหลัก เทียบเคียง เหตุการณ์ใหม่ กับ สิ่ง ที่ เคยรู้เห็นมาแต่ก่อน ๆ ครั้นพิจารณาแล้ว ถ้าเห็นสมควร

วงศ์กมล

สิงห์

กระทำการ ก็ออกคำสั่งทางเส้นประสาทแผนก
ยังบัญชาให้กล้ามเนื้อเคลื่อนไหวเพื่อประกอบ
กิจกรรมความประสงค์ ตัวอย่าง เช่นชาย
คน ๑ เกิดข้ามถนน มีรถยนต์แล่นมาสู่ตน
โดยเร็ว และในระยะใกล้ เส้นประสาทหาก
รายงานไปยัง สมอง จิตก็รับรู้แล้ววินิจฉัย
ว่าเหตุการณ์เช่นนี้ภัย ออกคำสั่งทางเส้น
ประสาทแผนกยังบัญชาให้กล้ามเนื้อ มีขาเขิน
ตน ซึ่งก็สั่งให้ทำการเคลื่อนไหวอยู่แล้วนั้น
เพิ่มกำลังงานโดยทันที เช่นวิ่งข้ามถนนไปให้
พ้นทางรถยนต์โดยเร็ว หรือออกประการ ๑
กระโดดหลบหลังหลังเสีย แต่ถ้าเห็นรถยนต์
ยังอยู่ใกล้ แม้จะแล่นเร็วสักหน่อย จิตก็
ไม่ออกคำสั่งเปลี่ยนแปลง ดังนั้นตน การ
ทำงานของจิต รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับกาย
ถึงแม้จะแยกกัน แต่ก็รวดเร็วเกินเวลาอัน
ที่รู้สึก กล่าวถึงกิจกรรมอย่าง เป็นไปพร้อม
กัน ซึ่งท่านจะสังเกตได้จากตนเอง.

ถ้ามีผู้ทดลองเขากลับมาตัว ๑ ทักความ
เกี่ยวเนื่อง ระหว่างมันสมอง กับ หมดประสาท
ส่วนอื่นให้ขาดเสีย ครั้นแล้วหยกย่นาเชนิค
รบกวนเส้นประสาทลงบนตัวยก ขาของยกก็
ทำอาการเขยื้อนหนึ่งครั้งทุกยก ยก เหมือน

หนึ่งกระทำกับความรบกวนที่เกิดขึ้น * เมื่อ
เป็นเช่นนั้น ก็แปลว่าใช้สันทัด อารมณ์รายงาน
และยังบัญชากล้ามเนื้อโดยง่าย โดยลำพัง

เป็นที่เชื่อกันอยู่ว่า ถ้ามีอาการใดๆ ของ
จิตก็เกิดขึ้น ก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแห่ง
เซลล์ในสมองเกิดคู่กันไปด้วย คือ มีโลหิต
ไปบำรุง มากบ้าง น้อยบ้าง และมีการเปลี่ยน
แปลงทางเคมี เป็นต้น ใช้เท่านั้น มโนคติ
(imagination) ชะนิคแรงกล้า, ความยึดถือ
อย่างที่เราเรียกกันว่า อุปาทาน, ความทุกข์โศก
ความกลัว ความโกรธ ยังมีอำนาจกระทำ
ความเปลี่ยนแปลงให้แก่ส่วนอื่น ๆ ของ กาย
เป็นอันมาก. มีผู้เล่าว่า ขนบึ่ง ประกอบ
เป็นรูปยาเม็ก เคยทำให้ผู้รับประทานต้องเคือง
แฉงควยเขาใจว่า สิ่งทอนรับประทานเขาไปนั้น
เป็นยาระบาย ยาลึกซึ่งไม่มีสรรพคุณในตัว
เอง ทำให้ผู้ถูกฉีกวงหลังไปได้โดยเข้าใจ
ว่ายานั้น เป็นยาทำให้นอนหลับ.

หนังสือพิมพ์ในนครนิวยอร์ก ฉบับ ๑ ลง
ข่าวว่า ชายผู้มิ้นามเขาไปซื้อยาพิษในร้าน
ขายยา และอีกปีปริยาของเขาทำให้เขินที่
น่าระแวงว่าเจตนารทำลายชีวิตตนเอง ผู้ขาย
จึงขายยานอนปราศจากอันตรายเป็นไป ชาย

* จากหนังสือ "The mind and how to manage it," (Mills & Boon.)

พ.ศ. ๒๔๗๕

สัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย

ฉันได้เขียนจดหมายถามอาจารย์ไว้ แล้วก็ได้
ตอบมา อีกสักครู่ ๑ มีอาการทรมาน
ทรมานเหมือนอย่างถูกยาพิษ ต้องไปรักษาตัว
ในโรงพยาบาล แพทย์ในโรงพยาบาลกล่าวว่า
ว่า ความหลงว่าตนได้รับอันตรายจากยาพิษ
เป็นสิ่งที่ทำให้ชายผู้นั้นเกิดอหิวาต์อย่างรุนแรง

อนึ่ง การนั่งดูอาหารที่ถูกปาก หรือนั่งดู
การรับประทานของเปรี้ยวสามารถทำให้น้ำลาย
ออกมาก สำหรับสุนัขก็มีผู้พิสูจน์มาแล้ว
ว่า เมื่อมันเห็นอาหาร กระเพาะก็ขยับน้อย
ออกมารวมของที่เคี้ยว ตรงกันข้าม, ความทุกข์
โศกเสียใจ มีอำนาจทำให้ปากคอแห้ง ไม่
อยากรับประทานอาหาร เครื่องย่อยอาหาร
หยุดทำงาน หรือ ทำงาน อย่าง เงื่องหงอย
แสดงว่า การ กระทำหน้าที่ ของกาย แปรปรวน
และเมื่อเป็นเช่นนั้นอยู่นาน กายก็จะย่อยลงด้วย

ความตกใจกลัว มีอำนาจทำให้หัวใจเต้น
แรง หายใจถี่ กายสั่น กล้ามเนื้อที่หน้าก
อกตัว ชักให้หน้าตาผิดแปลกไปจากปกติ
และในบางรายที่ร้ายแรง ถึงกับทำให้เส้นผม
เปลี่ยนสี

นอกจากนี้ แพทย์บางคนกล่าวว่า อารมณ์
ที่เป็นโทษแก่จิตต์ เช่น ความโกรธ และความ
กังวล เป็นต้น ก่อให้เกิดพิษชนิดที่ ๑ ขึ้นใน

โลหิตด้วย

การกระทำอย่าง ที่เรียกกันว่า สะกดจิตต์
(Hypnotism) ก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นอำนาจ
ของจิตต์ อันมีเหนือกาย การสะกดจิตต์ มี
ประโยชน์ใน การ รักษา อาการ บ่อย เล็ก น้อย
และอาจทำให้ผู้ถูกสะกด แสดงความสามารถ
ได้แปลก ๆ มีนักสะกดจิตต์ชาวยุโรปอ้างว่า
เขาได้แสดงสิ่งที่กล่าวต่อไปนี้ ต่อที่ประชุมชน
มาแล้ว คือ สะกดคน ๆ ๑ ให้ตัวแข็งข้อ
ประทุพทนไม่ หนาวหิวและเท่าของผู้นั้น
ไว้นปลายโต๊ะ ๒ ตัวได้ ส่วนของร่างกาย
ตั้งแต่หลังคอดอกขาไมได้มีเครื่องค้ำอย่างใด
เลย และยังว่านั้น ผู้สะกดยังให้ชายทั้ง
๒-๓ คน ขึ้นไปยืนบนกลางตัวของผู้ถูกสะกด
ได้อีกด้วย! ความอัศจรรย์เช่นนี้ สำหรับผู้
ที่ศึกษาและทดลองวิชาสะกดจิตต์ คงจะยอมรับ
ว่าอาจะเป็นไปได้

ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวย่อ ๆ ถึงการสะกด
จิตต์ไว้ด้วย การสะกดจิตต์ คือ การบ่งใจ
(suggestion) ซึ่งนำมาใช้โดยแยบคายนั่นเอง
ผู้สะกดใช้ สายตา และ การโยกมือ พร้อมด้วย
กำลังจิตต์ ชวนให้ผู้ถูกสะกดตกอยู่ในอาการ
ครึ่งหลับ ครึ่งตื่น ผู้สะกดก็ใช้คำพูดบ่งใจ
ผู้ถูกสะกดให้สำแดงอาการต่าง ๆ ตามประสงค์

วงศ์กมล

สิงห์

สำหรับการสะกดเพียงให้หลบหรือครึ่งหลบ ผู้
สะกดจะสะกดตัวเองก็ได้ ซึ่งเป็นการยากกว่า
สะกดผู้อื่น อันนี้ การสะกดจิตคือการทำให้
โดยผู้ถูกสะกดมีใญ่อยู่เฉพาะหน้าผู้สะกด แต่
ต้องเคยสะกดกันมาซ้ำของแล้ว. ในเรื่อง
มีข้อสำคัญอยู่ข้อ ๑ คือ การสะกดจิตจะไม่
เป็นผลสำเร็จ ถ้าผู้ซึ่งเราสมมุติว่าเป็นฝ่าย
ถูกสะกดนั้น มีความแข็งแรงขันไม่ยินยอม ผู้
แต่ถ้าเขาอ่อนแอแล้วเกรงใจ มีกนขมปรองร่ง
ให้ มี นักสะกดจิต กระทบการสะกดผู้อื่นให้
ประกอบกรรมอันชั่วเพื่อประโยชน์ของคน ถ้า
ทุกคามหลักแล้ว วิชษะนี้คนเป็นไปไม่ได้เลย.

อย่างไรก็ตาม จิตเป็นสิ่งมีอำนาจอย่าง
ยิ่ง การกระทำอย่างของมนุษย์ นัยทั้งแต่ง่าย
ที่สุด ถึงยากที่สุด และเล็กที่สุด ถึงใหญ่ที่สุด
จะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยจิต การบำเพ็ญ
ของพระพุทธเจ้า ถ้ามีจริงก็สำเร็จด้วยกำลัง
จิตของพระองค์ แต่ผู้ที่ยอมมีจิตให้
อำนาจวิเศษลึกลับรบกวนนั้นหายาก ความเชื่อ
จึงยังมีน้อย.

ในทางตรงกันข้าม ถิ่นที่ใด กล่าวมาแล้ว
ฐานะความเป็นอยู่ของจิตย่อมเปลี่ยนแปลงได้
โดยเหตุทางกาย เช่น โรคอาหาวไม่ย่อย
สามารถทำให้จิตขุ่นหมองและรำคาญ มอง

เห็นสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตไม่เป็นที่น่ารัก.

นักจิตวิทยาผู้ ๑ กล่าวว่า ถ้าคนใดไม่
มีต่อม thyroid (เป็นต่อมอยู่ที่คอ) ทั้งแต่
กำเนิด ร่างกาย และ จิต ของคนนั้น ก็
ไม่เจริญ หรืออีกประการ ๑ ถ้าต่อมนี้เจริญ
มากเกินไป ดังที่เรียกกันว่า คอหอยพอก
จิตของผู้เจ้าของก็มักทวนทวน ไม่สงบเหมือน
คนปกติ.

อีกประการ ๑ หมวกประสาทนี้เป็นส่วน
กาย แต่ถ้าหมวกประสาทได้รับความกระทบ
กระทบ หรือแปรปรวนไปอย่างไรแล้ว จิตก็
ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเสมอ ความเห็น
อ่อนแอทั้งสอง ก็คือความเห็นน้อยอ่อนแอทั้งจิต
โรคสมอง ก็คือ โรคจิต ยาชาลาล์ ทำให้
จิตสับสนขึ้นขึ้นได้ ยาเมาทำให้ จิตมี
ซึม และยาสลบ ทำให้จิตสั่นกระส่ำกระ
โกลั่นต่อความกษ.

มนุษย์เรา ยัง เวียนรู้ ถึง ขวามซำซ้าย ไม่
จิต คือ อะไรแน่ ก็เหมือนเราไม่รู้แจ้งซัก
แม้ความเป็นไป ของกายใน บางข้อ ก็ยังลึกลับ
อยู่ เช่นการที่เราเอาน้ำตาลมาเคี้ยว ทำไม่
จึงรู้สึกหวาน อาหารที่เราบริโภคประทาน และ
ย่อย เสรีแล้ว เปลี่ยน เป็นโลหิต ได้อย่างไร
แพทยศาสตร์ อธิบายหาได้ไม่ ส่วนความ

พ. ศ. ๒๔๗๕

สัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย

สัมพันธ์ระหว่างจิตต์กับกาย ก็เป็นที่เคลือบคลุม เราเห็นจิตต์ กับกายเกิด และ เจริญไปด้วยกัน ต่างฝ่าย ต่างอาศัยกัน ความเปลี่ยนแปลงของฝ่าย ๑ ก็จะถึงอีกฝ่าย ๑ กลับกันไป กลับกันมา ถึงหากจะมีผู้อ้างว่า จิตต์อาจทำการได้ โดยไม่ต้องใช้ส่วนกายก็ตาม แต่ก็ไม่มีปรากฏที่ไหนว่าจิตต์เกิดหรือดำรงอยู่เลยๆ โดยไม่อาศัยกายเสียเลย.

ได้กล่าวแล้วว่า เมื่อมีอาการ ของจิตต์ เกิดขึ้น ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางเซลล์ของสมอง เกิดคู่กันไปด้วย คราวนี้สมมุติว่า ถ้าเราทำการเปลี่ยนแปลงแก่เซลล์ของสมอง จะเป็นเหตุให้ความคิด หรืออารมณ์อะไรขึ้น ๑ เกิดขึ้นหรือไม่? ขอนเป็นปัญหา เพราะยังไม่มีผู้ใด สามารถทำการพิสูจน์ได้ แต่บางคนไม่เชื่อว่า ความคิดเป็นสิ่งที่ จะ “ทำ” ขึ้นได้ด้วยวิธีดังกล่าวแล้ว เพราะเขาเข้าใจว่า จิตต์มีโคมิชชั่นเพราะกาย จิตต์ใช้กาย (รวมทั้งหมวดประสาท) เป็นเครื่องมือต่างหาก.

นาย เอฟ. เอ็ม. ฮิลล์แซนเคอร์ เป็นผู้ที่มีมติแปลก คือ เห็นว่าธรรมชาติมนุษย์จำแนกออกเป็น “จิตต์” และ “กาย” นั้น ความจริงเป็นสิ่งรวมๆ กัน จะแยกออกไปไม่ได้ เมื่อใดกล่าวถึงส่วนในตัวมนุษย์ เขาย่อม

กล่าวถึง นามรูป เป็นส่วนควบเสมอ ในหนังสือ “Constructive Conscious Control of the Individual” ซึ่งเขาเป็นผู้เขียน ตอนหนึ่งมีความว่า: การที่นามรูป จะทำการอย่างไรๆ ก็จะต้องมีเครื่องเร้าประสาท (stimulus) เกิดขึ้นก่อน แต่จะพิสูจน์ได้อย่างไรว่า การกระทำของ นามรูป ขึ้น เป็น การโต้ตอบ เครื่องเร้าประสาทนั้น เป็นไปในเฉพาะส่วน “กาย”

หรือ เฉพาะ ส่วน “จิตต์” แต่อย่าง เกียว? สิ่งที่เข้าใจกันว่าเป็น กายกรรม (การกระทำทางกาย) ย่อมเป็นไปโดยสุกแล้วแต่ว่า ๑. การสร้างความคิดที่จะกระทำนั้น ผิดถูกเพียงไร และ ๒. ระเบียบประสานงานระหว่างคำสั่งนำทาง กับคำสั่งยังคิการ เพื่อปฏิบัติการ โดยวิธีอันถูกต้องนั้น เป็นไปดีเพียงไร. อนึ่งสิ่งที่เข้าใจกันว่าเป็น มโนกรรม (การกระทำทางใจ) ย่อมเป็นไปโดยสุกแล้วแต่ว่า

๑. การรายงานของประสาท เมื่อได้รับเครื่องเร้า (stimulus) จนกระทั่งเกิดเป็นรูปความคิดขึ้นนั้น เทียบตรงเช่นที่เชื่อถือได้เพียงไร และ ๒. ระเบียบประสานงานในการใช้ส่วนประกอบทั้งหมดแห่งสังขารนั้นดีเพียงไร.

ในหนังสือเล่มเดียวกัน อีกตอนหนึ่งมีความว่า:- คำว่า “จิตต์” และ “วิญญาณ”

วงศักลม

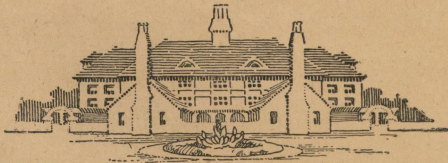
สิงห์

(Soul) เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลาย เท่ากับคำว่า “กาย” เราทั้งหลายใช้คำเหล่านี้มาด้วยความผิด เรามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องกาย อันเป็นสิ่งพึงจับต้องได้ แต่ว่าเรารู้อะไรจริงจริงในเรื่อง “วิญญาณ” บ้าง? แล้วเราก็มีความรู้อันใดในเรื่อง “จิต” มากกว่าที่รู้เรื่อง “วิญญาณ” หรือ? แม้กระนั้นถ้อยคำอันเกี่ยวกับ “จิต” หรือ “ใจ” ก็ยังใช้กันอยู่เรื่อย ทั้งทวยอย่างว่า “สุกใจ” ให้อยู่กับสิ่งใดสิ่ง ๑ “ความเจริญทางใจ” “การขงคัยควบคุมใจ” “โรคทางใจ” และคำอื่น ๆ อีก.

พุทธศาสนิกชนบางคน ผู้ใดเทียบเคียงและวินิจฉัยหลักฝ่ายมหายาน และฝ่ายเถรวาทแล้ว มีมติว่าชั้น ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และ วิญญาณ เป็นเครื่องประกอบขึ้นนอก ซึ่งแตกสลายไปในเมื่อชีวิตกัย แต่

ยังมีอีกสิ่ง ๑ คือ คุณลักษณะประจำตัวมนุษย์ (หรือสัตว์) ซึ่งบุคคลนั้นถือว่าเป็น “คน” สิ่งนี้จะเข้าไปอาศัยในชั้น ๕ ใหม่ต่อไป ถ้าหากมนุษย์มีแต่ชั้น ๕ ล้วนแล้ว อะไรเล่าจะเจริญในสังสารวัฏฏ์? สิ่งซึ่งอาศัยในชั้น ๕ นั้น พระพุทธเจ้ามิได้ทรงปฏิเสธ แต่จะเรียกว่าอิตถาก็ไม่ถูก เพราะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีอยู่ไต่ โดยกรรมเป็นเหตุ จะเป็นอิสระและเที่ยงแท้นั้นหาได้.

อย่างไรก็ดี โดยเหตุที่ “จิต” และ “กาย” มีธรรมชาติต่างกันอยู่ มนุษย์จึงถือหลักเกณฑ์อย่างละประเภท คือใช้สรีรศาสตร์สำหรับกาย และจิตวิทยาสำหรับจิต ทำนองเดียวกันก็ต้องใช้ ฟิสิกส์ สำหรับวัตถุ และ นำ กฎเกณฑ์แห่ง วิชาแสงสว่าง มาใช้สำหรับเงาแห่งวัตถุ.

บทละครพดชนหวั

เรื่อง

“คินวิวห”

๓ องก์

“เทพนม”

เรียบเรียงจากเค้าเรื่อง

“OH, I SAY”

(ซึ่งเป็นบทละครภาษาอังกฤษ)

ลำดับองก์

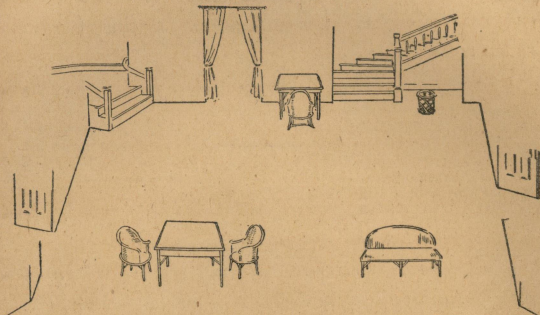
- องก์ที่ ๑ — เป็นฉากโซเค็ด “วโหลฐาน” ในจังหวัดอยุธยา เวลา ๑๕ นาฬิกา
องก์ที่ ๒ — เป็นฉากบ้านเช่า ในถนนราชดำเนินกลาง พระนคร เวลา ๕ นาฬิกา
องก์ที่ ๓ — เป็นฉากบ้านเช่า ในถนนสาทร พระนคร เวลา เกือบคืน

ตัวละคร

นายเพ่ง มุสสถานนท์	—	เจ้าข้า
นายพุ่ม ศุขวาทิน	—	ข้าพเจ้า
หลวงนารถยาเรอ (คุ่ม อาชาวสัย)	—	บิดา ครุฑ
พระท้าวจรีพิชา	—	นายพันตำรวจโท ผู้บังคับการ
นายชวน	—	ผู้จัดการละครคณะ น. ส. กาวเรือง
จันฮ้อ	—	เจ้าของโซเค็ด วโหลฐาน อยุธยา
พลตำรวจ เป๋อ, พลตำรวจ ผด	—	ลูกสมุนพระท้าวจรี
เจ้าแก้ว	—	คนใช้ของบ้านเช่า ถนนราชดำเนินกลาง
นางสาวครุฑ อาชาวสัย	—	เจ้าสาว
นางสาวชะยา เข็กขาน	—	นางละคร
นางจันทร์	—	สาวใช้ของ กาวเรือง
ยายเขียว	—	แม่ครัวของ กาวเรือง
นางสาว กาวเรือง เหลืองอร่าม	—	นางละครเอก และเจ้าของคณะ

ฉากองค์ที่ ๑

องก์ที่ ๑

เป็นฉากห้องโถงของโฮเต็ล “รโหฐาน” ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดพระนคร คืออยู่ย่าน
ฝั่งด้านหลังค่อนข้างขวา มีประตูหนึ่งประตู และค่อนข้างซ้าย มีบันไดขึ้น ไปชั้นบน ฝั่ง
ด้านขวา มีประตูสองประตู ประตูข้างหน้าสมมุติว่าเป็นประตูทางเดินไปห้องรับแขก ประตู
ข้างในเป็นประตูทางเข้าของโฮเต็ล ฝั่งด้านซ้าย มีประตูขึ้นเคียวเป็นทางไปห้องรับประทาน
อาหาร

ในห้องมีโต๊ะเขียนหนังสือตั้งอยู่ด้านหลังทวหนึ่ง และมีเก้าอี้ประจำอยู่ด้วยทวหนึ่ง บน
ผนังเหนือโต๊ะเป็นทวประกาศของโฮเต็ล

มีเก้าอี้วนมใหญ่ทวหนึ่ง ตั้งอยู่ซ้ายมือ ค่อนไปข้างหน้าเวที และข้างขวาของเก้าอี้วนม
มีโต๊ะและเก้าอี้สองสามตัวตั้งอยู่

เครื่องประดับนอกจากนั้นก็ มีคนปาล์มบ้าง แก้วกันยักคอกไม้บ้าง ระเบียง และเก้าอี้
บ้าง สองสามตัว พองาม สมมุติว่าเป็นเวลา ๑๕ นาฬิกา และเป็นวันที่มีอากาศดี

หมายเหตุ คำว่าซ้ายหรือขวาในที่นี้ ให้หมายถึงซ้ายหรือขวาของตัวเวที ไม่ใช่ซ้ายขวาของผู้ดู

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิวาทิ

พอเปิดม่านก็เห็นเสียงคนครึ่งช้างในโรงบรรเลงเร่อยู่ พอเสียงคนครึ่งช้าง ก็ได้ยินเสียง
คนมือ เซซา และเสียงตะโกน ก็มาให้เจ้าสาวและเจ้าบ่าว แสดงว่าการเลิกลาอาหารกัน
ในการวิวาห์มงคล

ตัวละครบนเวที มีนางสาวชะบา นั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ที่เก้าอี้มุม และ นายชวน ขึ้น
อยู่กลางโรง

(จีนฮ้อ เข้ามา)

อย่างซัดท

ฮ้อ — อา! คุณนายโชติภัก ผงชอโทก ชะบา —
(ฮัม แฮ่—แฮ่) ที่ทิ้งให้ขุนนาง
ทั้งโคโย (หันไปทาง ชวน) ฮ้อ —
อ้า—ไ้เท่า (ยื่นกุญแจให้)
ห้องนงเบอร่ สางสิกลี่ และ
สางสิกลี่ห้า สางสิกลี่ไ้เท่าและ
คุณนาย (ฮัม แฮ่—แฮ่)

ทำไม? คนเมืองนี้เขาไม่ชอบ
แข่งงานกันนี่?
ม่ายซ่ายเซ่งนัง อีซอเบ่งาง
บ่วงกั๊ว เเค่ฮักพากังไปเบ่ง
บางกอก โพะมิงง่ายดี อา
คุณนาย คงทราบแล้ว—แฮ่—แฮ่
(หัวเราะแล้วโค้งเข้าโรง)

ชวน — (รับกุญแจ) ก็แล้ว
ฮ้อ — (หันไปทาง ชะบา) ผงกั๊วชอ
โทกจริง ๆ ที่คุณนายทั้งโคโย
เป่งนาง (ฮัม แฮ่—แฮ่) เลื่อง
มิงเป่งโพะวงนังยังจริงเทียวโชติภัก
หมี! วงนเลื่องโตะกั๊วใหญ่เทียว
อาลูกสาวโง่งนายนงเบอร่ อีเบ่ง
าง เหม! เขาอะอะกั๊วชอ
ใหญ่ คงแะ ๆ เทียว ผู้ล ผู้ล
ทั้งนี้ ในกองกำ นาง ๆ ะมี

ชะบา — เซ้อ! นังรดีไฟเลี้ยวเบือ ออยาก
รู้จัก ว่าทำไมถึง เลื่องมา เมือง
บ้า ๆ ยังนี้ นั คุณชวน! นั
คงเย็นความคึกของเธอนะ?
ชวน — เซ้อ! ลันไม่เกียวกั๊วชอหรือปะ
— แม่ดาวเรื่องนะซี— เขาอะอะ
ว่าเขาโง่งนงเบอร่ที่เมืองนเมอวาน
ชวนเอง เรื่องมิงคงเฟะใหญ่
เย็นแน่ แล้วกั๊วฮักชางแซก
มิง ก็ ะมา ะกั๊วเขาเงิน ค่าเรื่อง

แก่งตัวของมัน คงสนุกกันใหญ่

(ควักมือออก มาจากกระเป๋าคะ ๑ ชะยา —
มัท)

ชะยา — นี่ แม่ท้าวเรื่อง เขาคิดยังไง ของ
เขาขี้มนนะ

ชวน — เอ้อ! มันก็ขายเรื่อง ถ่านไฟเก่า
ของเขานั่นแหละ

ชะยา — เอ๊ะ! นี่แม่ท้าวเรื่อง คันคุณเพง
มุตทานนท์ พยแล้วหรือนะ? ชวน —

ชวน — พยแล้ว เขาเห็นในหนังสือพิมพ์
ว่า คุณเพง มาตั้ง สำนักงาน
ทนายควมอยู่ที่นี่ เขาก็เลย
ตกตง เข้าโรงละคร ทันทีก็เลย
(เคิร์กมัทหนีไปทางซ้าย) ชะ ชะยา —

ชะ! สิ่งสารค่าเพงแก

ชะยา — แก่—ทนนะ จะมีคนหรือ?

ชวน — อ้อ! เมื่อครั้งก่อนที่เรามาแสดง ชวน —
ทนนะ— ถนเที่ยว!

ชะยา — คนนะหรือ?

ชวน — เป้า — เจ้าหน ชะยา —

(อ้อ ถ้อยโทรเลขเข้ามา)

อ้อ — มีโทรเลขถึงไค้เจ้าโชติ (ส่ง ชวน —
ให้ชวน) ชะยา —

ชวน — (รับ) ขอบใจ (ฉีกออกจะอ่าน)

(อ้อ ออกไป)

(ลูกขึ้น เกรี้ยวไปวางหนังสือพิมพ์
บนโต๊ะข้างขวา) ยังไงก็ฉัน
เห็นว่า แม่ท้าวเรื่อง ควรจะไว้วาง
บ้าง ไม่ควรจะทำอะไร
วิ่งตาม พ่อพระเอกคนนั้น ช่าง
ไม่คิดขี้เลยว่าเขาได้ทำกับตัว
อย่างไร

(พลางอ่านโทรเลข) ทยจริง!
เรียนนทร์ ของ แม่ท้าวเรื่อง เลีย
เลียก็ข่างประอื่น อ้อ! อ้อ!
ไม่เป็นไร! ไม่เป็นไร! แก่
ไค้แล้ว— ประเคียวกลัง

อยากรู้แน่กว่า แม่ท้าวเรื่อง เป็น
เฟเวอร์ริคของขุนเมืองไหนไหมนะ?
(ขยับไปทางบันได)

คึกคักแล้วกัน เมื่อเช้า นาย
ยี่สิบห้า ให้ ๕๐ ต่อ ๑ (หยิบ
กะเป๋าคะ)

แก้บ้านนี้ คงค่อยยังชั่วขึ้นบ้าง
ขึ้นนะ

ชะ! ชวน และกลัง
ชะไร ยังล่งอ้อ? (ขึ้นบันได)
เป็นไปไม่ได้ล่ะ คุณชวน

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิวิธ

ชวน — เป็นไปได้แน่ ๆ เทียว เพราะ
เมื่อเช้านี้โดนเงินเหรียญสลึงเก
เข้าอีกอันหนึ่งแล้ว (สันคีระ
พลางตามชะชะชานไคออกไป)

คุณนายเพ่ง — (เสียงข้างในโรง) โอ๊ย!
ไม่ไหว! ไม่ไหว! ฉันทนไม่
ไหวแล้ว

(หลวงนารถย่าเธอ และ
คุณนายเพ่ง เข้ามาทางซ้าย
แล้วไปนั่งบนเก้าอี้รวม)

หลวง — (กลางเวที) แหม! แม่เพ่ง
เต็มที เหลือทน — เหลือไหล
กลอดคว้นวันนี่ อะไรนะ! พอ
ขึ้นหมากมากก็ตั้งคนควางเสียแล้ว
พอรวนน้ำก็ทำขมก ซุกซก ๆ
แล้วกลอดเวลาคนโตะก็สร่อนเอา
สร่อนเอา จนน้ำคาเกือยเต็ม
ซามเข้า — แล้วก็กินอะไรไม่เข้า

เพ่ง — ฉันทนไม่ลง

หลวง — ยะ! แล้วแกก็ทำให้คนชนเขา
กลืนไม่ลงด้วย ทำคล้าย ๆ
จะชวนให้ คนชนเขาพากันคิดว่า
“อย่าเลย! อย่าแตะต้องอาหาร
เหล่านี้นะ มันเลวเต็มทน” แล้ว

แกรู้ใหม่ว่า เราต้องเสียค่ากิน
คนละ สิบสลึง และค่าน้ำแข็ง
ต่างหากด้วย

เพ่ง — (อ้อย ๆ) รู้แล้ว — รู้แล้ว!
(สร่อน)

หลวง — ให้รำลึกอีก — แกรู้ใหม่ว่าเรา
ไม่ได้มาเผาศพวันนี่! เรามา

ในการวิวิธ และวิวิธลูกสาว
ของเราเองด้วย — รู้ไหม?

เพ่ง — (อ้อย ๆ) ก็นั่นนา — วิวิธ
ของลูกสาว คือ อหิวาตก คือ
ความสุขของแม่

หลวง — อย่าพูด เป็นบ้าไป หน่อย เลยน้า
(นั่งขวาของโต๊ะ)

(เพ่ง เข้ามาทางซ้าย)

เพ่ง — (กับหลวง) นั่นแน่! คุณพ่อ
นั่น! คุณพ่อครับ ผมคิดว่าเรา
ทำผิดเสียแล้ว ท่านมนตรีพระวอ
มา สวด ชยันโต — อะไรได้!

ท่านเข้าใจผิดไป แทนไปสวด
สังคหะเอาได้นะ! (เพ่งสร่อน)
เฮ้! นั่นทำไมคุณแม่จึงร้องไห้?

แขก ทุก ๆ คนพากันถามว่า
คุณแม่ไม่สบายไปรี (ไปนั่งที่

เทพนม

สิงห์

เกาฮนม) ไหน? มันปวก
ตรงไหน? บอกผมสิ ร้าย
ข้อแซ่ นันมันทำพิษ?

เพ็ง — เปล่า! แม่ไม่ได้กินอะไรเลย
หลวง — เขาไม่ยอมให้ โอกาส — มันทำ
พิษหรือ

เพ็ง — ความจริงนะ แม่กำลังเค็ม

เพ็ง — อ้อ! เค็มเกินไปด้วยความยีน

เพ็ง — ย่ะ! ยีนก็ โธ—โธ—โธ—โธ
(ร้องไห้) โอ! คุณิของแม่!
คุณิของแม่!

เพ็ง — เอ๊ะ! ทำไมจึงโธ? เพราะ
หล่อนแต่งงานกับผม! คุณแม่
น่า! ผมจะถอนอมกล่อมเกลี้ยง
เลี้ยงหล่อนเป็นอย่างดี

เพ็ง — ถูกแล้ว ถูกแล้ว แม่เชื่อว่าเธอ
จะถอนอมหนูของแม่ เป็น อย่างที่
แต่ผัวถอนอม ไหนเลย จะเท่าแม่
ถอนอม เมื่อมาคิดถึงว่าหนู
ของแม่ จะต้องไป ว่าเทว อยู่กับ
คนอื่นแล้ว — โธ—โธ—โธ—
(ร้องไห้)

เพ็ง — โอ้! คุณแม่ ทำไม ว่าผม เป็น
คนอื่น โอ้! คุณแม่ไม่ทราบ

นา—ว่าเราคุ้นเคยกันมากกว่าที่
คุณแม่ทราบเสียอีก (ขยับไป
ยืนหลังเกาฮนม)

เพ็ง — โอ้! ขอแต่แม่ไปส่งตัวให้พัน
ฉวนให้หอน้อยก็ไม่ได้

เพ็ง — ยิ่งกับ คุณิสูงเท่า คอยอินท-
นันทันแนะ! หล่อนไม่ต้องการ
คนนำทางคอยครวญ

เพ็ง — เอาเถอะ! ขอแต่เอาใจไปส่ง
ก็ไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าจะเรือนหอ
มันอยู่ที่ไหน การแต่งงาน
สมัยใหม่นี้

หลวง — ฉันคิดว่าพ่อเพ็ง คึกถูก ที่ไม่
บอกว่าเรือนหออยู่ที่ไหน
(เพ็ง ร้องไห้)

เพ็ง — โอ้! คุณแม่ครวญ ไม่ควรร้อง
ไห้เลย ในวันมงคลเช่นนี้ (มา
นั่งที่เกาฮนม) เอาเถอะ!
ผมรับรองว่าจะพยายามทุกสิ่ง ที่
จะให้แม่คุณิ ได้มีความสุข

หลวง — แนะ! แม่เพ็ง! เราควรระพื่อใจ
แล้วนา ที่ได้ลักเซย อย่างนี้
พ่อเพ็ง เป็นคนซึ่งจะคิดไปข้าง
หน้านานา—

พ. ศ. ๒๔๓๕

คินวิวิท

- เพง — ถูกแล้ว แค่อ้ายความหลังนั้น เพง — อย่าเพื่อเรียกว่ากรรมเลย! ให้อ้ายชื้อเฮ้า! (ขยับไปยืนหลังเก้าอี้) ก็ผมเป็นแต่เพียงเคยมันกัยเจ้าหล่อนเท่านั้น นนา — คุณแม่ก็ —
- เพง — ของ—ช—ช—ช—เฮอ ละช — ยะ! เธอก็พูดเช่นนั้นน่าชื้อ ก็แล้วอ้ายจกหมายต่าง ๆ นั้นละ? เพง — เอะ! อะไร! ของผม! ก็ มันก็ยังอยู่ในกำมือของมัน มันอาใช้ เช่นเครื่องมือสำหรับหักหลังเธอได้ หนูน้อยของแม่ก็จะท้องน่าตาเช็ดหัวเข้า
- หลวง — พอกัน! พอกัน! อย่าพ่นฝอย เพง — แต่ความจริงนะ—มันไม่ใช่ความผิดของผมที่ไม่ได้จกหมายเหล่านั่นคนมา ควรจะโทษคุณพ่อ
- เพง — พอะไร? ความจริงนะ เรา นั่นนา อะไรวะ! ไปหาท้าวเรื่องออกจะใจเร็วก่อนได้ไปสักหน่อย ตั้งสยเจ๊กครึ่งแล้วก็ไม่เห็นตำรับ
- เพง — นะ—เรื่องแต่งงานนั้น ที่จริง และผม ออกจะเชื่อว่า—คุณพ่อเราควรจะได้สาวราวเรื่องเสียให้ ไม่เคยพูดถึง อ้ายเรื่องจกหมาย
- เพง — แน่่อนก่อน—เรื่องอันางท้าว— นั่นด้วยซ้ำไป
- เพง — เรื่องเหลื่องอวาม ทว้ายนั้น
- เพง — ก็ผมเรียนตรง ๆ แล้วว่า ผม หลวง — ทำไมจะไม่พูด! ครั้งสุดท้าย
- เพง — ไม่มีเรื่องเกยวข้องด้วยแล้ว
- เพง — ห้าครั้งก็พลงเลย
- เพง — ฮา! ไม่แน่นัก พวกนางละครละ
- เพง — ริงวี่? งั้นคุณพ่อพูดว่าขี้ไ้? ไ้ไหนว่าไปชื้อ (ขยับไปหา)
- เพง — มีมีเล่ที่กระที่่มากอยู่ ผู้ชาย
- เพง — อ้อ! อ้ายเรื่องเช่นนั้นมันต้องทำกรรมไว้แล้วมีคำถามทันเสมอ

เลียบเคียงเข้าไปให้ใกล้ ทั้งใช้
นโยบายมาก พ้องกันโดย
ถามเขาว่า—เออ “ตลอดจนขอ
รียกหมายเสมอหรือ?”

เพ็ง — แล้วเขาคอยว่าจะไร?

หลวง — เออ! เออ! จำได้เสียแล้ว
ว่าเขาคอยว่าจะไร—แต่ฉันเชื่อ
ว่าเกือบสำเร็จเต็มทีแล้ว

เพ็ง — ครัย! ผมก็ ออก จะ เชื้อ ๆ
เหมือนกัน (ขยับไปทางขวา
ของโต๊ะ) แต่ถามจริง ๆ เอะ
คุณพ่อคาคไว้ว่าจะท้องไปหาเขา
อีกกี่ครั้ง จึงจะสำเร็จแน่?

หลวง — ไม่น่า! แต่น่ากลัวว่าจะท้องไป
อีกหลายต่อหลายครั้ง อาจ
สำเร็จกันก็ได้

เพ็ง — อะไรนะ? ขึ้นหรือ?

หลวง — (ไปยืนหลังเก้าอี้) ชะ!
อ้อ! ฉันลืมบอกไป จำได้หรือ
ไม่ละ—ว่า เมื่อกำลังกินโต๊ะอยู่
เมื่อกันนะ—ฉันต้องวิ่งไปผูก
โทรศัพท์—คือ—คุณพระพุ
จริต ๆ อ้า—พระพุทธรูปพิฆาต
—สาววัดใหญ่ตำรวรึงหัวพระ กรณ

นคร ทั้งการพยณพรงน้ำเข้า
เพื่อ ปรัชชา ราช การ ขาง อย่าง
เพราะฉะนั้น ฉัน จะ ต้อง ต้อง ไป
กรุงเทพ ฯ กันแหละ

เพ็ง, — แต่คุณหลวง อย่างนะ! อย่าไป
ทำอันางควรวัยคนกลางค่ากลาง
กันนะ จะบอกให้

หลวง — เออ! ถ้าตลอดประสงค์เช่นนั้น
ก็ไม่เป็นไร พรงน้ำเข้า เมื่อ
เลิกประชุมแล้ว ฉันไปหาที่ใด

เพ็ง — แต่เขาอาจยังไม่ออกจากมุ้งก็ได้
พวกละครพวกนั้นเขาคนส่าย ๆ
กันทั้งนั้นแหละ

หลวง — อย่างไรก็ดี แม่เพ็ง ฉันก็เป็น
คนมีเมียแล้วไม่ใช่หรือ?

เพ็ง — ก็นั่นล่ะซิเล่า! ถึงถวิลนัก
ความจริงนะ ฉันออกจะระแวง
แล้วว่า คุณหลวงเองนะแหละไป
กีดนางอยู่ทว่าคนนั้น

หลวง — (ขยับไปกลางห้อง) แม่เพ็ง
พูดอะไรก็ไม่รู้

(ครุฑ และ พุ่ง เข้ามา ทาง
ซ้าย แล้วข้ามไปทางขวา)

เพ็ง — แน่! คุณพ่ออยู่ไหน คุณพ่อ

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิภา

- คะ พ็องก๊ก ไหว้อยคอหนู
สองสายแนะ — ในระหว่างที่หนู
ไปพักกรงเทพฯ คุณพ่อช่วย
เก็บไว้ให้หนูหน่อยนะคะ (ยื่น หลวง —
ให้)
- หลวง — (รับ) ไ้ช้ลูก (ใส่กระเป๋) เพิ่ง —
ครุฑ — เห็นจะลงเวลาที่จะท้องไปผลัด
เครื่องแต่งตัวเสียที
- พ็อง — (ขยับไปทางหลังโต๊ะ) เอ้อ!
มีเวลาจะไป ะวันวันไปไหน
ยังอีกตั้งสองชั่วโมงรถถึงจะออก
- พุ้ง — อ้อ! อีกสองชั่วโมง นั่นแก่กั เพิ่ง —
ะไปกรงเทพฯ รถด่วน ๑๗
นาฬิกาใน ไซ้ใหม่ล่า? ครุฑ —
พ็อง — อ้ายแกละ มันช่าง สอรู้ หุสวาง
แล้วทำไม ต้องทำปากสวางไป
ควยล่า? เพิ่ง —
- ครุฑ — อย่างคะ คุณพุ้ง อย่างอกใคร
เลยเทียว เราต้องการยี่กว่าเรา หลวง —
ะไปไหน (พุ้งหัวเราะ ขยับ
ไปทางขวา ครุฑไปขวาของ พ็อง —
เกาฮนมม)
- เพ็ง — ไม่ไหว ไม่ไหว อ้ายการแต่ง
งานวิไลใหม่ฉันไม่ชอบเลยเทียว ครุฑ —
- เมื่อครั้งฉันแต่งงานเองนะ คุณ
แม่ท่านมาเคาะเรือนหอถามข่าว
เสมอ
อะ! และฉันรู้สึกว่าการ
นิวเจนเหลือทน
- อย่างไรก็ ถ้าท่านไม่มาถาม
ว่ากันมึงแล้วหรือยัง ก็คงถูก
bungกัก จนเย็น มาลาเรีย คายกัน
เย็นแน่ (เพ็ง ลุกไปหา พุ้ง
กลางห้องซ้าย และพูดกัน
ค่อย ๆ)
- (พูดกับครุฑ) แหม! วัน
น้องงามมาก ขอพักอกหน่อย
- อ้อ! ยัง (ยอมให้กอก)
- (พูดกับเพ็ง) อรรมเนี่ยมใหม่
ขำว่าเขาคงกอกแม่ยาย
- โอ้ย! พ่อเจ้าชู้ (พุ้งพยายาม
กอก แต่เพ็ง คั้นขันกระไดไป)
- นี่! นี่! แล้วใครกอกฉันล่า? หลวง —
(นั่งเกาข้างขวา)
- (ตะโกน) บ้อย! บ้อย!
(แล้วขยับไปทางซ้าย ไปนั่ง
เกาฮนมม พุ้งมากลางห้อง)
- คินน คงมีกันตัว สุนกกันใหญ่นะ

เทพนม

สิงห์

และแน่! คันทักมีละครมา

เล่นด้วย (ขยับไปดูแจ้งความ กระจุก -

เหนือโตะกานหลัง) อะไรนะ!

เรื่อง "คันทัก" ชนจริง! พัง -

มาตรงกันเข้าได้ แค่นี้เสีย

เราไม่ได้อยู่

เพลง - เออ! ไม่น่าเสียกาย หรอก
คณะอื่น ๆ ยง

กระจุก - แน่! มีข้อผู้แสดง ด้วย
นายชิต, นายชวน, นายเข้ม

เพลง - ฮะ-ฮะ! ผู้มีข้อทั้งนั้น แต่ไม่ พัง -
มีใครรู้จัก (กระแะปาก)

กระจุก - และแน่! นางเอกชื่อ... คาวเรือง
เหลืองอร่าม

หลวง และ เพลง - (ลุกขึ้นพร้อมกัน) อะไร
นะ? (แล้วทำมืองูกากัน หลวง -
เล็กน้อย)

กระจุก - ทำไม! รู้จักเขาหรือคะ นนะ? พัง -

เพลง - เออ-เออ- เปล่าๆ- เปล่า-
เปล่า

หลวง - ครึ่งเดียว พ่อก็ไม่เคยได้ยินชื่อ

เพลง - (กระซิบกับหลวง) คาวเรือง
มาน!

หลวง - นั่นล่ะสิ - แล้วพ่อ ว่า พ่อ จะไป

กรุงเทพฯ คันทัก

เรื่อง "คันทัก" - ไล่ข่าวว่า
ชนกพล

(กับกระจุก) ได้การ! ต้อง
ให้ใครสักคน

เออ! กระจุก! ช่วยโทร-
ศัพทกรรณโทรหาใครสักคน

มาสิ
(กระจุกและพัง ออกไปทาง
ประตูหลัง)

(เดินไปหาหลวง) ว่าไง?

แม่คาวเรือง มาเมืองนี้- อุตสาห-
จริง ๆ - นี่ถ้ามาเผชิญหน้ากับ

แม่กระจุกเข้าล่ะก็- แกมีอะไร
ใหญ่หรือหนะ?

แนแนเทียว! เธอต้องรีบพา
กระจุกไปเสียจากที่นี้

ตกลง!ตกลง! ตะโกน

แม่กระจุก! แม่กระจุก! (ผิวปาก)
นั่น, น, พัง แกโทรศัพทเอง

ก็แล้วกัน ถิ่นต้องการพูดกับ

แม่กระจุกหน่อย
(กระจุกเข้ามาขึ้นที่ประตูทาง

เข้า)

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิภา

- แน่, น้องจำ พันกว่าถึง
เวลาแล้ว ทันทีจะต้องรีบเปลี่ยน
เครื่องแต่งตัว— เอ๊ย—เอ๊ย— ถ้า
เราไปไม่ทันรถ— เอ๊ย— เอ๊ย—
เราเกินรถไม่ทัน
- ครุฑ — อะไรวะ? ไม่ทันรถ ก็เมื่อครู่ก็
นเองแหละ คุณพ่อกับมาเวลาตามไป
ทั้งสองชั่วโมงนี่
- เพ็ญ — ยะ—ยะ— แค— เอ๊ย— เอ๊ย— พ
พรู้ว่านาฬิกา ของพี่ ช้ามาก—
ที่จริง เวลานี้ มัน ย่ำ ห้าโมงนะ
นี่อ่ะ— ไม่ใช่ย้ายสามโมงคอก
(พอกันนาฬิกา ที่ ๓ ครั้ง)
(เพ็ญ นัย พรหม กับ นาฬิกา)
หนึ่ง—สอง—สาม (แล้วท้อ)
สี่—ห้า— แน่! เห็นไหมล่ะว่า
ห้าโมงแล้ว
- ครุฑ — แกกันั้นนาฬิกาโรงตำรวก็ย้าย
สามโมงนั้น
- เพ็ญ — อ้า! แท้จริงไม่รู้เรื่อง— คือ
คุณแม่ ท่านยังคิยคุณพ่อ— ให้
ยังคิยยาม— ให้เวลาผิด เพราะ
ท่านต้องการจะให้เรามาผิดเวลา
— และเพื่อท่านจะได้ ร่วมทอภัย
- เราด้วยกัน— ยังงั้นไม่ใช่หรือ
คริย คุณพ่อ?
เอ๊ย!— เอ๊ย— เอ๊ย—
รีบๆคริย! รีบตรงๆ คริย!
รีบ! รีบ!
ยะ— ยะ— ถูกแล้ว
เห็นไหมล่ะ?
ถ้ายังงั้น ก็ต้องรีบขึ้นไป เปลี่ยน
เครื่องแต่งตัวเดี๋ยวนี้แหละ (ซบ
ไปทางบันได)
(พึ้งเข้ามา)
โทรศัพท์ทำสำเร็จแล้ว แคเอ๊ะ!
นั่นทำไมรีบร้อนไปไหนกัน? นี่
มันพึ้งย้ายสามโมงเท่านั้น
ห้า—ห้า—ห้า—ย้ายห้าโมงแล้ว
(หยุดกลางบันได) เห็นไหม
ล่ะ? นาฬิกาของคุณพึ้ง ก็พึ้ง
ย้ายสามโมง
โอย! เขามีนานาฬิกาเมื่อไร—
เขาไม่เคยมีนาฬิกาสักเรือน ทั้ง
แคว้นแรกที่เขา มีน้องไปเถอะ!
ไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเสียเถอะ
ไป!
(ครุฑ ขึ้น บันได ออกไป)

- (ก๊วยฟุ้ง) อ้ายแก มั่นข้า ! เพลง — เอ ! นี่จะมาแข่งขันความกว้างขวางกันรึน ?
- ก๊วยฟุ้ง — เหม ! เกือบทำให้กันเสียที
- ก๊วยฟุ้ง — ฤๅใหม่ว่ากันต้องการจะ
- พลวง — เร็วเข้าเถอะ ! พ่อเพลง ! ควรจะเรียก รด แทกซ์ เสีย เคยวัน
- ว่า แม่ดาวเรือง กำลังจะมาถึง ?
- เพลง — แหะละ
- ฟุ้ง — (มากลางโรง) ก็เขาเกือบอะไร
- เพลง — จิ้งครบ ! จิ้งครบ ! มาชี—
- ก๊วยฟุ้ง — ก๊วยละ ? ก็เสียอีก กันข้อตัว
- ฟุ้ง — ช่วกันหน่อย (เคียวไป
- แล้วหนีไป สำหรับไปคุยหล่อน
- ทางขวา) ฟุ้ง แล้วหยุดหันมา
- คินน
- พูด) แต่—ต่างว่าที่สถานีไม่มี
- เพลง — อ๊ะ ! เกือบอะไรก๊วยฟุ้ง ? ก็
- พลวง — รดไฟแล้ว ผมจะขยายให้เธอ
- ก๊วยฟุ้ง — ก๊วยขอกแกแล้วไม่ใช่หรือว่ากัน
- แม่ครุณณ์ว่ายังงั้น ?
- ก๊วยฟุ้ง — เคยมันอยู่ก๊วยหล่อนครึ่งหนึ่ง
- พลวง — ก็บอกว่า อ้ายรด มัน ก็พลอยซ้ำ
- ไปก๊วยฟุ้ง
- ฟุ้ง — ถูกแล้ว ! แกเคยพูดครึ่งหนึ่ง
- เพลง — จิ้ง ! จิ้ง ! รดมันซ้ำ—เพราะ
- ว่าแกเคยยุ่ง ๆ อยู่กับนางละคร
- มันเย็นรดซ้ำ ! ไม่ใช่รดกวน
- คนหนึ่ง แก่แกไม่เคยขอกกัน
- (เพลง ฟุ้ง ออกไปทางประตู
- เลย ว่า แม่นางละครคนนั้น คือ
- ขวา ด้านหลัง)
- แม่ดาวเรือง เพื่อนเก่าแก่ของกัน
- คินน
- พลวง — คายละทัน — น้าแม่เพ่งแกรู้ว่า
- เพลง — เอ๊ะ ! น้าแกรู้จักเจ้าหล่อนก๊วย
- แม่ดาวเรือง มา อยู่ ที่นั่น ก็ คง
- เหลือ ?
- ต้องการพวยควเป็นแน่— เอ ! น
- ฟุ้ง — ฮะฮะ ! กันนะหรือ จะไม่รู้จัก ?
- ทำยังงั้น จิ้งครบ แม่ดาวเรืองให้
- พลวง — ฮะฮะฮะ ! กันหรือ จะไม่รู้จัก ?
- พินไปจากที่นั่นไคะ (ซบไป
- (มาทางซ้าย) กันหรือจะไม่
- กลางซ้าย) แก่ก่อนอื่นต้อง
- รู้จัก
- ก๊วยฟุ้ง — ก๊วยอ้ายแจ้ความ น่ ลง เสีย ก่อน

(กึ่งแจ้งความลง กัฟอกี ชวน
และชะบา เข้ามาทาง บันได —
หลวง กะมิก กะเมียน ออกไป)

ชะบา — เอ! ทาคมนัน ฉันรู้สึกว่าคุณ พึ่ง
เห็นหน้าทีไหนหรือ ? เพื่อง

ชวน — อ้อ! จำได้แล้ว อีตานพึ่งไป
คิด แม่ตัวเรื่อง ยังไงล่ะ (หัน
ไปทางที่ติดแจ้งความ) เอ๊ะ! พึ่ง
น้อยยักคนไหนมาแจ้งแจ้งความ เพื่อง

ลงเสียอีกแล้ว ต้องติดมันอีก
อันหนึ่ง! (เอาแจ้งความ
ขึ้นคิด)

ชะบา — ฉันเห็นจะต้องไปกุเข้าของ ที่โรง
ละครเสียที

ชวน — ฉันก็ต้องไปเหมือนกันแหละ—ไป
ดูซิว่า มันจะมีคนคิดอะไรสักคน
แล้ว

ชะบา — ไปก็ไปซิ
(ทั้งสอง ออกไปทางประตู
หลังขวา)

(เพื่อง และ พึ่ง เข้ามาทาง
ประตูหลัง เพื่องไปกลางขวา) พึ่ง

เพื่อง — รู้ไหมล่ะ? ว่าเราจะต้องไปนั่ง
คอยที่สถานีทั้งสองชั่วโมง แม่

กรุณาคิดถึงสงสัยเป็นแน่
(นั่งเกาข้อขวา และ พึ่ง มา
นั่งเกาข้อซ้าย)

นี่แกตกลงไปกรุงเทพฯ แน่ ?

ถูกแล้ว! ท่านขุนสรวศ์? แก
ช่วยหว่านเข้าให้บ้านหนึ่ง อยู่
ถนนราชดำเนิน

ราชดำเนินใน—กลาง—หรือนอก

ราชดำเนินกลาง บ้านเลขที่ ๔๓

แต่ให้ตายซีเฮ้! แกอย่าไป
ขยายให้ใครรู้เลยเกียวนะพี่น้า!
กันแกลังทำว่ากัน ยังไม่รู้แน่ว่า
กันจะไปอยู่ที่ไหน เพราะกัน
ไม่ต้องการกินน้ำผึ้งในพระจันทร์

แยกพ่อตาของกันอีก (หันไปกุ
แจ้งความ) เอ! มานักได้
สำหรับแม่ยายกัน แกจะต้องไม่
รู้ว่าแม่ตัวเรื่องมาที่นี้ เกียว!
กันต้องกะชาด อ้าย แจ้งความนี้
ลงเสียก่อน (ลุกไปกึ่งแจ้ง
ความลง)

(ลุกขึ้น) แค่นั้นแหละ! แก
นี่ก็ยังหรือเปล่าว่า โขเถลก็พอ
อยู่ได้ ก็คือโขเถลนี้ โขเถลก็เกี่ยว

เท่านั้นแหละ ถ้าเมื่อเจ้าหล่อน
มาอยู่ที่นั่นก็ควรจะยังไป

เพื่อง — จริงของแก ! จริงของแก !

ตายจริง ! ตายจริง ! เร็ว !

เร็วเข้า ! (เคาะพล่าน) แก

ช่วยไปตามฉันซื้อที่เถอะ ว่าเขา

จะมาอยู่ที่ไหน ? เร็วเข้าซี

ฟุ้ง — ไ้ (ฟุ้งออกไป หลวงนารถฯ
เข้ามาจากห้องรับประทานอาหาร
— มีแรงความแสดมออกมาจาก

ทุก ๆ กระเษ)

หลวง — แหม ! เกือบไป ! เกือบถูก
จับไ้แต่ตอนนั้น

เพื่อง — (ซ่าย) ทำไม ? เรืองอะไร
กันครึ้ย ?

หลวง — ก็อ้ายแรงความนั้นซี มันเที่ยว
ตีออกเต็มโซ่เต็มไป เทียว

ตามฉีกเสียแยะ แล้วอีกากัน

ทอง แก เชื้อตามฉันมา ค่อหน้า

ฮารกานัดไ้ว่า “นั่นกระชาย

อะไรในกระเษ ?”

เพื่อง — (ยืนแรงความที่คงมาไ้) แล้ว

ทอยแกว่ายังไรละครึ้ย

หลวง — อ้อ ! ฉันตอบว่า (ทำท่าคอบ

ยมแยะ ๆ) “บิลคำอาหาร

ยะ” แล้วอีกาชนสมัยที่ บ้า

นั้นยังแถมกันขึ้นว่า “อะไร !

คำเลี้ยงกัน ฉันคงไม่เสีย มาก

มายถึงเท่านั้นเย็นนั” (เคาะ

ไปทั้งแจ้ว ความ ใน กระร่าทั้ง

กระชาย)

เพื่อง — อ้า ! แต่ถ้าคุณแม่เห็นแรงความ
นั้นเข้าละก็ คุณพ่อจะเสียมากกว่า
นั้นมาก

หลวง — (คลั่งแรงความ ซึ่งมีรูปดาวเรือง
ออกค) ความจริงเจ้าหล่อน
ก็ส่วยเหมือนรูป

เพื่อง — ส่วยจริง — แต่เจ้าประคุณเอ๊ย !
โมโหร้ายเหลือทน และโมโห
ไ้ไ้อย่างไม่เป็นเรื่องเป็นราว

หลวง — ไม่จริงเลย ! ไม่จริงเลย แหม !
เจ้าหล่อน ออกฮ้อนหวาน — นุ่ม

นวล — น่ารัก น่ารัก — (ทำท่า

ลอบ) แหมนะ ! เมื่อยาม

เราปวดหัว เจ้าหล่อนก็ค้อย ๆ

เอามืออ่อนอ่อนนุ่มมาลูบ — ลูบ —

อ้อ ! (ทำซนลูก)

— แล้วเรื่องซนของเจ้าหล่อนละ ?

รว่ายังไร? ผมจะเล่าให้ฟัง ^๔เฟื่อง

คือวันหนึ่ง ผม พาเจ้าหล่อนไป

ละครชนิกดำ ๆ แยะ ๆ นี่แหละ

เจ้าหล่อนโกรธว่า ผมไป เล่นคา

กัยแม่นางเขกเข้า เลยกระซอก

กลิ้งล้อละครไปจากผม—หยิบ

หมวกของผมขึ้นมาแล้วกระแทก ^๕ชวน

ลงไปบนหัวผมจนมีกลิ่นคาว—คย

ฉาดเข้าทขึงหู—แล้วเธอกำย่น

คอยเข้าท รุม รน เลือก กำเภา

เกือบ ออก—แล้ว เลยหนีไปนั่ง

เสี้ยกยคาแก่อะไรคนหนึ่งไม่รู้

หลวง — (หัวเราะ) อ้อ! นั่นเธอเอง

แหละหรือ?

^๔เฟื่อง — คุณพ่อหมายความว่าอะไรที่ถาม

เช่นนั้น?

หลวง — (หัวเราะพุด) คือ ๆ เจ้าหล่อน

บอกฉันว่า—ถูกอ้ายย่า คนหนึ่ง

พาเจ้าหล่อนมากละคร ฉันเลย

บอกเจ้าหล่อน ว่าให้ทิ้งมัน เสีย ^๕เฟื่อง

เถอะ—และคาแก่ที่เจ้าหล่อนไป

นั่งกายนั่น คือ ฉันเอง (หัว

เราะลั่น) ซาซาซาซา! ชันจิง หลวง

(ข้ามไปซ้าย)

(ฉุน) ครบขัน! แต่จำไฉน

ครบว่าคนที่ ซาซาซา ที่หลังละคร

ซาซาซา นานกว่าจะครบ (ข้าม

ไปซ้าย)

(ชวน เข้ามาทางประตูหลัง

ขวา)

^๕เฟื่อง! อ้ายแรงความอนนักราบ

ไปอีกเรื่อย! (ไปข้างฝาหลัง)

ให้คืนตายชื้อ! นั่นเย็นสนที่

สียสองแล้วในโซเคิ้ลัน (หันไป

ทางหลวง) ขอโทษเถอะครบ

ทรวาไหมครบว่าอ้ายย่าคนไหนที่

นักขยขันอย่างขย ๆ ฉันมา เทียว

ถึงแรงความของผมลงเสี้ยหมก

หลวง — อ้ายย่าคนไหน? เอ๊ะ—นี่—

(เคียวเข้าไปหา)

ชวน — เอ๊ะ! นี่คุณหลวงย่าเรอ ๆ ไม่

ใช่หรือนั้น? ไม่นักเลยว่า

พยคุณหลวงกัน

^๕เฟื่อง — แท้—เอ๊ะ—นี่ไม่ใช่— (เข้า

ไปหาทั้งสอง) (เฟื่องอยู่ขวา

—ชวนกลาง—หลวงซ้าย)

หลวง — (ดู) เธอเงี้ยกันั้น! อ้า!

ใจคุณชวน สยบายกั ฝมนัก

- แล้วว่าเราจะไพบยคุณ เพราะเห็น
 ๕ ของคุณในใจ แรงความนั้น ทลวง — ยะ—เราก็คิดความแล้ว
 ก่อน — หน้า — เออ ! เออ ! ๕ เพื่อง — สนุกกันใหญ่ ! สนุกกันใหญ่ !
 ๕ เพื่อง — (แนะ) อ้ายตัวข้า (เสียงคนกรวดในโรง)
- ทลวง — ยะ ! ยะ ! อ้ายตัวข้า—เออ ! ชวน — แนะนำ ! นั่นคงเป็นรถของเขานั่น
 ๕ เออ ! คึกมันทั้งเสีย ขอโทษ ผมจะต้องไปรับเขา
 ๕ เพื่อง — (หัวเราะ) อ้ายตัวข้า—ซาซาซา หน้อย แม้ดาวเรืองคงดีใจมาก
 ซาซาซา ! นั่นนานกว่าไหมล่ะ ? ที่มาพยท่านทั้งหลาย อยู่พร้อม
 ชวน — (หันมาทาง ๕) เอ๊ะ ! นี่ ๕ กันกัน (ข้ามไปขวา)
- ๕ คุณเพื่องเองนี่แหละ ฮะฮะ ! ๕ เพื่อง — (ถึงชวน) เกียวก่อน ! นี่คุณ
 ๕ ถ่านไฟเก่า และ ถ่านไฟใหม่ นี้อ ย้ายออกเขาว่า ผมอยู่ นี้อ คือ
 ๕ แม่ดาวเรือง มีลำบาก แยกหรือ ผมอยากจะมาเฝ้าเขาเล่น เข้า
 ๕ นี้นะ ! ใจนะ ?
- (ทลวงชักเขาแรงความใน ชวน — จันแหละ ? ไก่ ! แต่แนะนำ ขอ
 ๕ กระเข้าใส่เข้าไปหลังเสื้อของชวน แนะนำหน้อยหนึ่ง คือกินอื่คา
 ๕ เลยกเป็นคนที่หลังค้อม) แก่นันไปเสียให้พ้น ไม่ยังงั้น
 ๕ เพื่อง — ฮะไรกัน ! นี้อแม่ดาวเรือง จะมา ละก็แกชิงคินันแนเกียว อื่คาน
 ๕ ชวน — ครบ — ผม กำลัง คอย เขา อยู่ สำคัญนัก
 ๕ เกียวน
- (พุ่ง ออกมาจากประตูหลัง (เกียวนไป คิดแรงความอีกใน
 ๕ ขวา แล้วข้ามไปหลังเกาะอนวม) ๕ เพื่อง — ไม่น่า ! เจ้าหล่อนมาถึง
 ๕ พุ่ง — นี้อ ! แยกท่านเอ๊ย ! ไก่ความ แล้ว ค้องพาแม่กรูนี้ ไปเสีย
 ๕ แล้ว ! ว่าแม่ดาวเรือง ว่าห้อง ให้พ้น

(ชวน และชะบา เคียวเข้า ออก กาวเรื่อง — ค่ะ! เขาอยู่เมืองนี้ไม่ใช่หรือ? ไปทางประตูหลัง พุงเข้ามา พุง — เอ๊ะ! นี่เขารู้ด้วยว่าเพื่องเขาทางซ้าย) อยู่ที่นี่?

กาวเรื่อง — นั่นแน่! คุณพุง กาวเรื่อง — รู้ซิคะ แต่ไม่ใช่คุณเพื่องเธอ พุง — (ตกใจ) อ้อ! อ้อ! แม่ ขอกหรือก โถ! เธอคิดก็ — กาวเรื่อง (แล้วถอยหลังจะ ออกไป กาวเรื่อง คึงแซน ถลัน มา) คิดๆ เธอ — ว่าเราเคย รักกัน มากมาก และคิดๆ ว่าคิดนั้นเสียสละเพียงไรสำหรับคุณเพื่อง

กาวเรื่อง — แหมทำไมมาก เพราะไม่นึกเลย พุง — —แต่—ที่ว่า—อ้า—

พุง — ว่าอะไรที่คุณอยู่ในอยุธยา กาวเรื่อง — ค่ะ! คุณไม่รู้ว่าคุณเสียสละอะไรบ้าง สำหรับ คุณเพื่อง — มิ

กาวเรื่อง — แค่นั้นเธอทำไมจึงแค้นตัวเสียหุระ นั้นคิดนั้นหาได้เป็นคุณหญิงก็แพ้เที่ยว นึกการแต่งงานใครได้ อ้อ เป็น หม่อมเจ้า — กันรึน? เอ๊ย! หม่อมของเจ้าก็

พุง — ย่ะ! ย่ะ! ความจริงก็มีอยู่ พุง — ย่ะ! อ้าวจะ

กาวเรื่อง — คิดนั้นดีกว่า คุณ คง ประหลาดใจ กาวเรื่อง — คุณละ คิดนั้นเสียสละสิ่งเหล่านี้นะ

พุง — เอ๊ย! เอ๊ย! เปล่าเลยย่ะ— ที่พบคิดนั้นกัน จริงไหม? นึกอย่างละ! หนึ่งทั้งคิดนั้นมาเสียเลยๆ — โดยไม่ทราบเหตุ

กาวเรื่อง — เออ! ฉันอยากรู้ว่าคุณเพื่อง พุง — (ทางซ้าย) ว่าอะไรนะ? จะรู้ไหมนะว่าคุณมาที่นี่

พุง — เพื่องหรือ? กาวเรื่อง — (ทางขวากลาง) ค่ะ! ถ้า

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิวาห์

กิดินพยพออกถนนเมื่อไรละก็ เพ็ญ — ย่ะย่ะ ! ใจดี—และชอบใจมาก
 เมื่อนั้น กิดินจะคืน— ทักสุดส้าหัดไทยให้ฉัน
 (เพ็ญ วังลงบันไดทางซ้าย กาวเรือง — เธออยู่ดี ๆ ก็เห็นกิดินมาเฉย ๆ
 บัง ๆ เข้ามา)
 เพ็ญ — (ไม่เห็นเห็นกาวเรือง) น พัง
 พัง ! เขามาแล้วหรือยัง ? หะ ?
 (เห็น ตกใจ) แม่กาวเรือง ; เพ็ญ — (พยายามค้น) อ่า...! อ่า...!
 (ถอยหลังกรู ๆ ไปทางซ้าย) อ่า...!
 อ้อ ! อ้อ ! แม่กาวเรืองนะเอง
 นะแหละ
 กาวเรือง — ค่ะ ! ค่ะ ! กาวเรือง นะเอง กาวเรือง — เปล่า ! เธอไม่ได้ ประพุกิเลว
 นะแหละ ! ว่ายังไรล่ะ ? เลย — แต่ เรือง มันแล้วไปแล้ว
 พัง — เพ็ญ เขาตกใจ — จนไม่รู้จะว่า
 ยังไร เพ็ญ — ย่ะย่ะ ! แต่ ฉัน ต้อง ขอโทษ
 เพ็ญ — ย่ะย่ะ ! ลูกแล้ว ฉันตกใจ เพราะเวลานั้นฉันไม่มีเวลา—จริง
 กาวเรือง — (วิ่งเข้าไป ถอด รัก เพ็ญ ขนาน
 ใหญ่) ไม่ควรตกใจนะคะ— (กระตุกหลังเสื้อพัง)
 ควรจะขึ้นใจ—แห่ม ! ขึ้นใจ ! พัง — จิงย่ะ จิง ! เพ็ญ เขามีธุระ
 ขึ้นใจ ! — คุณขึ้นใจไหมคะ ? ร้อนเหลือทน
 เพ็ญ — เอ้อ ! เอ้อ ! ขึ้นย่ะ—ขึ้น ! กาวเรือง — (สังเกตเห็น เครื่องแต่งตัว ของ
 กาวเรือง — คุณเพ็ญคะ ! คุณเห็นกิดินมา
 — แต่ แทนที่ กิดิน จะถกคอกคุณ
 กิดินกลับถกคอกคุณ คุณก็ใจ เพ็ญ — ย่ะ ! เอ้อ ! เอ้อ ! ฉันมา
 ใหม่นะคะ ? แต่งงาน เอ้อ—เอ้อ—แะมา

แต่งงานเขาเหนื่อย

(ขณะนั้น^๕ จินซ้อเข้ามาทางซ้าย

และมาหาเพื่อง^๕ กลาง)

เฮ้ย—มีคนเขาขอให้มาเป็น เพื่อง^๕ —

พ่อ—เฮ้ย ! แทนพ่อเขาเหนื่อย

ซ้อ — อาเขกทั้งนี้ อีโคงกางตัวเจ้า

ข่าว ให้ไปล่^๕ ให้พองก่งเย็นคั้ง

สุกท้าย (โคงกัยเพื่อง^๕)

คาวเรื่อง — ไหนเจ้าข่าว ?

เพื่อง^๕ — ยะ—ยะ—เจ้าข่าว (เงอะระ

แล้วคิกออก) พั้ง ! พั้ง !

นั่นยังไรละ เจ้าข่าว อ้อ ! นแปลก

ว่าพั้งเขายังไม่ให้ข้ายายน^๕ ว่า

เขานะ เป็นเจ้าข่าว—เขาแต่งงาน

แล้วไรละ !

คาวเรื่อง — คุณพั้ง ? แหมคึกมาก (ไปหา^๕

พั้ง) ขอแสดงความยินดีมาก ๆ

จินซ้อ — (กัยเพื่อง^๕) เขกเขาโคงกาง

เจ้าข่าว คุณมาย่ายหรือ พั้ง^๕ —

โปลัก ?

เพื่อง^๕ — (วีเขาไปหาซ้อ) น—ลลเสือก

ออกไปเสือก — ก่อนที่ อีจ จะกิน

หน้าลล—ได้ยินไหม ?

(ซ้อตกใจออกไปทางซ้าย

— คาวเรื่อง ไม่ไคยิน และ เห็น
เพราะมีวแสดงความยินดี อยู่กับ
พั้ง)

(หันไปทางคาวเรื่อง) ไรไร ?

พั้งเขาวัวห์แล้ว คคือ—อหิวาตก

ของเขา—(ทำท่าพั้ง)

พั้ง — ถูกแล้ว คคืออหิวาตกแล้ว

คาวเรื่อง — และคุณไม่เคยขยายเลย จะ

เอาไว้หลอกก๊งนักร ?

เพื่อง^๕ — เป็นเพราะพั้งเขาข้าย— เขาไม่

ใช้คนซื่อ

คาวเรื่อง — คุณพั้งคะ ! ขอแสดงความยินดี

อีกมาก ๆ ประหลาด ! เมื่อก

ตกใจ—เพราะนึกว่าเป็นคุณเพื่อง^๕

เสือกอีก

เพื่อง^๕ — คั่นะวี ? นึกอะไรเช่นนั้น คั่น

เป็นแต่ข่าวน่าเท่านั้น คั่นพั้ง

นำเขามาเมื่อตะกิ่นเองแหละ

เพื่อง^๕ — ยะ—ยะ ! เพื่อง เขาเป็นข่าวนำ

และช่างนำคึกมาก แหม !

ขณะ เมื่อ เขานำไป รกนั่นนั้นนะ

ถ้าใครไม่รู้ก็เหมามาว่าเขาเป็นตัว

เจ้าข่าว

(ครุณิ เภีรลงมากตามันไค)

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิวาทิ

- ซ้าย แล้วไปข้างซ้ายของเกาะ (ครุฑ นวม) — เอ้ ! นพเพ่ง ไม่ค่อยไปค่อย หรือคะ ?
- ครุฑ — รดมาแล้วหรือคะ ? เอ้ ! นน พง — (หันกลับ) ก็เขาระไปเปลี่ยน ตัว — เอ้ย ! เปลี่ยนเครื่องแต่ง ตัวไม่ใช่รียะ ? เขาไม่ถ้อง มาด้วยกอกยะ เขาไม่นับเสีย แล้วเดี๋ยวนี้ หล่อนมาเถอะ (พาครุฑออกไปทางซ้าย)
- พอง และ พง — (พร้อมกัน) คาย ! หลวง — นพพง เขาเลิกคลั่งอะไรขึ้นมานะ ? อยู่ ๆ ก็ตรงเข้ามาจับมือฉัน
- พง — ริงซ์-ริงซ์ ! นน ! แม่ครุฑ ทรัก ฉันต้องขอขมื่อ (ไปหา)
- ครุฑ — ริงค์ได้ พอง — อ้อ ! เขาเป็นบ้า และเขารู้สึก คนเค้นอยู่สักหน่อย เพราะเขา ได้เข้ามา เกี้ยวข้อง อยู่ด้วย กับ เรืองการวิวาทิน
- (พง เข้ามาทางซ้ายอีก)
- พง — มาสิ คุณพ่อ เร้วเข้า แหก เขา ต้องการ พง สุนทรวพน์ ของ คุณพ่อ — (ร้อง) มาเลิกหนา พอมา — ไปอัน — (พงพาหลวง เหาะออกไป ทางไป ห้อง อาหาร ซ้าย)
- หลวง — ไหน ? เจ้าว่า อยู่ไหน ? (พาเรือบ ออกไปทางขวา)
- พง — คุณพ่อครับ ต้องขอขมื่อด้วย หลวง — เอ้อะ ! นนเกเป็นบ้าอะไรนี้ ? พง — มาเถอะหนา พอมา ไปอัน — (พงทำเหาะ ระคนหลวงให้ ออก ไปทางซ้าย)
- (พอง ทำท่าคลานสี่เท้า จะ ขนบนใจ ก็พอก ภาวเรือบ เข้ามา

เทพนม

สิงห์

ทางขวา)

ดาวเรือง — แน่ — คุณ^๔เพื่อง ! อย่าเพิ่งไป^๕
คะ (วิ่งตามไปหา แล้วก้มตัว^๕
ก้มลงบน^๕ใจ) คุณ^๕จะขึ้น^๕ไป^๕
ข้างบนหรือคะ ?

เพื่อง — เปล่า^๕ยะ—เปล่า^๕—ฉัน^๕—ฉัน^๕จะลง^๕
ไปข้างล่าง^๕ยะ—แต่ฉัน^๕ลง^๕ลง^๕
ทำ^๕น^๕ค^๕ย^๕ัง (ทำ^๕ค^๕ล^๕าน^๕ถอย^๕หลัง^๕
ลง^๕บน^๕ใจ)

ดาวเรือง — คุณ^๕คะ—ก็ฉัน^๕มี^๕เรื่อง^๕จะ^๕พูด^๕กับ^๕ย^๕
(กอด^๕แขน^๕มา^๕ก^๕ล^๕าง^๕โรง) ประ-
ท^๕ล^๕าน^๕คะ—ที่^๕คุณ^๕พ^๕ัง^๕ค^๕ิด^๕อ่าน^๕แ^๕่ง^๕
งาน—ก็ฉัน^๕ออก^๕จะ^๕ช^๕อย^๕เจ้า^๕ส^๕าว^๕
เจ้า^๕หล^๕่อน^๕นำ^๕เ^๕็น^๕ค^๕ิด^๕มาก

เพื่อง — แหม ! น^๕่า^๕ร^๕ัก^๕จ^๕

ดาวเรือง — (ตาล^๕ง^๕แล^๕ว^๕ร^๕้อง) ว่า^๕ะ^๕ไร^๕นะ ?

เพื่อง — ปล^๕่า^๕ว^๕—ฉัน^๕ว^๕่า^๕ะ^๕ พ^๕อ^๕ไป^๕ว^๕ัด^๕ไป^๕
ว^๕า^๕ไ^๕้—แต่—อ^๕้า^๕—ค^๕้อง^๕ข^๕อ^๕โ^๕ษ^๕
เถ^๕ะ—ฉัน^๕จะ^๕ค^๕้อง^๕ไป^๕แล^๕ว^๕—ฉัน^๕
ค^๕้อง^๕ไป^๕ปล^๕่^๕ย^๕น^๕ค^๕ร^๕อง^๕แ^๕่ง^๕ก^๕ว^๕แล^๕ว^๕
ก็^๕ะ^๕ไป^๕ส^๕่ง^๕ค^๕ู่^๕ว^๕า^๕ว^๕ (ข^๕บ^๕ย^๕
ไป)

ดาวเรือง — โห^๕ย^๕ !—ย^๕ัง^๕ไม่^๕ค^๕้อง^๕ไป^๕ห^๕ร^๕อด^๕คะ^๕
(ก^๕้ม^๕ก^๕ว^๕ก^๕ล^๕ย^๕) เ^๕อ^๕รู้^๕แล^๕ว^๕ไม่^๕ไ^๕้

ว^๕ิ^๕ระ — ว่า^๕ค^๕ิด^๕น^๕แ^๕ส^๕ก^๕ ท^๕น^๕ ค^๕ิด^๕น^๕—

เ^๕อ^๕ค^๕ง^๕เ^๕็น^๕จ^๕ำ^๕ค^๕ว^๕าม^๕แล^๕ว^๕

เพื่อง — (กล^๕าง^๕โรง—ซ^๕้าย^๕—เ^๕ล^๕ย^๕ว^๕ค^๕
จ^๕ำ^๕ค^๕ว^๕าม) ค^๕าย^๕โ^๕ง^๕ ! อ^๕้าย^๕น^๕ั้น^๕
ซ^๕น^๕อ^๕ก^๕แล^๕ว^๕ !

(ค^๕าว^๕เ^๕ร^๕อง^๕ ค^๕ง^๕ เ^๕พ^๕เ^๕ง^๕ ม^๕า^๕น^๕ง^๕ท^๕
เ^๕า^๕อ^๕น^๕ว^๕ม แ^๕ล^๕ว^๕ค^๕ว^๕เ^๕อง^๕น^๕ง^๕ซ^๕ิ^๕ค^๕ย^๕
เ^๕พ^๕เ^๕ง)

ดาวเรือง — ค^๕ิด^๕ค^๕ง^๕ค^๕ว^๕าม^๕ห^๕ล^๕ง^๕ว^๕ิง^๕ว^๕ิง^๕ ! แ^๕ล^๕ว^๕
ค^๕ิด^๕น^๕ เ^๕อ^๕ค^๕้อง^๕เ^๕้า^๕ไป^๕ห^๕า^๕ค^๕ิด^๕น^๕ ห^๕ล^๕ง^๕
โรง^๕อ^๕ีก^๕นะ^๕คะ

เพื่อง — ค^๕าย^๕ว^๕ิง^๕ ! ไม่^๕ไ^๕้^๕ห^๕ร^๕อด^๕ค^๕ิด^๕น^๕—
ฉ^๕ัน^๕จะ^๕ร^๕อย^๕า^๕จะ^๕ไป^๕ระ^๕ค^๕าย^๕ไป^๕—แต่^๕
—เ^๕อ^๕—อ^๕้าย^๕เ^๕ร^๕อง^๕น^๕ั้น^๕ะ^๕ยะ—อ^๕้าย^๕
เ^๕ร^๕อง^๕ว^๕ิ^๕ว^๕า^๕ห^๕ม^๕ง^๕ค^๕ล^๕น^๕ะ^๕ยะ

ดาวเรือง — อ^๕้อ ! ค^๕ิด^๕น^๕ ค^๕ง^๕จะ^๕มี^๕ค^๕ิด^๕น^๕ค^๕ว^๕ัก^๕ล^๕่อ^๕ม^๕
ห^๕อ^๕ก^๕น^๕อ^๕ย^๕ำ^๕ใหญ่^๕ไ^๕้

เพื่อง — แหม ! ใหญ่^๕ไ^๕้^๕เท^๕ีย^๕ว^๕ะ—มี^๕
เพ^๕ล^๕ง^๕ท^๕ำ^๕ง^๕—มี^๕เพ^๕ล^๕ง^๕น^๕าง^๕ค^๕ร^๕ว^๕ณ^๕
ก^๕ว^๕ย^๕ยะ

ดาวเรือง — เ^๕อ—ค^๕ุณ^๕ช^๕อย^๕ น^๕าง^๕ค^๕ร^๕ว^๕ณ^๕ ก^๕ว^๕ย^๕
ห^๕ร^๕ือ^๕คะ ?

เพื่อง — น^๕าง^๕น^๕ะ—ฉ^๕ัน^๕ช^๕อย^๕ยะ—แต่^๕อ^๕้าย^๕ก^๕าร^๕
ค^๕ร^๕ว^๕ณ^๕น^๕ะ—ไม่^๕แน^๕—แ^๕่^๕ว^๕ิง^๕ง^๕ น^๕า

- ฉันต้องรีบไปหาทางคนตรี เอ๊ย ! เพลง — โอ้ ! ทำไมฉันจะไม่รัก
คนตรีควรวณู— เอ๊ย ! นางกลาน (กาเวเรื่องแสวงทำรังให้)
— เอ๊ย — (ลุกขึ้น) เพลง — จิงนา ฉันรักหล่อน — ให้ตาย
กาเวเรื่อง — ไม่เป็นไรคอกคะ ให้นางเขา โหงชี ฉันรักหล่อน (พยายามปล่อย)
ควรวณูคอยอยู่ก่อนเถอะ (กึ่ง
ให้มันลงอีก) กาเวเรื่อง — เมื่อรักจริงแล้ว—พอकिฉันพบคุณ
เพลง — แท้หล่อนไม่เห็นในนา ว่าฉันจะ ทำไมคุณจะทิ้งกิฉันไปเสียล่ะคะ?
ควรวณู — อะไร ? ไปกินนระวิคะ ? เพลง — ความจริงนะ — เอ๊ย — ออกจะ
เพลง — ย่ะ ! ไปเคียนวัน—ทันใดนทะเละ อธิบายยากหน่อย แต่ถึงฉัน
กาเวเรื่อง — เป็นเรื่องก่อนมากเทียบวิคะ ? จะเล่าให้ฟัง หล่อนก็คงจะไม่
เพลง — โอ ! ค่วนมากที่เคียว ถ้าฉัน เข้าใจ
กาเวเรื่อง — คุณหาคนอื่นไปแทนไม่ได้ หรือ (ขยี้เข้าไปหาอีก)
คะ ? เพลง — ไม่เข้าใจแน่—ไม่เข้าใจแน่—คือ
เพลง — โอ๊ย ! ไม่ค่อย ไม่ค่อยหรรอก มั่นยัง—คือฉันได้ตกลงเซ็น
กาเวเรื่อง — แท้อะไร ! เธอช่างไม่มีลูกสมุน สัญญาวันเอง คือที่แท้ฉัน
ที่ไว้วางใจให้ขังเลยเจียววิคะ ? กาเวเรื่อง — ได้มีหุ้นส่วน กับเพื่อน คนหนึ่ง
เพลง — อ้อ ! มียะ—แต่ฉันไม่อยากจะ (กาเวเรื่อง ถอดคอ)
ไว้วางใจในเรื่องนี้ เพลง — เธอ ! มีผู้เข้าหุ้นก้วยแล้ว หรือ
เพลง — อ้อ ! มียะ—แต่ฉันไม่อยากจะ คะ ? เธอคงรำรวยขึ้นมาก
กาเวเรื่อง — จันก็—จันก็—คุณก็ไม่รักกิฉัน (เอามืออ้วงกระเป๋ามาเพลง)
เสียแล้ว (ขยี้ไปทางซ้าย เพลง — โอ ! ขอยใจยะ ที่แสดงความ
ทำหน้า้งอ) ขยี้ ขยี้แสดงอย่างนั้น
เคยเงินหายครึ่งหนึ่งแล้ว (กึ่ง

- มือท้าวเรือง ออกจากกะเบาะ และ ท้าวเรือง — โอ้! คุณชา ก็ฉันนะเที่ยวตาม
 เอาแซนออกจากคอ) ความคุณ พอพบเข้าซิ คุณไป
 ท้าวเรือง — แก่ออย่างไรก็ เพื่อนคนของ เห็นสัญญาชื่อนี้คนเสียแล้ว ช่าง
 เธอ เขา คงไม่ ชักขวาง ต่อ การ ร้ายจริง ๆ
 เทียวเตร่ของเธอละเวลากลางคืน เพื่อง — (ลุกขึ้นไปยืน หลังเก้าอี้รวม)
 เพื่อง — โอ! แก่อสำหรับหั้นส่วนชื่อนี้ หล่อนนะ ช่างแสนดี ในการที่
 เธอไม่ยอมบอกยะ เธอใจใส่ต่อฉันมากมาย แต่
 ท้าวเรือง — แปลกจริง! หั้นส่วนชื่อนี้ฉันไม่ ฉันเองนั้น มองไม่เห็นว่าคุณนะก็
 เคยพบเคยเห็น ครองไหน จึงทำให้ หล่อนชอบฉัน
 เพื่อง — ทำไม จะไม่เคย — แต่หล่อนนึก เป็นหนักเป็นหนา มีหน้า ฉัน
 ไม่ถึงเท่านั้นแหละ ยังได้เคยทำแสนเลวต่อหล่อน—
 ท้าวเรือง — แก่ออย่างไรก็ ก็ฉันเชื่อว่า หั้น ะว่าฉันสวยงามที่ครองไหนวี่ ?
 ส่วนคนนของเธอ เขาคงจะยอม ก็เปล่า
 ให้เธอแถมมาหาฉันสักนิดก็ฉัน (ท้าวเรือง — (หันไป แล้ว คุณ เข่า ยืน เก้าอี้)
 (บอกบอกอีก) คุณชา! ถูกแล้ว—คุณไม่สวย
 เพื่อง — ออย่า! ออย่า! หล่อน อย่าทำ ที่ครองไหน แต่ทว่าก็ฉันก็ยังรัก
 เช่นนี้ซี (ถึงแซนออกจากคอ) คุณอยู่คนเดียว (เออไปบอก)
 เสียใจ ที่ฉัน ยอมให้ หล่อน บอก ให้อีก — โอโฮ! บอกแล้วทำไมต้องหยิก
 ไม่ได้ เพราะจะผิดสัญญา ทั่วล่ะ นถ้าเขาเห็นรอยเข้าสะก
 ท้าวเรือง — เอ๊ะ! ทำอะไร? นี่มันอยู่ในข้อ จะแก้ตัวอย่างไรเล่า? (ซบย
 สัญญาหั้นส่วนอันนี้ควรวร? หันไป ท้าวเรือง ความไปหา)
 เพื่อง — เออ—มันไม่เป็นลายลักษณะออกยร ท้าวเรือง — โอ้! คุณชา ก็ฉันรักเธอนะ
 บอกยะ แต่—เออ—เป็นที เธอ อย่า หัน ก็ฉัน ไป อีก นะ ะ
 เข้าใจกัน สัญญาชื่อนี้ (ถึงมางที่เก้าอี้

นมแล้วกอดกอด แต่ขณะ
เพลงนี้ เขาสนใจกอดลงไป
การร้องไห้คือไว้ เพลง เทา
ไปทางหน้าโรง และพยายามลุก
และเทาลงเรื่อยไป ขณะนั้น
จันซ้อ เขามาทางซ้าย — จันซ้อ
แต่เห็นเพลง อยู่ใน ท่านั้น ตกใจ
หน้าหน้า)

ซ้อ — นายเทอา—อานายเทอา!
เพลง — (เหลียวมา มอง และ การร้อง
กำลังกอดอยู่) ล้อไปให้พ้น—

ไม่เห็นว่าอังกาลังยัง
ซ้อ — เก่ คงโหลก ลกมาเลียว ลก
ที่มากลึงคงเลวเจ้าสาวไปลกฟาย

(การร้อง ปลดปล่อย เพลง —
เพลง ตกอึกจนพ้น)

การร้อง — นมันอะไรกัน (ไปยืนเท้าสะเอว
ทางขวา)

เพลง — (วิ่งไปหาซ้อ) อ้าวเห็นจะคง
ฆ่าล่อแน่ (ซ้อตกใจหนีออกไป
ไปทางซ้าย)

การร้อง — (วิ่งไปหาเพลง) อะไรกันนะ? ชวน —
เรื่องคุณกับเจ้าสาว?

เพลง — (ลอบหนีไป หลัง เก้าอนวม)

อ้อ! คือนมันเป็นประเพณีเก่าของ
เมืองกรุงเก่าๆ เก่าแก่มาก สืบ
เนื่องมาแต่ครั้งพระเจ้าเทาทเก่า
เท่าไรก็ลืมนไปแล้วว่า — ย่าวน่า
จะต้อง พาเจ้าสาวไปส่ง ที่รถไฟ
เสมออยู่

อ้อ! แล้วเจ้าย่าวนะ มีหน้าที่
ทำอะไรบ้าง

เพลง — อ้อ! เจ้าย่าวเขาจกรยานตาม
ไปที่หลังๆ (เพลงวิ่งออกไป
ทางซ้าย)

การร้อง — คุณของคิน — ภูเรอช่างสกล
มาก วัน

(คุณชวน ลง ลาน เข้า มา
ทางขวา)

ชวน — อ้อ! เธออยู่นั่นเอง คิน เทียวหา
เสียแยะ รู้ไหม? มันเกิดเรื่อง
ร้ายขึ้นแล้ว—

การร้อง — มันจะร้ายอย่างไรได้ มันต้อง
เป็นเรื่องดี เพราะฉันพบคุณเพลง
ของฉันแล้ว

เพลง — เพลงแพ้งก็ช่วยไม่ได้ เธอจะ
ทบทนึกแล้วนา รู้ไหมล่ะว่า
ศาล ออกหมายมา เกาะตัวเธอ

- แล้ว
- กาวเรือง — อะไรวะ ? หมายถึงศาล ?
- ชวน — ย่ะ ! หมายถึง — หมายถึง — เพราะ
อ้ายเจ้าอัยกุดไต่เต้า มันรู้ว่าอ้าย
การมาแสดงขำ ๆ คราวนั้นมันเป็น
ต้องฉวยหายแน่ และมันขี้เกียจ
คอยทวงเงิน — มันเลยส่งคนมา
ก๊วยหมาย ถ้าเราไม่ใช่เงินค่า
เครื่องแต่งตัวแก่มัน — มันก็ยก
เครื่องแต่งตัวทั้งหมด
- กาวเรือง — จะเป็นไรไป คุณชวน ถ้ามัน
คอยไม่ได้ ก็เชิญเอาเครื่องแต่ง
ตัวไปก็แล้วกัน
- ชวน — อ้อ ! แม่คุณ แล้วเธอหวังว่า
ฉันจะแสดงโดยไม่มีเครื่องแต่ง
ตัวเช่นนั้นว ?
- กาวเรือง — อะไรวะ ? ไม่มีเครื่องแต่งตัว
ก็เล่นไม่ได้ ? ก็ทุกคืนที่ฉัน
แสดงนะ ฉันเกือบไม่ต้องการ
เครื่องแต่งตัวเลย
- ชวน — ย่ะ ! ถูกแล้ว สำหรับเธอ ส่วน
ฉันล่ะ ?
- กาวเรือง — อ้อ ! ไม่เป็นไรหรอกสำหรับเธอ
คุณเขาไม่ได้มาเพื่อจะดูเธอหรอก
- ชวน — อ้อ ! เข้าใจว่าเขามากเธอ คน
เดียวยังงั้นซี ! แม่กาวเรืองนำ
— อย่าทำเป็นเล่นไปเลยนะ — พก
กันจริง ๆ เอะ อย่างไรก็ตาม
เธอจะต้องหาเงินมาใช้ค่าเครื่อง
วายนี่ให้ได้ ะหันไปหาคุณ
เพื่อง ก็คงไม่สำเร็จ เพราะ
พี่แกก๊วยจนกรอบ เธอต้องเอา
จากคาสหลวงขำเธอ ๑ ให้ได้
- กาวเรือง — อะไรวะ ? คาสหลวงขำเธอ ๑
- ชวน — แน่ละ ! คาสหลวงขำเธอ ๑ — แก
อยู่คนเดียว
- กาวเรือง — อ้อ ! ฉันจำได้แล้ว คำนั่นเอง
- ชวน — ผ่าซี ! เธอต้องรีบเอามา สัก
ห้าหกสิบบาทให้ได้
- กาวเรือง — เกียวก่อน — ขาชักได้ อีก บ้าง
ไหม ?
- ชวน — สดางค์แดงเกียวก่อนไม่ได้ ในโรง
ฉันนี่ คงเจียมเป็นขำขำ แล้ว
พวกรุ่นเราก็จะต้องไปเล่น เรือง
อิเหนาที่ปากน้ำโพ แค่มอก
ครอง ๆ ! ฉันไม่ยอมเล่นตัว
อิเหนาในซีกหนังเย็นอันซาค
(ชวน เกียวก่อนไปทางขวา)

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิภา

(หลวงนารถฯ เข้ามาทางซ้าย)

หลวง — เอ้อ! บ๊อย! บ๊อย! .. เอ้อ!
 นั้นไปไหนกันหมดวะ อ้ายพวก
 ระยำ เช่น — (เห็น กาวเรื่อง)
 กาวเรื่อง !

กาวเรื่อง — อัย! ค่ายจริง! นั่นะคุณหลวง
 บ้าเรอ ๆ นั่นเองนะแหละ — ใคร
 เลย — จะผ่านไปพบกัน

หลวง — โอ้! แม่กาวเรื่อง! แม่กาวเรื่อง
 น้อย ๆ ของฉัน นี่ไปยังไร
 มายังไรกัน จังมาอยู่ที่นี่

กาวเรื่อง — อะไร? คุณหลวง ยังไม่เห็น
 แรงความอีกหรือคะ? คุณแน่!
 เห็นไหมล่ะว่า ก็ฉันแสดงที่ กรุง
 เก่า ฉัน

หลวง — (ย้อง) ค่ายโง่! ใครเอา
 อ้ายบ้านไปแขวนอีกแล้ว

กาวเรื่อง — คุณหลวง มีอะไรในกรุงเก่า
 หรือคะ?

หลวง — ยะ! ฉันมา — ทรวง ราชการ
 นึกหน่อย

กาวเรื่อง — ตาม ขรรพดา คุณหลวง แต่งตัว
 หรหยาบงั ทรวง ราชการเสมอ
 หรือคะ? คุณคล้าย ๆ กับมีงาน

มงคลอะไรที่นั่น

หลวง — ลูกแล้ววะ — มีงานมงคลสมรส
 ฉัน เผลอญ ผ่าน มา ทางนี้ — และ
 เผลอญ เขาหา คั่น เสี่ยง สำหรับ
 กล่อมทอไม้ไผ่ — ฉัน เลย ต้อง

ช่วยเขาหน่อย — แค่อ๊ะ — ฉันไม่
 นึกเลยว่าจะพบแม่กาวเรื่องที่นี่

กาวเรื่อง — ก็ใจใหม่ล่ะคะที่พบ? คุณหลวง
 คะ! คั่น รัชทานเข้า กับ
 กาวเรื่องนะคะ?

หลวง — ค่ายจริง — อยากกินกล้วยเหลือ
 เกิน — แค่อ๊ะ — ไปไม่ได้ — เพราะ —
 เอ้อ — เเคราะห์ร้ายจริง ๆ ที่คั่น
 ะต้องล่องไปกรุงเทพฯ เสียด้วย

กาวเรื่อง — แหม! พอ คั่นมานั ละก็ คุณ
 หลวง ไป กรุงเทพ ฯ ที่เคย ละ
 นหรือว่ารักกาวเรื่อง (นังเกา
 ขวา ของโต๊ะ)

หลวง — โอ้! มีอะไรจริง ๆ นะ — เสียค่าย
 เหลือเกิน ที่ หล่อนไม่ อยู่ กรุง-
 เทพ ฯ คั่น — ไม่ฉัน เรายังได้ จู จ
 กัน ที่ บ้าน ถนน ราชดำเนิน ของ
 หล่อนวันละ

กาวเรื่อง — แล้ว คุณหลวง รู้ไหมว่า ฉันนี่

เทพนม

สิงห์

เป็นวันเกิดของกิดันด้วย? กาวเรือง — ไม่ฮาว! ให้กิดันเลือกให้กิดัน
 หลวง — อ้อ! งั้น? เลียก่อนซัก (เอามาเทียบ
 กาวเรือง — น หมายถึงความว่า คุณหลวง ลมวิ กิดัน) คุณหลวงคะ เวลานั้น
 ันนะ? เราอยู่ในกรุงเทพฯ ด้วยกันกิดัน
 หลวง — อะไรละลม (เอามือล้วงกระเป๋ ันซัก
 แล้วดึงเอาสร้อยไข่มุกๆ ของ หลวง — ก็เราไปกันไม่ได้วี่?
 คุงฉินมา) คุช! เห็นไหม กาวเรือง — ไปเมื่อไรกัน?
 ละว่า หนูแดง เกรียมอะไรไว้ให้ หลวง — ันซัก
 (อวักไข่มุกๆ) กาวเรือง — กิดันจะไปยังไง? ก็กิดันจะ
 กาวเรือง — อะไรคะ? ไข่มุกตัว ันนะ? ต้องแสดงทันคน ันคงแน่น
 อ้อ! คุณหลวงไม่มีกิลม เทียว เพราะคนทันคักกิดันมาก
 หลวง — ไม่ลัมแน่นอน ันซัก
 กาวเรือง — แหม! งามจริง! คุณหลวงคัก! ันซัก
 (แย่งเอา) ขอขอบคุณมาก และ ันซัก
 ใครเลยจะลัมเรอง ันซัก
 หลวง — ยะ! ลันทรายแน่เทียวว่ามีใคร หลวง — ละครไรกัน? เทาไหว?
 อีกหลายคนที่จะไม่ยอมลัมเรอง กาวเรือง — แหม! ๓๐๐ บาทแน่ละ
 ัน (เอามือล้วงเอาสร้อยเพชร หลวง — งั้นถ้าว่าลันให้หล่อน ๔๐๐ บาท
 ันมาอีกสายหนึ่ง) แต่หล่อน หล่อนจะไปไหม?
 เลือกเอาเส้นนคักว่า กาวเรือง — ๔๐๐ บาท! ค่ะค่ะ—งั้นไป—กิดัน
 กาวเรือง — โอ! สร้อยเพชรแน่! (แย่ง ไม่อยากเลยเทียว—แต่กิดันเชอ
 เอามา) ว่า คุณชวน คงหาเรองบอกลีก
 หลวง — แน่! แน่!—งั้นเอาอีกเส้นหนึ่ง ละครเสียได้ เพราะ ๔๐๐ บาท
 ันมา เทียวละคะ—กิดันจะไปพุกกับเขา

- คุณหลวงนี่ช่างแสนดี หนูแดง
ของควาเร่เองไม่รู้ว่ควาเร่เอง
สละให้มากมายนเท่าไร (บรูส่ง หลวง
แล้วออกไปทางขวา)
- หลวง — ย่ะ! ควาเร่เอง ก็ไม่รู้ว่หนูแดง
ผู้เดียวสละให้ควาเร่เองเท่าไร—
แต่ก็แล้ว เราคงพาไปให้พ้นไค้
นั่นหล่อนคงรักเรามากก็เคียว —
กายจริง! สายสรว้อยของครุฑ
อยู่ที่ควาเร่เอง ทั้งคู่ กาย!
ฮ้าว! ฮ้ายแรงความมันขึ้นอก หลวง —
แล้ว—ไม่ไค้! ไม่ไค้! ขยายเพ่ง
เห็นเข้าละเกิดควา (ไปคั้ง
ชาคมาควังหน่ง) (เพ่ง คระคระลานลงบันไค้
เข้ามา)
- เพ่ง — (เห็น แ่ง ควาเร่ อีก คั้ง หน่ง)
หวังใจว่ฮ้ายนั้นคงจะเป็นขึ้นสูก
ท้าย (ไปคั้งลงมา)
- หลวง — ไม่ค้องเป็นห่วงแล้ว แม่ควาเร่เอง
เขาจะไม่อยู่นี้แล้ว เขาจะกลับ หลวง —
กรุงเทพ ฯ แล้ว
- เพ่ง — ฮ้าว — แล้วกัน — ก็ผม ก็จะไป
กรุงเทพ ฯ เหมือนกัน นานา — นี ฮือ —
ผมมีไปประจัญเข้าในกรุงเทพ ฯ
รี ?
ก็ถ้าเขาอยู่ที่นี่ เขามีประจัญกับ
แม่เพ่งรี ?
แต่— ท่อนมีลมไป ทำไมไม่คิก
ไปก็ไม่รู้— ฮือ!
(เงินฮือ ถือ แ่งควาเร่ ม้วน
ใหญ่ออกเห็นแ่งควาเร่ที่ข้างฝา
ทลายไป ก็หาขึ้นคิกใหม่ โยกที่
หลวงและเพ่งไม่ทันเห็น)
ฮ้าว! (หัวเราะ) เธอไม่เข้าใจ!
เร่เองมันมีว่ ฉันทักพยกับเจ้า-
หล่อนในกรุงเทพ ฯ
(ฉน — ควาเร่) ถูกแล้ว!
ผมไม่เข้าใจ! ผมไม่เข้าใจว่
คุณพ่อหลอกออกมาจากสวนสัค
ไค้อย่างไร (กะทียเท้าออกไป
ทางซ้าย)
(หลวง หนีไปเห็นเงินฮือ คิก
แ่งควาเร่กรเข้าใส่)
ฮ้ายเจ็กเปรคณ — คั้งลงเคียว —
คั้งลงเคียว — ใคร ขอกให้มึง
คิกวะ ?
บ่าวโซค — เเต่— เเต่มึงเป่งทัง-

เทพนม

สิงห์

หลักคึก

หลวง — แน่— ข้าพหมอกให้ว่า ท^๑ไหนเป่ง
ท^๑สิ่งหลดเคะ — (หลวงเคะฮ้อท^๑
กัน ฮ้อ หนีออกไปทางซ้าย)
(กาวเรียง และชวน เข้ามา

ทางขวา)

กาวเรียง — เอ่นั้นคุณหลวงทำอะไรกันคะ ?
หลวง — ปล่าวยะ— เอ๊ะ— ฉันหยอก เค้า
แกฮ้อเขาเล่นหยอนะยะ

กาวเรียง — คุณหลวงคะ ! คุณชวน แกหา
เรื่องเล็กละครไคแล้ว

หลวง — ก็มาก— ไหนซ้อแกตัวว่ายังงิ ?

กาวเรียง — อ้อ ! ยังงิซี้คะ คือเราะประกาศ
ว่า คุณหลวงนารถย้าเธอ นาย
อ้าเธอ หนึ เป็นคนค่อนข้างจะ
บ้า ๆ วรรยาสักหน้อย และไม่
ยอมให้ละครแสดงเรอง คั้นวิวาท

หลวง — ไม่ไค— ไม่ไค— พุกเข่นนั้นไม่ไค
เป็นอันซาค

กาวเรียง — เอ๊ะ ! ทำไม่ไค

หลวง — ไม่ไคซึ— ฉันไม่เอยากให้หล่อน
หาความว่าฉัน — เอ๊ย — หลวง
นารถย้าเธอ— ว่าเ็นย้า

กาวเรียง — อีคาหลวงนารถ ๑ ย้านนแกเกยว

ซ้องอะไรกับคุณหลวงทวยเล่า ?

หลวง — เกยวซึ— เขาเป็นเพื่อนสนิทของ
ฉันเทยวละ

กาวเรียง — ซ้าว— ยังงินค้องคึกหาหนทางอัน
(หนึ่งตรง) อ้อ ! คึกไคแล้ว
(ทำพคเสียงแหบ) เสียงไคกะ
วนน คึฉนไม่มีเสียง เพราะคึฉน

เป็นทวค เพราะถ้าเกิดทวคัย
เสียงขึ้นมาละก็ ยัสยัสซัวโมง

จึงะปล่อย (เสียงแปรขึ้นมา
ทันทึ) ให้ค้ายซึเฮ้า ! อ้าย

คัวบ้านั้น ไม่ไค การ เสียงแล้ว !
มันเทยว คอยคึงแรงความ ของ

เราลงเสียงหมค คึฉนไม่ยอม
จริง ๆ ถึงแม้ว่าคึฉนจะไม่ไค
แสดง ก็คึกไว้อวกเล่น (เขา
แรงความซึคิก)

หลวง — เอ๊ะ— งันเ็นอันคดกลงว่าหล่อน
ฟริละ คึฉน

กาวเรียง — ค๊ะ ! คึฉนฟริ คึฉนจะรัยประ-
ทานเข้าทันทึเอย ๑ แลวกัระกลัย
ทางเรี่ยนตรเร็วของคึฉน คง
ถึงกรุงเทพ ๑ ราวยามเศษ (ไป
นังบนเกาชนวม)

- หลวง — ก็แล้ว — ฉันเองก็กะว่าจะถึง กาวเรือง — เธออะไร ?
 ราว ๆ นั้น ชวน — แน่ะ — ฉันต้องเล่นสกปรกต่าง ๆ
 กาวเรือง — คุณหลวง คงไม่มีบ้านใหม่ของ ^{ฉัน}ฉัน
 ที่ฉันนั้นละ เลขที่ ๓๔ ถนน กาวเรือง — เธอจะทำยังไร ?
 ราชดำเนินกลาง ที่ฉันไม่ไป ชวน — อ้อ ! ชื่อนั้นไม่ยาก — ฉันจะส่ง
 อยู่เสียนาน ไปถึงคงไม่มีอะไร โทรเลขในนามของตาเฒ่าหนู-
 เหลือ แคง ไปยัง ห้อยเทียนเหลา อีก
 หลวง — ไม่เป็นไร — ไม่เป็นไร — แน่ะ !
 ฉันจะโทรเลขสั่งให้ห้อยเทียน-
 เหลาส่งอาหารขึ้นไปคอยอยู่ ที่
 ไทม์ล่า ? เธออะไร มั่งละ —
 เบี้ยข้างไฟแคง — ไซ้คันวู้ — คัน หลวง — เรียบร้อย — ฉันสั่งโทรเลขแล้ว
 เบี้ย — และไซ้ของเย็บม้า — อ้าย ชวน — อ้อ ! งั้น ! จริงละ ! ทำให้
 ที่ห้อยชอยนักร้องไล่ (เกริ ^{ฉัน}ฉัน
 จะออกไป) ฉันรู้ว่าที่ห้อย ^{ฉัน}ฉัน
 ชอยอะไร (ออกไปทางขวา) หลวง — กาวเรืองจำ ! ในที่สุดเราก็จะ
 กาวเรือง — ค้า ! รู้ไหมล่ะว่า ที่ฉันชอย ^{ฉัน}ฉัน
 ๕๐๐ บาท แล้วก็ — แล้วก็ — ^{ฉัน}ฉัน
 (เขาสายสร้อยทั้งสองชิ้นมาชม)
 แล้วก็สายสร้อยนักร้อง ^{ฉัน}ฉัน
 ชวน — อะไรกันใหญ่ โคเทียว — ถึง กับ
 สั่งกับเขาเงินจากห้อยเทียนเหลา กาวเรือง — ม่ายฮาว ! ที่ฉันยังไม่ได้อีก
 แน่ะ — น่ะเธอน่ะฉันเข้าค้าย หรือ ^{ฉัน}ฉัน
 เปลา ?
 (หลวงเข้ามามีทางขวา)
 หลวง — เรียบร้อย — ฉันสั่งโทรเลขแล้ว
 ชวน — อ้อ ! งั้น ! จริงละ ! ทำให้
 ฉันนึกได้ว่าฉันมีโทรเลขจะ
 ส่งเหมือนกัน (ออกไปทางขวา)
 หลวง — กาวเรืองจำ ! ในที่สุดเราก็จะ
 โคพกันกันในกรุงเทพ ฯ อีกนะ
 — ฉันคงสนุกมาก — แค่อ้อ !
 น่ะ — ห้อย — อ้ายเรอสาสร้อย
 ทั้งสองนั้นนะ — ขอ สายไข่มุกก็
 ฉันเถอะนะ
 ม่ายฮาว ! ที่ฉันยังไม่ได้อีก
 ว่าสายไหนจะเหมาะสำหรับที่ฉัน
 จะคล้อง ใส่กุ๊ก่อน เค้า !

คุณหลวง ถีระ กะบอกให้ คิฉิน
 หน่อยซี (ส่งกะบอกให้หลวง หลวง
 — หลวงถีระให้— กาวเรือง ลง
 ใส่ตู้) แหม! คุณหลวงคะ!
 มันงามทั้งคู — หนูไม่รู้จะเลือก
 เอาสายไหน หนูคุณหลวงคงใจ
 ซื่อมา สำหรับ คิฉิน วัง ๆ วัระ
 นั่นละ ?

หลวง — ย่ะ ! เดี๋ยวก็แล้ว ไม่ใช่ทั้งคู
 กาวเรือง — (แกล้งทำสายสร้อยทั้งคูหล่นลง พัง
 ไปในเสื้อทางหลัง) ภายวิง!
 คุณหลวงคะ คิฉินทำมันหล่น
 ลงไปในเสื้อเสียแล้ว กลั้วมีวิง
 ล้วงออกก็ไม่ได้ (ไปนั่งบน
 เก้าอนวมทางซ้าย)

หลวง — ไม่ได้— ต้องเอาออกมาให้ได้
 กาวเรือง — คุณหลวงจะให้คิฉินเปลี่ยนเครื่อง
 แต่งตัวทันทีหรือคะ ?
 หลวง — เปล่า ! แต่ต้องให้คิฉินล้างขี้
 (หลวง พยายามเอาขี้ล้วงทาง
 หลัง — ก็ พอก ก็ คุณนายพัง ลง
 บนโถ ออกมา)

กาวเรือง — อ่าคะ คิฉินไม่ยอม—
 พัง — (เสียงเขี้ยว) มันทำไมกัน ?

แม่คนนั้นใคร ?

(ถ้อยห่าง) เอ้อ—เอ้อ—เกิก
 เอ็กซีเค้น ย่ะ — แม่คนนั้นแก ทำ
 บุญแะ ห้องนอน ตก ลง ไปทาง
 หลัง — และ เขาบอก ว่า ถ้าไม่
 เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ก็เอาออก
 ไม่ได้ — และ ถ้าเข้าห้องนอนไม่
 ได้ ก็เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวไม่ได้
 ฉะนั้นสารกัเลยช่วยกันให้ย่ะ

อ้อ ! นั่นละ ? งั้นฉันช่วยเอง
 คุณหลวงไม่ต้องยุ่ง (ผลัก
 หลวงไปให้พ้น—แล้วไปทากาว-
 เรือง — พยายามเอาขี้อล้วงทาง
 หลังเสีย)

หลวง — แม่พัง อ่าเลย — ทำไม่ได้
 หรอกน้า

พัง — ไรขึ้นน้า
 กาวเรือง — (ลุกขึ้น) เอ๊ะ ! นั่นอะไรกัน ?
 — คุณหลวงคะ นี่ใครกันนั้น ?

หลวง — อ้อ— ฉัน ขอแนะนำให้รู้จักกับ
 ภรรยาของฉัน — เอ๊ย ! ของ
 หลวงนารถบ้านเธอ

อ้อ ! ภรรยา นายอำเภอ—
 (ไหว้) สบายดีวัระ ? ไร

ทราบว่าลูกสาวของคุณนายแต่ง
งานวัน

หลวง — ย่ะ! ย่ะ! ย่ะ! คุณนายเสีย
ลูกสาวไปคนหนึ่ง วันนี้ หน้า
เศร้ามาก เมื่อมารดาต้อง
เสียลูกสาวไปให้คนอื่น—เพราะ
ชติวาทก์ของลูกสาว คือ วิภา
ของแม่ยาย—เฮ้ย—ฮ้า—

เพ่ง — (ร้องไห้) ลูกแล้ว—ลูกแล้ว—
โธ! ฤทธิ์ของแม่—ไม่รู้—
ไม่รู้ว่าจะเขาไปเข้าหอที่ไหนกัน
โธ!—ในคืนแรกก็จากแม่ไป—
แม่ก็ไม่รู้จะปล่อยไคยังเง—น่า
ใจหาย (เค็รมานั่งร้องไห้น
เกาจนวม)

หลวง — (เค็รไปกระซิบกับตัวเรื่อง) ยาย
คนนแก่เข่นเมียรักของเพื่อนเก่า
ของฉิน น้ากั้วว่าแกจะเป็นลม
หล่อนเลี้ยงไปเสียเถะ

ตัวเรื่อง — (ลุกขึ้น) ก็แล้ว—แต่ระวัง
นะกะ—อย่าปล่อยให้มากเกินไป
นัก คิดฉินไม่ค่อยจะไว้ใจเรื่อง
เพื่อนเก่าเมียรัก — (เค็รไป
ยืนไค) เพราะมิดถึงโรงศาล

ม่อย ๆ

(ตัวเรื่อง ขึ้นยืนไคออกไป

—พุ่งเข้ามาทางซ้าย)
—นี่ — คุณหลวงครับ — เพ่ง อยู่
ไหนเล่า? มีโทรเลข ถึงเขา
ฉินบ๊ยหนึ่ง

หลวง — ไม่รู้เขาไปไหน ความจริงเขา
ควรจะออกรดแล้ว (กุนาพิศา)
ฉินเองก็จะไปรดเดียวกัน
เพ่ง — (ร้องให้พลางลุกขึ้น) คุณหลวง
ไปคั้วยี ไปซิ ฉินจะไคไปคั้วย
หลวง — ตายจริง — ไปไคไคให้รอก — นั่ง
ลงเถะน่า แม่เพ่ง — แล้วกัน
ร้องไห้ไปไค

(คนตัวข้างในบรรเลง)

(เพ่งและฤทธิ์ ลงยืนไคเข้ามา
แต่งตัวเค็รทาง มิดะเข้าหวั)

— นั่นแน่—เพ่ง! มีโทรเลขถึงแก
อยู่บนฉะบ๊ยหนึ่ง ถ้าจะส่งแสดง
ความยินดี (ส่งโทรเลขให้เพ่ง
แล้วเพ่งฉีกออกอ่าน)

— (ลุกจากเก้าอี้) โธ! ลูก
ของแม่! ลูกของแม่ (ไปออก
ฤทธิ์)

เทพนม

สิงห์

๔
เพ็ญ

— โทรเลขมาจาก ท่านขุนสรวง ๑
เคาะหัดมาก ที่ไทรย่น มี
ฉนั้นเราก้ไปผึกบ้าน คือ ท่าน
ขุนสรวง ๑ เกยออกเลขที่ บ้าน
มาผึก ที่จริงมันควรจะเป็น
เลขที่ ๓๔ และไม่ใช่ ๔๓
(หันไปทางครุฑ) นื่องจำ!

ไปเถะ เกยไม่ทันรถ (ไป พัง
ไทรลาทุกคน) คุณแม่ครวญ
ผมกรวยลา พัง กันลาฉนะ
คุณพ่อ ผมกรวยลา (และฉนะ
ที่ครุฑกำลังลาแม่อยู่ เพ็ญจับ
แขนช้อลาก ะออก) ไปเถะ
นื่อง ลาก่อนทุก ๆ คน

๕
พุง
๔
เพ็ญ

— ชย ! เพ็ญ ! เพ็ญ !
— (กอกแขนช้อยู่ตรงประตูออก)
อะไรอีกล่ะ ?

๕
พุง
๔
เพ็ญ

— ก็แกได้เจ้าสาวผึกตัว
— (ทพหน้าช้อย) ชย ! บอกว่า
ให้ไปนอน (ผลักช้อยแล้วเกิ
ไปหาครุฑ กิ่งแขน-ๆ) น
กล่าก็ยังไม่ — เอ๊ย — พหมาย
ความว่าทำอย่างไรเสียก็ก็ พ

ก็ไม่กล่าทั้งนื่องไว้ เป็น อันขาด
เพราะนื่องเป็นชีวิตของพี่ (ทุก ๆ
คนร้องลาก่อน—แล้วพยกันใหม่
—ไปก็ มาที่— ค้างเกิรไปส่งข้าง
นอกกันหมด เว้นแต่พี่ช้อยอยู่
ตรงประตู กันตัว คัง ชน มาก
ตรงนั้น)

— (สะออนพลง) อยู่เย็นเป็นสุข
เถะลูก ช้อ ! ช้อ ! (คนตัว
เขาลง และพัง หันกลับ) โอ !
ลูกของแม่—ลูกของแม่ (เห็น
โทรเลขบนพน) เอ๊ะ ! นื่องไร
(หยิบขึ้นอ่าน) “บ้านที่เข้าไว้
เลขที่ ๓๔ ไม่ใช่ ๔๓ ถนน
ราชดำเนินกลาง” ช้อ ! ก็แล้ว

— ก็แล้ว — เท่านั้น ก็มีโอกาสได้
ส่ง คิว หนน่อย ๆ ของแม่ จนได้
(คนตัว คัง ชน และ พุง ช้อย
หลวง ถอยหลังเข้ามาตรงประตู
พลง ตะโกน ไปก็ มาที่ แล้ว
พยกันใหม่— อยู่ลิม— ส่ง ก
หมาย — เหล่านั แล้วโยกมือ
ก็พอ — บัดมาน)

(ยังมีต่อ)

กฤษณมฤตยู

สุวรรณมานพ

บทที่ ๑

ความตายของหม่านบุเจ๊ะ

ภายหลังรับประทานอาหารเย็นแล้ว พระ

เศรษฐีพงศ์พิสัย พ้อคำผู้มิชอบเสียงชาว
ปักยโค หลวงชำนาญอรธคคิกกับขุนพิพิธ
ภักดีพิเคราะห์ที่กันไปนั่งร่วมสนทนากันใน
ห้องรับแขก เมื่อใดก็สนุกสนานกันทั้งที่เป็น
เรื่องและไม่ใช่เรื่องครู่ใหญ่ๆ พระเศรษฐี
พงศ์พิสัย ถูกลูกขึ้นไปหยิบกฤษณะว่าเล่มหนึ่ง
ออกมา จากตู้โชว์มาวางลงบนโต๊ะตรงหน้า
สหายทั้งสอง ลักษณะของกฤษณะว่าเล่มนี้
มีขนาดยาวตั้งแต่คำม สุกปลายฝัก สิบนิ้ว
ฝักเห็นทองคำสลักปลั่ง และบนเนื้อทองสลักเป็น
ลวดลาย กนก และ ภาพเทวรูปอันเก๋กันต่าง ๆ
กันอย่างวิจิตร คำมเห็นทองคำมีเพชรมรกต
และ หยกมี น้ำบริสุทธิ์ อันหาคำหมีมิได้ ขนาด
ต่าง ๆ ประดับประดา เรียงรายสลักกัน อยู่โดย
รอบ เมื่อส่องกับแสงไฟขณะนั้น กฤษณะมีเป็น
สีรุ้งรุ้งไว้งามตระการตาขึ้นนัก

“ผมอยากจะทำว่าไม่มีของใครอีก” พระ

เศรษฐีพงศ์พิสัย ถูกลูกวางย้อยอย่างภูมิไ

ขุนพิพิธภักดีพิเคราะห์ หยิบ กฤษณ

พิจารณาอย่างเอาใจใส่ และว่า “คุณพระ
ครับ นี่เป็นชิ้นวิเศษมากทีเดียว”

หลวงชำนาญอรธคคิกเกรงจะเสียเปรียบ
ท่านขุน จึงแย่งฉวยชักเอาตัวกฤษณะออกมา
พิศดูอย่าง

ตัวกฤษณะเป็นเหล็กกลาอย่างก็ เนื้อเหล็ก
ขาวนวลเป็นสีตะกั่วดำ ปลายแหลม และคม ทั้ง
สองข้างคมกริบ บนใบกฤษณะทั้งสองด้านสลัก
เป็นลวดลายเช่นเดียวกับกลัก

“เป็นของดีและเก่ามาก ถึงหากหา
จะของเก่าไม่เย็น ผมก็กะเนว่ากฤษณะเล่มนี้มี
อายุไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี” หลวงอรธคคิกว่า

“ผมแน่ใจว่าเก่ายิ่งกว่านั้นอีกคุณหลวง”
ขุนพิพิธภักดีว่า แอ้ง — และหันมาหาคุณพระ
“จริงอย่างคุณพระว่าครับ ผมอาทพุดได้ว่า
ไม่มีของใครอีก เป็นของโบราณ และเก่า

สุวรรณมานพ

สิงห์

มาก — ไปรักเล่าให้ฟัง หน้อยเถอะ ครัยว่า
คุณพระไปไถ่มาอย่างไรกัน ? ”

“จริงซ้ ท่าน ชุน ผม กำลัง กระหาย
อยาการูเรื่องอยู่เหมือนกัน ไหน ลองเล่า
ให้ฟังหน้อยเถิด คุณพระ” หลวงอรวด ๖
เสริม

“เรื่องราวของกฤษณ์นั้น ออกจะน่าหาวก
เสียว และพิลึกกึกกือเอาการอยู่” คุณพระ
พูดเรื่อย ๆ เอนหลังลงฟังพระนกกោอ “ยีนึก
จะเล่าให้ฟัง เรื่องราวของมันก็มีอยู่ว่า—

“เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ สามสิบมาแล้ว
ครั้งเมื่อผมไปเยี่ยม พระศรีสวัสดิ์วงศ์ ๖
ราชการจังหวัดกันราธิวาส และ พักอยู่ กับเขาที่
เรือนเจ้าเมือง ๖ คั่นหนึ่ง ผมยังจำได้สนิทว่า
เป็นคืนวัน ๑๔ ค่ำ ของเดือนมีนาคม เดือน
กำลังหยาง สว่างจ้าอย่างที่เราเรียกว่า ไข่มุกได้
ผมเอาเก้าอี้ไปมาทางนี้ อยู่กลางสนามหญ้า
หน้าเรือน ประมาณสี่สิบกมเห็นจะได้ เป็น
เวลาก่อนข้างสัปดาห์ ได้มีแขกคนหนึ่ง เกริเข้า
ประตูมา คำว่าภรรยาวิชาการหน้าประตูได้
ห้ามไว้ แต่เขาเข้มงวดว่า ต้องการ จะพบ ผม
เป็นอะไรส่วนนี้ ผมนั่งอยู่ไม่ห่างจากประตูนัก
ได้ยินเขาพูดกัน ผม จึง ร้องบอกให้ ยาม
ประตูอนุญาตให้เข้ามาได้ พอเขาเกริมาถึงผม

ก็ยอตัวคุกเข่าลงตรงหน้า ย่อมือสาธุมา แล้ว
พูดภาษาไทยอย่างชัดเจนนว่า

“กระผมทราบดีว่าใคร่หาของเก่าไว้
คุณ กระผมมีของเก่าเป็นของเกียอยู่ อย่าง
หนึ่ง ก็ใจจะมาขายให้ ใคร่หาด้วยราคาถูก
ที่สุด เพราะกระผมร้อนเงิน ”

“นายชื่ออะไร และมาจากไหน ? ” ผม
ยื่นถามเขาก่อนจะตอบเขาอย่างอื่น

“ผมชื่อหม่านบุเร่ ผมมาจาก ตำบล
สุโขทัย ๖ ครัยผม ” เขาตอบ

“ของอะไร ที่นายต้องการ จะ ขาย ให้ฉัน
เป็นของนายเอง หรือของใคร ? ”

“กฤษณ์โบราณ ครัยผม เป็น ของ ยิดา
ของกระผมเอง ”

“อยู่ไหนล่ะ ขอคุชี่ ? ”

“กระผมยังไม่ได้นำมาด้วย ครัยผม มา
เรียนถามคุณก่อน ถ้าใคร่หาต้องการไปกระช
สักครู่ กระผมจะนำมาให้ ” เขาตอบแล้ว ก็
สาธุมาอีกครั้งหนึ่ง ทำท่าจะกลับ

ความจริง ผมไม่ใคร่จะเชื่อ หรือ ๖
เลย อยากจะคุชของเขานั่นชื่อใหญ่ ทั้งยัง
สงสัยไปว่าเป็นของร้ายด้วยซ้ำ ซึ่งถ้ารับ
ชื่อไว้เราคงผิด แต่ในที่สุดผมก็ยอมให้เขา
กลับไปนำกฤษณ์ที่นั่นมา

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤษณมฤตยู

เมื่อหม่านบุเฐ่เคิรออกประตูไปแล้ว ผม
นั่งรออยู่ครู่ใหญ่ ๆ ราว ๑๕ นาที บุหรีชกา
แะเร่เกียรหมกทวอยู่แล้ว ก็ไคยขึ้นเสียงร้อง
โธ้ย — อัน สุกเสียง ของ ผู้ชาย อย่างที่ ไค้รย
ความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส คงมาตามกระ-
แสลมทางซ้ายมือผมในระยะไม่ห่างจากขวนนั้
แล้วเสียงนั้นยังร้องโหยหวนครวญครางต่อไป
อีก และค่อยแผ่วเบาลง ๆ จนในที่สุดก็เงย
หายไป ผมตะลึงลุกขึ้นยืน ชนลุกเข้าทั้งตัว
อย่างบอกไม่ถูก กระโถกขึ้นชนวนตะโคน
เรียก พระศรีสวสทิเวียง ผู้ว่าราชการ จังหวัด
ทันที พอผมบอกเรื่องราว พระศรี ฯ เขาก็
คว่ายนเรยานั้ในถนนชักโคระ เรียกคนใช้
สองคน กับ ตำรวจ รักษาการ หน้าจวน อีกคน
หนึ่ง รวมห้าคนทวยกัน วิ่งไปยังเสียงนั้น
โดยเร็ว

เราไม่ได้มีไฟไปทวย แต่อาศัยแสงเคียน
ข้างแรมนั้น คงแลเห็นถนนหนทางและสถาน
ที่ต่าง ๆ ได้โดยตลอด เราทั้งสี่ต่างสอกล้าย
หาเราของเสียงอยู่ทั้งสองข้างทาง เราวิ่งมา
ถึงหัวถนน ซึ่งมีซอยเล็กๆคดเคี้ยวไปยังหมู่บ้าน
และตลาดแขก ตรงนั้นมีคนจามรวิใหญ่อยู่
คนหนึ่ง มั่งกงานสาขาใหญ่โตเข่นร่ม อัน
มหึมา ยังแสงจันทร์ ทำให้มีกลิ่นคูลุ่มคูลุมเคือ

จนเราไม่สามารถจะมองเห็นอะไร ภายไค้ทัน
จามรวินั้นไค้ถนนคดเคี้ยว ผมแนใจไค้ยว่า
เสียง ที่ไค้ยิน คงคงไปจาก ละแวกนั้นแน่นอน
เราพากัน ตรง เข้าไป ยังไค้ถนนจามรวิใหญ่ นั้น
พอเคิรไค้ถึงเกียรละถึงโคนถนน สายตาของ
ผมก็ประสพภาพ ๆ หนึ่ง สิ่งเกิดไค้ว่าเข่นร่าง
ของบรรณอนเียกยาวขวางอยู่ริมทาง คิระ
มอยู่กั๊กกอหญ้า พระศรีสวสทิเวียงไค้บอก
ให้ตำรวจรถที่ไปทวยชักไม้ชักไฟออกดู จึง
แลเห็นร่างของคนนั้นไค้ถนน และผมแทบ
ไม่เชื่อนยันคำทวเอง เพราะชาย ผู้ทอน
ปราศจากชีวิตอยู่นั้น คือ หม่านบุเฐ่ แะคน
ที่ไปบอกชายกฤษณให้กับผมเน่นเอง เขาถูก
ฆ่าตายอย่างน่าทเว่ที่สุด คือ — ถูกแทงทวย
มีดสองคม ยัก เสียง อยู่ ตรง หัวใจ จนมีด เล่ม
และมือข้างขวา ทั้งแก้อือคอดลงมา ไค้ถูก คัด

เขาไป เลือกลูก ๆ ไค้สวนโศกชะโลมอยู่
ตามร่างกายของเขา บนพนักและหญ้า ออก
เลอะนอง มือซ้ายของผู้ตายกำกอหญ้าแน่น
สันนิษฐานไค้ว่า คงทอสูญกับความเจ็บปวดอย่าง
สาหัส เฮอ, ภาพเน่น เข่นภาพหน้าสังเวช
สลกใจเหลือประมาณ”

พระเศียรพุพผศัพสิข หยทุทุทุทุทุทุ
มองดูหน้าสหายของท่านทั้งสอง ผู้กำลังนั่ง

สุวรรณมานพ

สิงห์

พึ่งอยู่ด้วยความเอาใจใส่

“อ้อ, เป็นเรื่องประหลาดและลึกลับไม่ใช่
เล่น “ขุนพิพิธธำมรงค์ราชที่ ครวงพิมพ์
อยู่ในคอ

“ต่อไปเด็กควีน คุณพระ กำลังสนุก
สนุกทีเดียว” หลวงชำนาญธรณีก็ ร้อง
อย่างกระหาย

พระครูพิพิธพัชรวิมล จึงบรรยายต่อไป
“บนอกเสื้อของผู้ตาย มีหนังสือระบุของ
เสียอยู่ พระศรีสวัสดิ์เวียง เขาหยิบขึ้นมา
คลุกกับไม้ขีดไฟ เห็นเป็นหนังสือแขก ซึ่งภายหลัง
เมื่อได้นำไปให้สามแปด คงได้ความว่า
‘มันผู้ชะโมย กฤษณมฤตยู ของ พระอิศวร
แห่งเทวสถานบาไทร ต้องให้รับโทษดังนี้’

บทที่ ๒

ในเมืองบาลี

บาไทร เช่นชื่อของ ค่ายลั่น อยู่บนเกาะ
บาลีภายใต้ความคุ้มครองของรัฐบาลชอลันดา
ฉากกรรมรายนเป็นคอกข้างลึกลับ ทาง
ราชการได้พยายามสืบเสาะหาร่องรอยคนร้าย
อย่างถาวรขึ้น แต่เมื่อแรมยักยังไม่ได้ผลพอ
จะสืบทักคนร้ายได้ เท่าที่สืบได้ มากคือ
ผู้ตายชื่อหม่านบูเงะ มาจากค่ายลั่นโงะปาก

เป็นชายโสด มีญาติอยู่ที่ค่ายลั่นสองสาม
คน ฐานะเป็นคนค่อนข้างอึดคึก หม่านบูเงะ
เป็น คนชอบเที่ยวเตร่ เวรอันไป ตาม สถานที่
ต่าง ๆ แรมคืน นาน ๆ จะกลับบ้านครั้งหนึ่ง
แต่พักอยู่บ้านเพียง สองอาทิตย์ เป็นอย่างนาน
แล้วก็เที่ยวต่อไปอีก อาชีพของหม่านบูเงะไม่มี
อะไร นอกจากเป็นคนชอบซื้อของขาย แลก
เปลี่ยน ของทุก อย่าง หากำไร กิน อยู่เรื่อย ๆ
ตลอดมา ก่อนจะถูกฆ่าตกกรรม เขาได้ มา
พักอยู่ที่จังหวัดกันราวิลาส สามคืน พักอยู่กับ
คนรู้จักคนหนึ่ง ในหมู่บ้านตลาดแขก แต่จะ
มาจากไหนไม่มีใครรู้ คนที่หม่านบูเงะ ถูก
ฆ่าเป็นคนทาส ที่ สืบสวนได้ ความ พอดี
สันนิษฐานได้ แน่ช่น ก็คือว่า หม่านบูเงะ ถูก
สะกดรอยอยู่ตลอดเวลา ผู้สะกดรอย และ
ลงมือ ฆ่า หม่านบูเงะ ต้อง เป็น คน ๆ เดียว กัน
และเป็นคนแปลกถิ่นมาด้วย นี้ก็ความจาก
เจ้าของที่พักเฝ้าทางในตลาดแขกว่า มีแขก
ยะวาคคนหนึ่ง รูปร่างสูงใหญ่ อายุราว กลางคน
มาขอเช่าที่พักอยู่สามคืน กลางวันเขาซุก
อยู่แต่ในห้อง กลางคืนจึงจะออกเที่ยว และ
เป็นเวลาเกือบ ๆ สว่างจึงจะกลับมานอน เช่น
ทั้งสามคืน พอคนทาส ซึ่งเป็นคนที่หม่านบูเงะ
ถูกฆ่า แยกยะวาคนั้นก็หายสาบสูญไป และ

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤชมฤตยู

เข็นที่แน่นอนว่าเขาได้ชักเอามือขวาของ ห่ม่าน
บุเฐไปท้วย พิสูจน์ได้โดยเห็นมีโลหิตไหล
หยดย้อยไปคามทางเคียว”

คุณพระหฤศบรรยาย ขก่นำข่าวชนคมกลัว
คองแห่ง แล้วจึงเริ่มเล่าต่อไปอีก

“มาตกรรมรายนคงเข็นคกกลอยเรื่อยมา
จนถึง พ. ศ. ๒๔๔๑ สมัยยังข้องใจอยู่ แต่
เรื่องจากภูษณ์ไม่หายเลย แต่ก็ไม่ทราบว่
ระหาเคียวเอนไค้อย่างไร ยังเญในขันน ซึ่ง
ตรงกับคริสต์ศักราชฝรั่ง ๑๙๐๕ ก็ได้ทราบ
ข่าวว่าเขาไฟในเกาะยาล — ยะวา เกิดคและ
ระเญขึ้น เข่นประวัติกการ ครั้งใหญ่ ทำให้
เคหะสถานย่านเรือนของราษฎร ที่ อยู่ ใน ระยะ
๓๐ เส้น คองพินาศเสียหายยเย็น พอไค
ทราบข่าวนี้ สมจึงชักความตั้งใจแน่วไปยะวา
ทันที ท้วยเหตุผล สองสาม ประการ คือ ๑
ต้องการจะไปสืบหาเทวสถานที่ยาโคว่า จะมี
อยู่จริงตามหนังสือที่ขยูนตัว ของ ห่ม่านบุเฐ
หรือไม่ ๒. สมอยากจะเห็นเขาไฟและ
ส่วนต่าง ๆ ที่ ถูกทำลาย โดย อำนาจ ของ มัน
๓. อยากจะดู ความเป็นอยู่ของชาวพนเมืองที่
เขาลดว่าเข่นเมืองที่มีประเพณีประหลาดต่าง ๆ
เมืองหนึ่ง ท้วยเหตุผลเหล่านี้แหละ สมกับคน
ใช้ อีกคนหนึ่ง จึง ออกเียวทางไป ยัง สิงคโป

พักอยู่ที่สิงคโป สองคืน จึงโดยสาร เรือ จาก
สิงคโป ไปสุรายายา สมพักอยู่ในสุรายายา
อีกสองคืน แล้วจึงเียวทางต่อไปยังยาล

เมืองยาล เข่นเมือง ที่ประหลาดจริง สมกับ
คำที่เขาเล่าลือ สมไคเห็น เรือน ร้าน ย่าน
ช่อง และ ประเพณี แปลก ๆ ของ ชาวพนเมือง
อย่างน่าพิศวง บ้านเรือน ของชาวพนเมือง
คูก ๆ ก็ไม่มีคอะไรกับบ้านเรือนพวกเราชาวเมือง
เข่นอนัก คือ เขาปลูกไคสูงมาก หลัค
มุงแฝก หรือหญาคา ฝาและ พน โดยมาก
ทำค้วยไม้ไผ่ เข่นมี อยู่ย้างที่ ทำฝาค้วยไม้
เญยพวรรณ แต่ยงดาเค็มที่ การแต่งกาย
ของผู้ชาย ก็ค นุ่งโสร่ง ใช้ผ้าโพกศีรษะ ไม่
สวมเสื้อ ผู้หญิง ทุกคน ไม่ว่าสาว หรือ แก่
จะอยู่กัยบ้านหรือออกถนนก็ตาม เขาปล่อย
เนื้อที่ขนนล่อนจั่น หรือ อย่างคักมีผ้าแถบสี
ต่าง ๆ ห้อยพาคยาสองไหล่ ปล่อยชายลงมา
ข้างหลังคั่นเกยว เขาไม่เห็นว่า เข่น ของ
อัยยอกสุกนเหมือนพวกเรา การสวมเสื้อ
หรือห่มผ้ามีคชค ทั้งหญิงและชาย เขาจะแต่ง
กันค่อเมือเขาวคเขาวา หรือไปในการพิธีคอง
อะไรเท่านั้น ผู้หญิงสาว ๆ ชอบ ทักคอกไม้
และเอาเลียบประกับประภา ไว้ที่คสม เมื่อ มี
เข่าของ จะเข่นหื้อล้าหื้อล่อน กะยงระจาก หรือ

สุวรรณมานพ

สิงห์

หมื่นนาคาม เขาไม่ใช้หัวหรือกะโหลก
เขาเอาทนต์ไว้บนศีรษะเกรี้ยวหน้าตาเฉย อย่าง
สยบ ขาวขาสีรุ้งสีว่าดิถีประเพณีใคร่ครวญ
นึก และมีนิสัยสุภาพเรียบร้อย เมื่อถูก
ซักถามเขาจะหยุดพักก็เราก้วยโยหน้า อันม
แย้มแย้มใส ทั้ง ๆ ที่พูดไม่รู้เรื่อง กันนั้น
แหละ — ยังมีเรื่องราวและ ประเพณี ที่ แปลก
ประหลาดของชาวพม่าเมืองอีกมากมาย แต่
ผมจะยังไม่เล่า ะนอกเรื่องเกินไป

ผมหาที่พักที่เหมาะสมใจใดแห่งหนึ่งในค่าย
บาโคร์ ผมได้ไปชมภูเขาไฟบาโคร์ด้วยความ
ตั้งใจ เมื่อไปถึงเห็นยังมีควันกุ่ม ๆ อยู่ ผม
เห็นยานเรือนของชาวเมืองซึ่งทำด้วยไม้ไผ่
ผูกคาหลายสิบ หลังคาเรือน รวมทั้ง สถานที่
บูชาอีกสองแห่ง ซึ่งก่อด้วยหิน อย่าง แข็งแรง
ที่อยู่ในระยะกระพริบตาของภูเขาไฟ ลูก
ต้องพึงพิงศาลอย่างน่าใจหาย แลควายโล่ง
เคียนไปหมก มีคอกเทศก่อกองผม เช่น ชาวพม่า
เมือง และพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว บอก
กับผมว่าภูเขาไฟบาโคร์ลูกนี้เคยคุนครั้งหนึ่ง
เมื่อร้อยหกแล่นมาแล้ว และพึงระมาคุนอีกใน
อน เขาสองเกือนเคยแล่นยังไม่เคย

ใน ที่ลึก เมื่อได้ชม ภูมิ ประเทศในละแวก
ภูเขาไฟบาโคร์จนเป็นที่พอใจแล้ว ผมจึงถาม

มีคอกเทศก่อกองผมว่า

“เทวดานในบาโคร์นี้ มีอยู่ที่ไหนบ้าง?”
“มีอยู่หลายแห่งครับ” เขาตอบ “แต่
ที่นี่ยาเป็นสถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด คือ ศาลพระ
อิศวร ตั้งอยู่ชายเนินเขาของภูเขาไฟทางทิศ
เหนือ คือก่อกองภูเขาอีกลูกหนึ่ง แต่เคยวัน
มีคนเขาบอก ว่าได้พบ พินาศ และ ถูกกลบ ด้วย
ทรายและดิน เทวดาน ที่ ภูเขาไฟ พ่นออกมาจน
เกือบไม่เห็นซากแล้ว”

“ท่านจะพาฉันไปหน่อยได้ไหม? —”
เขาทำศาลูก โพลง และ รีบปฏิเสธ คำ ขอ
ร้องของผมโดยเร็ว

“โอ ขอโทษครับท่าน ผมไปไม่ได้
เป็นอันขาด ถ้าไปก็จะต้องพากันตายหมด”

ผมประหลาดใจมากที่เกือบ ที่ได้ฟังคำขอ
ของเขาเช่นนั้น “จะตายเพราะอะไรกัน?”

“เทพเจ้าพระอิศวรศักดิ์สิทธิ์นั้นครับ ชาว
บ้านไม่มีใครกล้าไปกันตามลำพังเพียงคนเดียว
หรือสองคน ถ้าจะไปกันก็ต้องไปนัยจำนวน
ทั้งสิบ ๆ คน และไปทำพิธีสวดถวายพระพร
พระอิศวรเป็นเจ้าจึงจะได้ — และเคยวัน ก็พร
ทะลายลงหมดแล้ว ไม่มีใครจะไปเยี่ยม
เยือนกันอีก”

ผมอดขันไม่ได้ นึกหัวเราะอยู่ในใจว่า

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤษณมฤตยู

ชาวบาลีนั้นเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์จนเกินไป เลยกลายเป็นคาชว ฝังงแกล้งชักเชาข้อไปอีก

“เมื่อศาลเทพารักษ์พังทะลายจนหมดสิ้นแล้วเช่นนั้น จะออกไปกลัวเกรงอะไรอีกละ พระอิศวรคงเสด็จไปประทับที่อื่นแล้วกระมัง?”

เขานั่งทำอักษณอยู่เป็นครู่ แล้วจึงค่อยออกมา

“พวกเราเห็นใจว่าอย่างนั้นแหละครับ — แต่ โอ กลับจะชั่วร้ายยิ่งขึ้นครับ ท่านเทพสถานพระอิศวร ยึดกลายเป็นที่อาศัยของภูติผีศาไปสิ้นแล้ว ชาวบ้านหลายสิบคนเห็นกันในเวลากลางคืน เกือบทุกคน มีเงาของคนรูปร่างต่าง ๆ กันวิ่งอยู่ซุกซิว ที่ตรงเทพสถานนั้น แล้วก็หายไป ในตอนคึกก็ไถ่กันเสียงร้องโหยหวนครวญคราง เข็มึกเข็มจืดใจ ก็มาจากในศาลเทพสถานนั้นแหละครับ ปรี๊ด!” แฉกชาวบาลีผู้นำทางทำเสียงหัวชนลูกขนพองเมื่อเล่าจบ

บทที่ ๓

ความศักดิ์สิทธิ์แห่งศาลพระอิศวร

ผมเป็นคนชอบเรื่องราวชนิดนี้มาแต่ไหนแต่ไร และอยากดูอยากเห็นของจริงในสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ฉะนั้นเท่าที่เขาเล่าให้ฟังมาแล้ว จะนำขนพองสยองเกล้าเพียงไร ก็ไม่ทำให้ผมเสียขวัญ และเสียความตั้งใจไปไ้ และผมได้ชักเชาข้อไปอีก

“เท่าที่ท่านเคยได้ไปเห็นมาแล้ว ทำไ้ไหมว่าในเทวสถานนั้น มีสิ่งใดอยู่บ้าง และใครเป็นผู้ดูแลรักษา?”

“ในเทวสถานนั้นหรือครับ มีมากทีเดียว มีเทวรูปพระอิศวรหล่อด้วยสัมฤทธิ์ พระแม่เจ้าอุมา กัษรบุเทพบุตร อีกหลายองค์ ที่เป็นเทพสำหรับรับใช้พระองค์ และเครื่องสักการบูชาหลายสิบอย่างที่ชาวบ้านนำไปถวาย เมื่อไปเฝ้าและเครื่องสังเวย สิ่งของแก่สิ่งนั้นต่าง ๆ เป็นอันมาก นอกจากนั้นยังมีของศักดิ์สิทธิ์อีกอย่างหนึ่ง คือ กฤษณมฤตยู กฤษณเล่ผมเองก็ยังไม่เคยเห็น แต่คนที่เขาได้เห็น เขาบอก ว่าทำด้วยทองคำ ผักฝั่งเพชร พลอยงงามหนักหนา ะหาอีกไม่ไ้เลยในโลก กฤษณเล่ผมใครจะดูก็องไม่ไ้เลยเป็นอันขาด เคยฉะโมยที่เก่งกล้าจะโมยเอาไปสองครั้ง เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็อีกครั้งหนึ่งเป็นสามครั้ง แต่ไ้ทราบว่าคนที่ฉะโมยเอาไปต้องคายด้วยอาการอันน่าทึ่งที่สุด เขาต้องถูกแทง ป่อยมีกให้คาอยู่ตรงหัวใจ และแขนข้างขวา ต้อง

สุวรรณมานพ

สิงห์

ลูกตกเอาไปเหมือนกันทุกคน และกฤษ เล่ม หน้าค่าเลยด้วยความเชื่ออันสนิท
นึกต้องกลืนมาอยู่ในที่เดิมอีก”

ตาม คำบอกเล่า ของ มัคคุเทศก์ทรงกับ
อาการตาย ของ ห่ม่านบุเร่ ที่จังหวัด นราธิวาส
เรื่องราวก็เล่าประกอบกันทุกประการ เป็น ที่
แน่นอนว่าผู้ตายทั้งสามคน ต้องตาย ด้วย ฝีมือ
ผู้ประหารคนเดียวกัน

“กฤษเล่มนั้นเก็บไว้ที่ไหน และใครเป็น
ผู้ดูแลรักษา?” ผมถามเขาสืบไป

“กฤษเล่มนั้น คนเขาบอกว่า วางแอบ อยู่
ข้างหลังเทวรูปพระอิศวร ผู้ดูแลรักษาเทว
สถานเป็นคนรูปร่างสูงใหญ่โต หน้าตาน่ากลัว
ชื่อ ทวนหวนตะกุก เขาอยู่ในห้องคอนหลังศาล
นั้นคนเกี้ยว ไม่มีใครจะโคยพยหน้าเขานัก เพราะ

นาน ๆ เขาจึงจะออกมาครั้งหนึ่ง แต่เขาจะ
ไม่พกจากใครเลย และประศุกศาลเทพารักษ์
นั้น เขาก็ไปมาหนึ่ง บิทยานหนึ่ง อยู่ตลอด เวลา
ทั้งกลางวันและกลางคืน — — —”

“นั่นทำไมเขาอยู่ได้ละ คนเกี้ยว เขา
ไม่กลัว อำนาจ พระอิศวร ออก หรือ?” ผม
ซักจน

“เขากลัวกันว่า ทวนหวนตะกุก เป็น ทหาร
มนุषย์ของพระอิศวร เป็นผู้มีหน้าที่พิทักษ์รักษา
ศาลและสมบัติของพระองค์” เขาคอย วาง

ตามด้วยคำที่เขาเล่า ฟังครี สักว่าพวก
เขามัวความเชื่อมั่น ถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย
และเท่าที่เขาเล่าให้ฟังทั้งหมด ผม เชื่อว่า
เป็น ความจริง อยู่ ก็ เรื่อง กฤษมฤตยูและ ทวน
หวนตะกุก ชายรูปร่างสูงใหญ่ผู้รักษาเทวสถาน
พระอิศวร มันเป็นเรื่องจริงแล้วว่า ห่ม่าน
บุเร่ผู้ตายได้ มา อะโมย กฤษไปจาก ศาล พระ
อิศวรนั้น และไปออกขายให้กับผมใน คำนั้น
ที่นราธิวาส ทวนหวนตะกุกได้ติดตามไปประหาร
เขาเสียในคำนั้น แย่งเอากฤษ กลับคืน มา
และตกใจเอาแขนขวาของห่ม่านบุเร่มาคว้า
ด้วยความกระหายของผม จึง ขอร้อง
มัคคุเทศก์ต่อไป

“ข้าพเจ้าไปหย่อนเงินนำท่าน ฉะนั้น
จะให้รางวัลสืบก็ลเถอ”

เงินสืบก็ลเถอ เป็นจำนวนไม่ใช่เล็กน้อย
เทียบกับเงินของเราก็อับยิยทานั้นแหละ เขา
ทำอกก็อยู่ประเคียวหนึ่ง แล้วจึงสนคิระทำ
ปากเบ้ชอยกล

“ทำสืบหรืออัยก็ลเถอ ผมก็พาท่านไปไม่
ได้ เพราะอย่างไรผมก็ตีราคาชีวิตของผมมาก
กว่าเงินจำนวนนั้น และผมรับรองว่าพวกเรา
จะไม่มีการพาท่านไปทั้งนั้น และ โอ ! ผม

พ. ศ. ๒๔๓๕

กฤษณมฤตยู

ลัมมียอกท่านไปอีกอย่างหนึ่งครับ ที่ศาลพระ
อิศวรนั้น นอกจากอำนาจของพระอิศวร เป็น
เจ้า กับความชั่วร้ายของภูติผีศาจแล้ว ยังมี
สัตว์ร้ายสิ่งลึกลับเป็นนัย คือ เสือ ชนาก เท่า ลูก
วักกะทิง, แล งูเห่า, งูพิษ, อีก หลาย ชนิด
น่ากลัวเหลือเกิน ได้โปรดเลิกครับ ผม
ยินดีจะรับใช้ท่านทุก ๆ อย่าง ขออย่างเดียว
อย่าให้ผมพาท่านไปที่ศาลนั้นเลย ” เขาสิ้น
ศีรษะช้า ๆ และ ทำห่อหัวไหล่แดงขน อย่าง
ครั่นคร้าม

ผมเห็นว่าเรื่องที่จะขอจริงให้เขาพาไป คง
ไม่เป็นผลแน่ เมื่ออยากจะไปจริง ก็ต้องไป
ด้วยตนเอง ผมจึงขอให้เขาบอกหนทางให้
มีคฤหาสน์ที่ชาวบาล หัน หนีไป ทาง ทิศเหนือ
ซึ่งมีป่าใหญ่คนสัน สูง คนหนึ่ง ที่ เห็น ยศ อยู่ไม่
ไกลนัก

“ ท่านเห็นสันคนที่มียศสูงกว่าเพื่อนนั้น ไม่
ใช้ห่อหัวครับ ท่านควรไปถามหนทางนั้นก่อน
แล้วท่านจะเห็นหนทางอีกทางหนึ่ง เลียบไป
ตามเชิงเขา ไม่ค่อยมีสัตว์ที่โหดเหี้ยม สักครู่
ใหญ่ ๆ จะถึงหมู่บ้านนั้น ท่านต้องเดินต่อไป
อีกจนสุดหมู่บ้าน แล้วจะมีทางเล็ก เลียบไป ทาง
ซ้ายมือ เป็นทางเลียบไปหลังเขา ลูกคนติดคอ
กับเขาอีกลูกหนึ่งที่อยู่ถัดไปนั้น ตาม ทาง

เล็กนั้นแหละ ท่านควรรีบไป ไม่ช้ากว่านี้ ถ้า
ถึงศาลพระอิศวร ศาลนั้นก่อด้วยหินตั้งโถก
เคียวอยู่บนลาดเนินภูเขาไฟยาโคร เมื่อถึง
ศาลพระอิศวร แล้วก็ห่มหินทาง จะเดิน ต่อไป
อีก ต่อไปจากหลังศาลก็มีแม่น้ำและเขาทั้ง
นั้น — แต่ โอ ผมคิดว่าท่านอย่าพยายาม
ไปละเป็นดีกว่า เพราะอันตรายมากนัก ”

ผมยอมเมื่อได้ฟังคำทักท้วงของเขา แต่ก็
รู้สึกขอบใจในความหวังดี ของเขาอยู่ครู่หนึ่ง ๆ
ผมได้ตั้งใจ แน่แน่น แล้วว่า เป็นตาย อย่างไร ก็
ต้องไปให้ได้ ให้เห็นของจริงให้จงได้ เสีย
ตาย ทว่าผมไม่ได้เตรียมตัว ไม่มีเครื่องมือ
อะไรติดมือไปด้วย มีฉนั้นแล้วผมจะไม่ยอม
กลับให้เสียเที่ยวเลยทีเดียวนะ เราจำใจต้อง
กลับ จึงทบทวนเวลาคำพูด

บทที่ ๔

เหตุการณ์ระหว่างทางเดิน

“ วันรุ่งขึ้นผมก็ยกขึ้นใช้ ก่อออกจากที่พักแต่
เช้า เทียว หา ซื่อ พลัว โกลยกิน ได้ อันหนึ่ง
กับโคมท้าววักกะทิงเตรียมไว้ คงใจว่าพอ
โพล่เพล็ด ก็ระ ออกเดินทางไปยัง เทวสถาน พระ
อิศวรทันที ที่ผมเลือกเอาเวลาเดินทางเป็นเวลา
คำค้น ก็ประสงค์จะไม่ให้ใครรู้ ใครสงสัยก็ได้

สุวรรณมานพ

สิงห์

ว่าเราไปไหน มาไหน กัน เพราะตามธรรมเนียม
เวลา กลางวันเมื่อเราไปไหนมาไหนก็ต้องเป็น
เข้า แห้ง สาย ฟ้า ของ ชาว พนม เมือง อยู่ เสมอ
เห็นจะเป็นคัวยนาน ๆ เขาจะได้เคยเห็นพวกเรา
ที่เป็นคนไทยกะมัง พอ ธิประทานอาหาร
เย็นเรียวร้อยก็ไ้เวลาพอที่ สมกับคนใช้ ก็
ออกเที่ยวทางพรหมคัวยเคว รังมือ ที่ กระจควิม
ไว้ และผมยังเอาบนเขาร้างสิบสองนักตักตัว
ไปคัวย เจ้าคนใช้ของผมมีคัปลายแหลมยาว
ประมาณศอกเศษคัมือไปคัวยเล่มหนึ่งเหมือน
กัน

หนทางจากที่พักถ้าจะเดินไปให้ถึงภูเขไฟ
ยาไตรคงที่เราน้อยเมื่อตอนบ่ายวันก่อน ก็
จะกินเวลาครึ่งชั่วโมง แต่เมื่อเราไม่มี
ประสงค์จะเข้าพาหนะอะไรไปให้ฮือฉาว ก็
ต้องเดิน คินันเป็นข้างแรมค่อนข้างแก่ ต้อง
พ้ามกสนิท ซึ่งผมพอใจมาก เพราะความมืด
ไ้เป็นฉากยังเราให้พ้นจากสายตา ของใคร ๆ
เราเดินไปตามทางภายไ้ร่มทิวไม้ประมาณสัก
สิยนาฑิ จำได้ว่าไ้เดินสวนกับชาวพนมเมือง
สัคนเท่านั้น และเป็นชายทั้งสัคน ผู้หญิง
ไ้ที่ทราบมาภายหลังว่า เวลาคัคนเขาไม่ ออก
เดินถนนกันเมื่อไม่จำเ็นจริง ๆ บ้านเรือน
ที่เราร่วมไปไม่มีใครจะไ้เห็นแสงไฟ ไ้โดยมาก

มักจะมีคน จะว่านชนกันก็ผิดก็ เพราะยังหัวคั
นัก บางบ้านทมิแสงไฟ ส่อง ลอก ออกมา ก็
รีบหัว ๆ ไม่สว่างไสว เหมือนใน บ้านเมือง เรา
และเงียบเขียบไม้ ไ้ยินเสียงเขาพากัน น
แหละ ทำให้ผมรู้สึกเหมือนว่า เราเดินอยู่ในบ้าน
อันเงียบสังก แม้จะกำลังเดินอยู่ในถนน อัน
โล่งเตียนในยา ไ้โรกตาม

เราพากันจำคัไปพักใหญ่ ๆ ก็ ถึง ภูเข
ไฟ ซึ่งกำลังพ่นควัน อยู่ น้อยเต็มที เกือบ จะคั
แล้ว เราหยุดลงตรงที่เราหยุดพักก็มีคนคั-
เทศกเมื่อวันก่อน ผมมองตรงไปทางทิศเหนือ
หาที่หมาย คือ ยอดสนสูง ที่ ภูน้ำทาง ไ้บอกไว้
แล้วเห็นเป็นเงากระจุก ๆ ลอยเด่น อยู่ ที่ ขอบฟ้า
ข้างหน้า สมกับคนใช้จึงออกเดินไปตามทาง
อันคัเคยเดินไปคัมาเนิ่นชา

ตอนนั้นยังเ็นที่โล่งเตียนอยู่ แม้แสงเทียน
จะมีก็ มองเห็นหนทางไ้โดยถนัด เราเดิน
กันอย่างค่อนข้างเร็ว สิบห้านาฑิ ก็เข้าเขตคั
หมู่สนซึ่งชันแทรกแซงกันเป็นทงที่ย ถึงคราว
จำเ็นที่จะต้องใช้ ไฟแล้ว เพราะในคองสน
มีคามากที่เกียว มีคนมองไม่เห็นหนทางว่า
จะไปจะมาทางไหนกัน และในคองนี้ไม่ใช่ว่า
จะมีแต่ต้นสนอย่างเกียว มีไม้ใหญ่อื่น ๆ ยัง
มีขนอยู่ อีก เป็นชนคัหนาแน่น ผม รุก โคม

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤษณมฤตยู

การวิ่งลัดไ้ว ในมือซ้าย ปลดปล่อยแสงสว่าง ให้พุ่ง
โชนไปข้างหน้า มือขวา ถือเบรานิง กระชับ
แน่นอย่าง ไม่ยอมไ้วไ้ เจ้าคนใช้ของสมก
อยู่ในท่าเตรียมพร้อมด้วยเหมือนนกนั้น มัน
แยกพลว่่าซ้าย มือขวา ถือมีกระดิกกระเลง
รักกุมท่าทางเอากำรเอางาน ทนทางเคียวใน
ระหว่างหมู่สุนัขกว้างประมาณศอกเดียว พัน
เข็นคินชัย กับ ทราบคำ ประสม กัน ตลอด และ
กำลังขันทวยละของนาค้าง มีคนทวยาก้าง ๆ
พรวณสูงย่างต่ำย่างขึ้นเกี้ยวกายอยู่กระกระ ทน
ทางนั้น แสดง ว่าไม่มี คน เคียวมา เป็น เวลานาน
สังเกตดู ทนทวยาก้อ่น ๆ ที่ พัง แรกชนโยเซียว
ซี้ และ ทอกล่าทันออกมาขวางทางเคียว ไม่
มีรอยชอกช้ำโดยถูกเหยียบย่ำเสียเลย

เราเคียวไปตามทางอันตรงรุ่งรังชั่งทอกล่า
ไปข้างหน้าในหว่างกลาง หมู่สุนัขไม่ใหญ่น้อย
โดยอาศัยแสงโคมทวี่เป็นมัลลศุทเทศกั เคียว
ไปไ้สักเส้นเศษ ๆ ก็รู้สักว่าทนทาง นั้น แคบ
เข้าทุกที และ เลี้ยวไปทางซ้าย หันเข้ามาหา
เนินเขา เมื่อเลี้ยวไปตามทางนั้นอกไม่กัก้าว
ก็ถึงสันตันทน มีขนาดใหญ่มาก กว่่า ทุกคนท
ไ้ได้เห็นผ่านมาแล้ว สันตันทนเองที่เราเห็นชอก
ส่งลวเมื่อหยุดยืนอยู่ก็ซ้ายหุ้มนานาโค้ว พัน
สันตันทนไปแล้วก็หมกหมู่สุนัข คงมีแต่พรวณไ้

ชนะกัน ๆ ชนสลับซับซ้อน เบียดเสียด กัน อยู่
เป็นหย่อม ๆ

ตลอดทางที่เราเคียวข้างเงียบสงกัเสียบเหลื่อ
เกิน ไ้ยินเสียงกระทยแห่งโยไม่ดังอยู่ชู้ช่า
เป็น ระ ะ ะ เมื่อ ต้อง ลมพัด และ เสียง รึก ๆ
แจ็ก ๆ ของควมแมลงเล็ก ๆ ที่ เกาะ อยู่ ตาม โย
ไม้โยหญ้า นาน ๆ จะ ไ้ยินเสียงนกเค้าแมว
บ้าร้องแคว้ว ๆ เหมือนบินผ่านคิระเราไปคร้ง
หนึ่ง ถ้า นอกจากเสียงเหล่านั้นแล้วก็ปราศจาก
ศัพทส์้านึงใด ๆ อีก สมกุนาพิทาพทเห็น
เข็มชี้บอกเวลาสี่ทุ่มตรง แต่ความเงียบสงกั
ของป่า ความมืด และความหนาวเย็นในยาม
นั้น ก็ราวกับเป็นเวลาอีก สัก ยามสาม และ
ประหนึ่งว่าเรากำลัง เคียววนเวียน อยู่ ใน สุสาน
อันวิเวกวังเวง

เป็นความจริง แต่ไหนแต่ไรมา สมไ้
เคยมีนิสัยขลาด นึกหวาดหวั่นครั่นคร้าม ก่อ
สิ่งใดเลย มาคราวนี้แหละ ประหลาดเหลือทน
จะว่าหนาวก็ใช่ เพราะความหนาวในยามนี้
ก็ไม่ใช่ว่า จะหนาวเย็น จน เหลื่อทน เหลื่อทน
แต่ทำไม หัวใจของสม จึง สะท้านหนาวเหามา
มาย อย่างบอกไม่ถูก เป็นครั้งแรกในชีวิต
ที่ความรู้สึกตระหนกตกใจถึงเกิดขึ้น

พอเคียวห่างจาก สันตันทนใหญ่ขึ้นมาประมาณ

สุวรรณมานพ

สิงห์

สักห้าห้า ผมนึกไถ่ขึ้นเสียง พ้อ! แพ้! กระจกโกลเข้าเฝ้าหมักพ่น ผมนึกถึงเขาไว้
คงมาจากพงพญาวิมทางเกิดทางขวามือ เสียง เพราะรู้ชื่อว่าเขาอาวสุสัน ๆ เพียงคอกเกี้ยว
นั้นเหมือนกยเสียงขู่ของแมวในบ้านเรา ผมน ไปคอสักกัมน ก็เป็นศพเท่านั้นเอง มีวชเดียว
สะกั้งโหยงเกี้ยวทั้งตัว ผงลอยหลังออกมาก คือต้องสัฬารมนก้วยกระสุนขึ้น ผมนั่งโคมให้
สองก้าว จนเกือบจะไปประเฝ้าหมักของเจ้า คนใช้ บอกให้คอสองแสงให้ตรงตามันไว้
คนใช้ของผมนั่งเอง ผมนับ ควักโคมควักว แล้วให้คามาพันฟาง ผมนั่งยกเขรวานิง
สองลงไปตรงพงพญาวิมทางที่ และ โอโฮ! ชนพาคมนแขนซ้าย หมายคูนยั้งเล็งตรงหัวของ
เจ้าของเสียงที่ผมนั่งเห็นนั้น ก็คือ งูเห่าควั่นทั้ง มนในขณะทมนเลื่อยเข้ามาหาเราซ้ำ ๆ แล้ว
ลำตัวใหญ่ขนาดแขน ตัวเข้มนั้นเมื่อม จึงปล่อยกระสุนเปรี้ยงออกไปทันที
กำลังแผ่แม่เบี้ย สายหัวร่อน จ้องตรงมายังเรา ผิดถนัด กระสุนขึ้นของผมนั่งโกลกัทหมาย
ทั้งสอง คงตาของมนทั้งคู่ค้องกัยแสงโคม ตามความต้องการ แต่ก็นับว่าโกล่ลสมใจ
ก็เข้มนประกายสัเขียวคราม อย่างน่ากลัว กระสุนต้นนั้นโกล่ลจากหัว แต่โกล่ไปไกล

มนจึงยกแสงโคมขึ้นอยู่ในขณะทมนกำลัง กลางตัวของมนเข้า อย่างจริง มนคั่นกลิ้ง
คิดว่าจะทำอย่างไรที่ แน่นอนเราเราผ่านไป เกลือก พลิกทอง ตัวเข้มนเกลียว อย่าง เข้มนพวก
โดยใครคนหนึ่งไม่ถูกมนชกกันนั้น ไม่ได้เข้มน เขาปากของมนก็คอกอหมักและกอนกิน คาย
อันซาค ถ้าเราไม่จัดการสังหารมัน หรือไล่ พิช จนเข้มนพอน้ำลายกยปาก เช่นเดียวกับ
มนไปให้พ้นทางเสียก่อน แต่การที่จะไล่มัน มนโกล่ลขกคัศิครของมนคั่นนั้น ต่อจากนั้นเจ้า
ไปนั้นไม่ใช่ของง่าย ผมนเคยทรวางงูเห่าเข้า คนใช้ของผมนั่งทรวาย อยากรพาคพ่นอยู่นาน
ขณะนั้นกรายนก มนไม่กลัวคนเสียเลย และ แล้ว ก็ตรงกัยนั้น ขณะนั้นมนเริ่มคลายวงตัวของมน แล้ว ก็ตรงเจ้าเฝ้าหมักพ่นเจ้าอสรพิษควั่น
ทชกอยู่ขนาดเท่าอ้อมแขน แลยลันแปลบ ๆ เลื่อยเข้ามาหาเราอย่างคว้าย

มันหนทางเกี้ยวเท่านั้น เราต้องฆ่ามัน มิ และทั้งสองข้างทางก้วยความระมัดระวัง ก่อน
ละนั้น มันจะฆ่าเรา เจ้าคนใช้ของผมนั่งทำทำ นั้นสังเกตได้ว่า เรากำลังเข้มนไปตามลาค

กระจกโกลเข้าเฝ้าหมักพ่น ผมนึกถึงเขาไว้ เพราะรู้ชื่อว่าเขาอาวสุสัน ๆ เพียงคอกเกี้ยว ไปคอสักกัมน ก็เป็นศพเท่านั้นเอง มีวชเดียว คือต้องสัฬารมนก้วยกระสุนขึ้น ผมนั่งโคมให้ คนใช้ บอกให้คอสองแสงให้ตรงตามันไว้ เสมอ เพื่อให้คามาพันฟาง ผมนั่งยกเขรวานิง ชนพาคมนแขนซ้าย หมายคูนยั้งเล็งตรงหัวของ มนในขณะทมนเลื่อยเข้ามาหาเราซ้ำ ๆ แล้ว จึงปล่อยกระสุนเปรี้ยงออกไปทันที

ผิดถนัด กระสุนขึ้นของผมนั่งโกล่ลกัทหมาย ตามความต้องการ แต่ก็นับว่าโกล่ลสมใจ กระสุนต้นนั้นโกล่ลจากหัว แต่โกล่ไปไกล กลางตัวของมนเข้า อย่างจริง มนคั่นกลิ้ง เกลือก พลิกทอง ตัวเข้มนเกลียว อย่าง เข้มนพวก เขาปากของมนก็คอกอหมักและกอนกิน คาย พิช จนเข้มนพอน้ำลายกยปาก เช่นเดียวกับ มนโกล่ลขกคัศิครของมนคั่นนั้น ต่อจากนั้นเจ้า คนใช้ของผมนั่งทรวาย อยากรพาคพ่นอยู่นาน แล้ว ก็ตรงเจ้าเฝ้าหมักพ่นเจ้าอสรพิษควั่น เลื่อยจนยั้งเข้มน รวยกัยสัฬาม

เราออกเฝ้าต่อไป แต่ควรวนค้องเกี้ยวให้ ซ้าง สดคล้ายแสงโคม ส่องดูตามพนักิน และทั้งสองข้างทางก้วยความระมัดระวัง ก่อน นั้นสังเกตได้ว่า เรากำลังเข้มนไปตามลาค

พ.ศ. ๒๔๗๕

กฤชมฤตยู

เนินเขา พันทีกันเป็นกรวยทรายคำพระสมกับ
กินร้อนตลอด เราเคียวไปคามเนินเขาขาวสัก
ยี่สิบหลา ถึงศาลเทพารักษ์อันเป็นอุทิศหมาย
ของเรา

นำเสียท้าย นึก ที่ ศาล พระอิศวร นี้ ได้ถูก
ทำลายเสียแล้ว โดยอำนาจระเบิดอันร้ายแรง
ของภูเขาไฟ บาโคโร รากศาลได้ถูกชุกขึ้น
มาจนกระทั่งอยู่บนพื้นดิน ผ่นก้านหนึ่ง
พังทะลายลงเป็นช่องไว้ให้หลายแห่ง และ
ส่วนมาก ของศาล นี้ ได้ถูก กลบ ้วยดิน และ
กรวยทรายเท่าด้านหน้าเกือบหมดหมด เหลือ
ไว้พอเป็นรูปร่างให้สังเกตได้ก็ตรงหลังคาศาล
ครึ่งหนึ่ง และตรงประตูเข้าซึ่งทำเป็นซุ้มขึ้นไว้
ข้างบน

ผมเอาโคมฉายส่องเพื่อหาทางเข้าไปข้าง
ใน และพิจารณาลักษณะของศาลอยู่ครู่หนึ่ง
จึงเห็นว่าศาลพระอิศวรนั้นไม่ใหญ่โตนัก ก่อ
ด้วยศิลา อย่างแข็งแรง ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยม
ซึ่งถ้ามองผิวเผิน ๆ ก็คล้ายกับแท่นหิน แต่ถ้า
พิศ จะเห็นได้ว่า ผีมือในการก่อสร้าง และ ลวด
ลายที่สลักลงในเนื้อหินเป็นฝีมือของแขกยะวา
โบราณโดยแท้ ศาลนี้มีประตูเข้าทางเดียว
และซุ้มเหนือประตู สลักเป็นหน้าสิงห์ และ ถนน
ลายซอกออกไม้ต่าง ๆ กัน ฝีมือของเขามัน

เป็นเอก สนิทแนบเนียน สวยงามมาก
ที่เราจะเข้าไปข้างในศาลโดยทางประตูนั้น
เป็นอันไม่มีโอกาส เพราะประตูได้ถูกกลบ
ด้วยดินและทรายเสียเกือบมิด และคงถูก
กลบมา เป็นเวลานานแล้ว แรมเดือน กินจึง
เกาะกินแน่น จนแห้งแข็ง ซึ่งถ้าจะเข้าไปให้
ได้จริง ๆ ก็ต้องชุกกันมากมาย จะเสียเวลาไม่
น้อย เราพอมีหนทางอีกทางหนึ่งที่จะเข้าไป
ได้ คือ ทางผ่นก้านที่พังทะลายเป็นช่องโหว่
อยู่นั้น แม้จะต้องขุดย้าย ก็ยังง่ายกว่าเข้า
ทางประตู

ในที่นี้เราก็ก่อขุด ๆ ขึ้นเข้าไป ขน กองหิน
ไต่ไปหาช่องผ่นก้านที่โหว่ พอถึงปากช่อง
ผมก็เอาโคมส่อง และชะโงกหน้าตามลงไป
แต่ก็ไม่แลเห็นสิ่งใด นอกจากโต๊ะสี่เหลี่ยม
ตัวหนึ่งนอนตะแคงอยู่ มีดินและทรายกองทับ
เสียจนเห็นขาโต๊ะเพียงสองขา ผมพยายาม
จะมองดูให้ทั่วว่ามีอะไรอยู่อีก แต่ช่องนั้น
เล็กมากเพราะตัวลอบได้เพียงคนแคระจึงมอง
ไม่ทั่วถึง ประตูหนึ่ง ภายในศาลมืดทึบ
ราวกับความมืดของห้องเขื่อนลัด และมี
กลิ่นเหม็นคัก ๆ อับ ๆ พุ้งออกมาอยู่ไม่ช้าก็
แทบทนไม่ไหว

จากช่องผ่นก้าน จนถึงพื้นดิน ภายในศาลนั้น

สุวรรณมานพ

สิงห์

นั้นว่าสูงพอๆ ถ้าแค่เพียงพันหินเปล่าๆ
และกระโถกลงไปแล้ว พลาดทำชาวอาเคล็ค
หรือถึงหกโค แต่เพราะมีกองหินและทราย
ซึ่งไหลลงไปตามช่องผนังกองอยู่ในนั้นราวกับ
มูลกินย้อมๆ จึงเห็นท่อนไม้ว่า เมื่อกระโถก
ลงไปบนกองหิน คงไม่เจ็บตัวเข่นแน่ ที่จริง
มันน่าครั่นคร้ามเหลือเกินที่ลงไปในศาล อัน
มีทวยโคโยไม่ทราบว่าย ภายในนั้น จะมี อันตราย
อันใดอยู่บ้าง แต่เมื่อคิดว่าไหนๆ ก็ได้พยายาม
บุกขึ้นมาจนถึงเพียงนั้นแล้ว เป็นตายอย่างไรก็
ต้องพยายามให้ไ้เห็น ให้รู้ของจริงจนถึงที่สุด

เราไม่พักให้เสียเวลาต่อไปอีก ผมเอา
ขลุ่ยสอดช่องที่สระเอวไว้ก่อน ถือโคมท้าวมัน
อยู่ในมือขวา ค่อยๆ ขึ้นมาถึงสองลอคกลงไป
ตามช่องผนังให้ว่ พอดังครกท้าว ก็เอามือ
ถือโคมลอคกลงไปก่อน แล้วจึงปล่อยตัวหล่น
ปล่อยลงไปบนกองหินข้างล่าง เจ้าคนใช้ของผม
ก็หย่อนตัวตามลงไปในที่เดียวกัน

บทที่ ๕

กฤษณมฤตยู

เราลงไปถึงข้างล่างโดยสวัสดิภาพ กอง
หิน รั้วท้าวไว้ไม่ซอกซ้าอะไรสักนิด ข้างใน
ศาลอันอมข้าวเหลือทน เพราะทุกๆ ก้าน

ไ้จมอยู่ในดินจนหมดสิ้น นอกจากช่องให้ว่
สองแห่งบนผนังที่เราลงมา ก็ไม่มีช่องอากาศ
ทางไหนอีก มันไม่ผิดอะไรกับเรากาลัง
ลงไปอยู่ในอุโมงค์ไ้กิน ด้วยแสงสว่างของ
โคมท้าว ผมจึงเห็นว่าในศาลันไม่ใช่คัมแคบ
ดังที่เข้าใจ พอตัวไหลลงจากกองหิน ก็รู้สึก
ว่าไ้ถึงที่ขั้ว และเหยียบย่างลงบนวัตถุหลายชิ้น
หลายอัน ย่างก็แข็งกระด้าง ย่างก็แตกหัก คง
อยู่กร๊อบแกร๊ว ผมเอาไฟส่องดู จึงเห็นว่า
วัตถุเหล่านั้น คือ วัตถุต่างๆ ชะนิกที่ชาว
บ้าน นำมาถวายพระอิศวรเป็นเจ้า ผมหยิบ
ขึ้นพิจารณาทุกหลายตัว เห็นเป็นตุ๊กตาแขก และ
ตัวสัตว์รูปร่างต่างๆ ทำด้วยดินปั้นทำดีต่างๆ
และ ย่าง ก็แกะ ด้วยไม้ ประคิก ประค่อ เป็น รูป
แปลกๆ มีอยู่เป็นอนก ของเหล่านี้ เป็น
ของแปลกประหลาดสำหรับผม ที่เพิ่งเคยเห็น
ก็จริง แต่ก็ยังไม่ไ้สิ่งทีผมประสงค์ จึง
ไม่สู้ระคิกใจนัก

อากาศในนั้น มันช่าง อับข้าวเสียเหลือเกิน
ยิ่งนานเข้า ยิ่งร้อนหนัก ราวกับเข้าเตาอบ แต่
ก็ท้องทน กลิ่นเหม็นคึกๆ ยอกไม่ถูกกว่าะ
เป็นกลิ่นอะไร ก็กำลังส่งกลิ่น กระทบขอบของ
รู้สึกไ้ว่า มันพุ่งออกมาจากประตูเล็กในหิ้ง
ชั้นใน ในศาลันเราจะได้เห็นไม้ไ้ ค้าง

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤษณมฤตยู

ใช้มือช่วย ค่อย ๆ ไต่ไป เพราะพื้นห้องเอียง
เทไป ตามตัวศาล ที่กำลังนอนตะแคงข้างอยู่
ผมกับคนใช้ค่อย ๆ ไต่ไป ใช้แสงโคมฉาย
กวาดดูจนรอบ ๆ ข้าง จนในที่สุดเราไต่ไป
ถึงมุมศาลด้านหน้า ตรงนั้นมีลังต่าง ๆ ทุ่มอยู่
ในศาลใหญ่ลงมา รวมเจมมอยู่ เป็นกองใหญ่
ผมส่งโคมให้คนใช้ถือไว้ แล้วถลึงมือรองกอง
หยิบวัตถุเหล่านั้นขึ้นดูทีละชิ้นละอัน

ใน กองนี้ ยังมี ตุ๊กตาเซรามิกโดยมาก กบที่
เห็นมาแล้วอยู่อีกเห็นอันมาก ได้กองตุ๊กตา
เหล่านั้นมีเทวรูปหล่อด้วยสัมฤทธิ์หลาย องค์มี
ถลึงก่ายอยู่เป็นกอง เทวรูปเหล่านั้น มีลักษณะ
และท่าทางต่าง ๆ มีนั่ง, ยืน, ทำท่าเหาะ
และยังก่อกว้างของพื้น อย่างน่ากลัว แต่
ละองค์ ลืออาวูบแปลก ๆ กัน เช่น ครุฑ, ศา,
จักร และ ขวาน เป็นต้น ผมไม่มีความรู้ว่
เทวรูปเหล่านั้น จะมีนามว่าอะไรบ้าง แต่ผม
เห็นว่าเป็นชิ้นโบราณวัตถุอันประหลาด โดยยาก
เหมาะที่จะรวบรวมไว้ เป็นพิพิธภัณฑ์อย่างเอก
เทวรูปทั้งหมด ถ้าไม่ถลึงกระทำการขายไป
อยู่เสียที หนึ่งอย่าง เท่าที่ผมเห็นก็มีถึงแปดองค์
ผมดูจนหมด กอง ก็ ยังมีพอ เทวรูปพระอิศวร
จึงเอาโคมฉายส่องค้นหาอีกอันต่อไปอีก

ในที่สุดผมก็พบเทวรูปพระอิศวรนอนตะแคง

อยู่ริมผนังด้านสกัดอีกด้านหนึ่ง ตรงประตูศาล
ผมกับคนใช้ รู้สึกว่าหนักมาก เทวรูปหล่อด้วย
สัมฤทธิ์ ทั้งองค์ เช่นเดียวกับเทวรูปทั้งหลาย
มีขนาดกว้าง วัคโดยรอบพระอุระได้ หกนิ้วฟุต
เช่นเทวรูปอื่น เทียบกับจักร ซึ่งมีลักษณะเป็น
ลูกธนูมากกว่า สันคอกหนึ่งฟุต เทวรูป
องค์นี้ผมอยากได้ไว้เหลือเกิน แต่หนักมาก
เป็นการลำบากยิ่ง ในการที่จะหอยหัวเอามาด้วย
ทั้งเกรงไปว่า ลอยชาวบาลเห็นเข้า อาจจะเป็น
เรื่องราวใหญ่โต หรือ เกิด อันตราย แก่เราได้
เพราะเทวรูป เป็นเทวรูปที่พวกเขาเคารพนับถือ
ว่าศักดิ์สิทธิ์ และเกรงกลัว ผมเลยต้องวาง
ลงไว้ก็ง่่า ฉายโคมส่องค้นหาสิ่งอื่นต่อไปอีก
เจ้ากลืนเหม็นนั้น คงเหม็นอยู่ไม่สร้างสัน
ความร้อนก็ไม่สงบ กลิ่นระทมกชื้น ยิ่งอยู่
นานเข้า ทั้งเหม็น ทั้งร้อน เล่นเอาหายใจ
เกือบไม่ออก แต่ด้วยความตั้งใจของผม
มาตั้งแต่แรก นั้นแหละ จึงไม่ยอม ถอยหลัง
ทุก ๆ อย่างที่ได้ ประจักษ์มาแล้วในศาล ก็
สมจริงกับคำบอกเล่า ของ ผู้นำทาง ทุกประการ
ฉนั้นจึงยืนยันใจว่า กฤษณมฤตยู นั้นต้องมีอยู่
จริง ผมจึงมีมานะ ไม่ยอมละความพยายาม
เมื่อค้นหาตามพื้นเปล่าจนทั่วไม่พบ ผมกับ
คนใช้ ถลึงมือคู่ช่วยตามหา ๆ ถูกถลึงด้วยกิน

และทราบดีไป

เราช่วยกัน คืบทางโน้น เชยทางนี้ อยู่เป็น
เวลานาน จนเหนื่อยหอบ เหนือออกทุกซั่มซน
เราโกยหินคืบหาอย่างถนัดวัน ซึ่งถ้าถนัดแล้ว
นั้นก็มีมอยในกองหินจริงแล้ว ก็ระลึกลอก
จากการค้นคว้าของเราไปไม่ได้เลย เราได้คืบ
เรื่อยมาจนถึงกองหินใหญ่ที่เราโคกลงมาจาก
ช่องผนังข้างบน มีโศสเหลยมลูกหินกลบ
เสียจนเหลยอยู่เห็นเพียงสองขา ที่ตรงนั้นแหละ
ผมได้พบสิ่งที่ผมประสงค์สัสมความตั้งใจ คือ
เมื่อผมเอาพลั่วตักกินสาปไปแล้วสองครั้ง พอ
ตักครั้งที่สาม ก็รู้สึกว่ปลายพลั่วโคทะทวยตฤ
อะไรเข้ากังกก และเมื่อยกขึ้นก็ม่นาหนัก
หนักกว่าที่ตักไปแล้วสองครั้งนั้น ผมเอา
เทลงกยพบนหินที่วาง หินโน้น ผมก็แทบ
กระโดดโลดเต้นด้วยความปลื้มขี้อันบรรพพรรณา
ไม่ถุก เพราะวัตถุที่หมอยกขึ้นค้ำที่ผมตัก
ขึ้นมา นั้น ก็คือ กฤษ ที่ ผม กำลังเสาะแสวงหา
จินดาที่ประภคย์อยู่ตาม ใต้แสงแสงเป็นประกาย
วูบวับ ปลายเขาคา ในเมื่อรับกับแสงโคมฉาย
ด้วยความอึดอัดใจทำให้ความเห็นก็เห็นอຍ
เมื่อล้าสูญหายไปทันที เมื่อหยิบขึ้นค
ครั้งแรก เป็นความจริง ผมไม่นึกเลยว่า
แก้วสีขาว ๆ เขียว แดง ซึ่งประภคย์อยู่ตาม

กฤษนั้น จะเป็นเพชรแท้ นึกเข้าใจอย่างถุกถ
เขาว่าเป็นพลอยเทียมมากกว่า เพราะเห็นมัน
ใหญ่ผิดธรรมดาเกินไป ต่อเมื่อได้พิจารณา
กันถี่ จึงทราบดีว่าเป็นเพชรน้ำบริสุทธิ์อันมีค่า
เหลือคณ ตลอดจน มรกต, ทับทิม ก็เป็นของ
วิเศษแท้ ยากที่จะหาได้เสมอเหมือน

พอได้กฤษมฤตยสมประสงค์ ผลักเตรียม
ตัวจะออกจากศาลาทันที ไม่พรงถึงส่งโคถ
แก่เจ้าคนใช้ของผมสิ มั่นบอกว่าให้ผมลง
เข้าไปในท้องชั้นในอีกสักหน่อย เพื่อขงที่
ระพบเพชร นิลจินดา หรือของที่ต่าง ๆ อันเป็น
สมบัติของพระอิศวรสิ่งอื่น ๆ อยู่บ้าง ผมเลย
เห็นพ้องด้วย จึงเอาโคมฉายส่องไปที่ประตู
และเคาะตรงเข้าไป พอถ่วงถึงประตูก็ได
กลิ่นเหม็นคั่งๆ คูนกัก เข้ามูก แสบทนไม่ไหว
แต่ทั้ง ๆ เหม็น ๆ นั้น เราก็คงเคาะเรื่อยเข้าไป
ข้างใน ไม่ยอมถอยถอย

บทที่ ๖

ห้องมฤตย

ในท้องชั้นในนั้น คั่นกว่าห้องนอกมาก แต่
ส่วนกว้างคงกว้างเท่ากัน พอผมก้าวพ้น
ธรณชั้นไป แสงโคมก็พุ่งดุคตรงไปยัหัยไม้
ไขหนึ่ง วางอยู่มุมห้องทางขวามือ ผมจึง

พ. ศ. ๒๔๖๕

กฤษณฤตย

ทรงไปยงเทียบก่อนอื่นหมด และไต่พิจารณา
กฤษณฤตยนั้น ทำด้วยไม้สัก ขลิบ
ไม้เนื้อดีเป็นไม้เนื้อดี รูปพรรณสัณฐาน
น่าจะเป็นไม้เนื้อดีมากกว่าไม้เนื้ออ่อน มีส่วน
ยาว ประมาณ สามศอก กว้างราว ศอกหนึ่ง
ก้านสูงเพียงศอกเศษ ๆ หลังหยักค้อมกลมคอก
เหมือนหลังคารด และมีก้นท่อนสอแซกเขียน
ไว้ด้วยกินสอทอง อยู่สามแถว อย่างที่เราไม่รู้
เรื่องราวอะไร ทว่ากษัตริย์เหล่านั้นยังเห็นแก่ชก
แรง แลคิดว่าผู้เขียนพึงจะเขียนไว้ในเวลา
ไม่ช้านานนักมานะเอง

สมเด็จพระโกมให้คนใช้ แล้วลงเขียนอนาถ
กฤษณฤตยว่าฝ่ายนั้นหนักกว่าหีบธรรมคา แต่
ยักลงไว้เฉย ๆ ไม่ใส่กุญแจหรือสลักอย่างใด
ผมยกฝ้ายขึ้นเขยออก เห็นมีฝ้ายค้อมอยู่ใน
นั้นอีกชั้นหนึ่ง สังเกตได้ว่าค้อมที่ค้อมกลม
อยู่ภายใต้ มีลักษณะยาวไป คามยาว ของ หีบ
คงไม่ใช่แก้ว แหวเงิน ทอง อย่างที่เราเข้าใจ
ผมเลิกฝ้ายนั้นออก และที่ใดผมก็ต้องผละ
ถอยหลังโดยไม่รู้สีก ชนลุกข้าหมกทั้งตัว
วิ่งหนีไปเลย สังเกตผมเห็นอยู่ในนั้น มีใช้ทรัพย์
สมัยอย่างที่เราเห็น มันเป็นแขนข้างขวาที่
ถูกชักออกจากข้างของบรูษ สามแขน วางเรียง
กันอยู่ แขนเหล่านั้น คงจะได้ใส่ยาอย่างก

เขาไว้ จึงไม่มีกลิ่นเหม็นและน่าเบื่อ เช่นแต่
เพียงเหยวแห่งลง ไปข้างเล็กน้อย และมีแขน
ข้างหนึ่ง ในสามนั้นที่เนื้อหนังยังสดอยู่ รวากับ
พระศอกออกมาจากตัวคนใหม่ ๆ ภาพของ
แขนที่เห็นอยู่เพราะหน้า สะดุดใจให้ ผมนึกถึง
คำบอกเล่าของมีศอกเทศกและเรื่องฆาตกรรม
ของหม่านยี่เร่ทั้งหัวคนราวีวาศอก ท่าน
ก็พอเป็นหลักฐานพิสูจน์ให้ทราบได้อย่างแน่นอน
แล้วว่า แขนขวาสองแขนที่เหยวแห่งลง ไป
ข้างนั้น คือ แขนของชายผู้เคราะห์ร้าย ซึ่งได้
ถูกสังหารชีวิตก่อนหน้าหม่านยี่เร่ และอีก
แขนหนึ่งที่ยังสดชื่นอยู่กว่าเพื่อน ก็คือแขนของ
หม่านยี่เร่ นั่นเอง

ภาพนั้นเป็นภาพที่น่าสลดใจ และทระศนัย
คาเหลือประมาณ ผมไม่ประสงค์จะพิจารณา
ภาพเช่นนี้ต่อไปอีก ยิ่งมีฝ้ายค้อม และยัก
ฝ้ายเสียโดยเร็ว ผมประหลาดใจไม่หาย
ที่เจ้ากลิ่นเหม็นคั่ง ๆ คัด ๆ นั้นคงพุ่งกระหลว
อยู่ไม่สร้าง โขยไม่ทราบว่าเป็นกลิ่นอะไร แต่
หลังจากได้เห็นแขนมนุษย์ในหีบนั้นแล้ว ผม
มีอุปาทานไปว่า กลิ่นนั้น คงเป็น กลิ่นของซาก
อสุภศพแน่แท้ทีเดียว และอยู่ตรงไหนแห่งหนึ่ง
ในห้องนั้นเอง

ในห้องเล่นมีของไว้พระหลายอย่างบนผนัง

สุวรรณมานพ

สิงห์

เช่นเดียวกับห้องนอก และขณะที่เราคุยมเตียม
ไปตามพื่นที่เอียงคระคงอยู่ัน ก็ต้องเหยียบ
ข้ำไปจนกรวดทราย และกินคำ ที่ไหลเทลงมา
คามช่องโหว่ันเหมือนกัน ผมเอาโคมฉาย
หาสิ่งงทำให้เกิกลั่นเหม็นน ทก ๆ ระเบกาว
นในทศกเราไ้ไปเก็ยถึงพื่นท ๆ ตรงกัย
ช่องผนงโหว่ัน ทนโค แสงโคม ของผมก
ฉายลงบนสิ่ง ๆ หนึ่ง ซึ่งทำให้ผมคองชงงกหยท
และ ยืนตัวแข็ง หัวใจ เค้นแรง อยู่หลาย วินาที
เนือศวสันสะทั้นไปหมก ยิ่งกว่าไ้รอยล์มหนาว
อันยะเขือยเย็น แม้ในความมืด ผม กัย
คนใช้ ก็หันเข้ามองกูหนากันในอาการนังง

สิ่งทผมเห็นในขณะนั้น คือ ซากศพของ
แขกคนหนึ่ง รูปร่างใหญ่โต นอนหงายเหยียยค
ยาวอยู่ไกล ๆ กัยช่องผนงทโหว่ข้างบน เนือ
หนึ่งไ้เ็นำเฟะจนเบ่งคึกกัยคูกแล้ว แต่
เครื่องแต่งกายทเขาสวม มีโล่รังสีเทาทหนึ่ง
กัยผ้าโพกศีรษะขาว คงอยู่เป็นปกติ หน้คาค
ไ้เ็นหน้แล้ว มีแต่หน้ทหุ้มกูก นัยนคาค
กัยมูก กลวงไ้ ยิงพันขาว อย่างน่ากลัว—
อย่าให้ ผมพุดถึงลักษณะของซากศพแขกนั้น
คือไปอึกกักว่า มันเ็นภาพทหน้าเกลียคนากลัว
น่าปลง อนิจจ และทุเรศกัยผู้ไ้พยเห็นเหลืออะ
พรรณนา ผมเองไ้เคยเกลียคเคยกลวสิ่งไ้

แต่เมื่อไ้เห็นภาพนั้นเข้า ก็ช่นลุดชนพองเหลือ
ทน และเมื่อนกวไ้ดูสูกเอากลั่นเหม็นนาก
อสุภคัพนั้นเข้าไ้ในป่อกเ็นเวลานาน นัยคังสอง
ชั่วโม่แล้ว ก็ยงทำไห้ผมไ้มีความสยหายไ้
ทนกชน

คามลักษณะทไ้ทรรายากผู้้นาทาง ผู้ค้าย
กคือ ทวนทวนตะกุก ผู้รักษาคำลทพารกชน
หรือทหาร มนุษย์ของพระอิศวรคังเช่นชาวบาล
เชือดอกลั่น และเ็นผู้ร้ายฆ่า ท่มานุษเะ ท
จึงทวนวราวิลาสเนื่อน อาการตายของเขา
ผมไ้มยอสมลงความเห็นวเ็นเพราะลุดจาก-
กรรม หรือเหตุอื่น เขาตายไ้โดยอุยัคเหตุ
มากกว่า ซ้าง ๆ ตัวเขา มีแผ่นหินแผ่นใหญ่ ๆ
ส้ทาแผ่น ซึ่งพงหล่นลงมาจากผนงห้องกล้ง
เกลือนอยู่ ผมจึงสันนิษฐานวเ็นเมื่อสองเคือน
ก่อนแรกกเขาไ้ไฟเ้มระเบิก ทวนทวนตะก
คงระงทหรือนอนอยู่ไ้ห้องนั้น และท ๆ ตรงน
ยังเือยประะวบกัยเขาไฟเ้มระเบิก ความแรง
ของม้น ทำให้ ผนง ของคาคคั่น คองพงทะลายลง
แผ่นหินแผ่นใหญ่ ๆ อันมีหน้าทกมีไ้เล็กน้ย
เหล่านั้น ไ้ว่รงหล่นลงมาทข้ว่างกายของ
ทวนทวนตะกุกถูกทส้าคัญเขาเขาจึงเสียชีวคตง
คามทางสันนิษฐานของผมกนั้น ผมเชือว่าถูก
มากกว่าลิดทไ้เคย

พ. ศ. ๒๔๗๕

กฤษณมฤตยู

สมทนศุขากศพของ ทวนทวนตะกั่ว ค่อยไป
อีกไม่ไหว เพราะนอกจากจะไ้เห็นภาพอน
นำเกลียดน่ากลัวแล้ว ยังจะไ้สลดกลืนหมิ่น
อันตระหลยอขอล คุไ้ไม่ผิดกับพลกเข้าไ้อยู่
ในโรงทมิฬที่เก็บศพนั้นเลย เราสองคนรีบ
ออกจากห้องมฤตยูนั้นโดยด่วน ถึงห้องนอก
ก็หาหนทางออกจากศาลอย่างเร่งร้อน ฆาตกร
นั้นแม้เราจะอาศัยยอกกินค่อเทาซันไปก็ไ้ไม่สา-
มารจะออกไปตามช่องผนังเกิมนั้นไ้ เพราะ
ช่องผนังอยู่สูงกว่ศีรษะเราซันไปมาก ทาง
ออกอีกทางหนึ่ง ก็คือ ทางประตู แต่ก่อนจะ
ออก เราจะต้องซุกกิน ทับคปปากช่อง ออกเสีย
ก่อน จึงจะล่เรา ซึ่งจะกินเวลานาน คงคง
ชั่วโม่ง หรือกว่านั้น และไม่มีหนทางออก
ทางใดอีกจะระควดกว่ช่องผนังข้างบน ผม
กับคนใช้ จึงช่วยกันยกโต๊ะสี่เหลี่ยม ซึ่งล่ผม
กินอยู่นั้น ตั้งขึ้นบนกองกิน โต๊ะควนสูงพอไ้
แต่ก็ สูงนั้นแหละ เมื่อตั้งขึ้นกองกินแล้ว
ขึ้นเขย่งปลายเท้า ปลายนิ้วมือ ก็พอไ้ไ้เล่ยก
ปากช่องผนังข้างบนพอไ้

ผม เห็นย กฤษณมฤตยู ไ้ กับ เข็มชด ที่ พง
อย่างแน่นหนา เลือดก็ คุ้คคาไม่ ไ้แกว
เป็นแซกคว่หนึ่ง คงริมกองกิน แล้วไ้โกซน
บนโต๊ะ เห็นยผนังลอกคว่ออกไปตามช่องไ้ว

นั้นก่อน แล้วจึงถ่มลงกับ โคมที่คนใช้ และตั้ง
มือ ลากควนมาขึ้นตามมาที่หลัง เขอ... ยัง
ถูกไ้ ขนสรวรคทั้งเย็น เมื่อออกมาพ้นศาล
พระอิศวร หรือ ศาลมฤตยูนั้นเสียไ้ ผมสก
อากาศอันสลดไ้ยวรสทเลียบจนเต็มอิม วั้ล
ว่ามันแค้นระชนอก ซนไ้ ไ้ด้วยความสรวร
กัยว่าไ้มาสักอากาศในโลกใหม่ อีกวาระหนึ่ง
ซากลับ เราไ้รจ้กกันก้าวยว ๆ และ
เร็วลึคธรรมคามากมาย จนเกือบจะกลายเย็นว้
แต่กระนั้นก็ยังซ้กว่าหัวไ้ทหนักถาวนา อยากจะ
ไ้ถึงที่พกเสียโดยเร็ว อากาศในคั้นนั้น
ค่อนข้างหนาว แต่ประหลาดเหลือเกินที่เรา
เกิรกันเหิงไ้โหลไ้โดยยอกกลออกจาก เรากลับ
ถึงที่พกเกือบเจ็ดทุ่ม รวมเวลาทั้งไปและกลับ
และทั้งม่งาม อยู่ในศาลเทพารักษนั้น ค้วย รว
หกชั่วโม่ง

ค่อจากนั้นก็ไม่มีอะไรอีก นอกจากพอร้ง
ขึ้นอีกสองวัน ผม กับ คนใช้ ก็ถึงเร็ว กลับ
สิงคโปร์ แล้วโดยสรวรไฟ กลับถึงหัวค
นราธิวาส พกอยู่ที่ทวนเจ้าเมืองค่อไปอีก

“เรื่องราวของคุณพระ พลิกกลกัชวาวกับ
เรื่องท่แดงซนโคย ไ้เรเกอร์ แชกการัก หรือ
แซ็ก โรห์มอร์ ที่เกีย” หลวงชำนาญ
อรรถกัคไ้เขียนเมื่อคุณพระเจ้ายลลง

สุวรรณมานพ

สิงห์

“แต่ฉันเป็น^๕เรื่องจริง^๕ ที่ผมไป^๕ประสพ^๕เจ้า
เอง และ^๕กฤษเฒ่า^๕มัน^๕ก็ยัง^๕เป็น^๕ของ^๕กะยาน^๕อยู่”
คุณพระ^๕ทอ^๕ย^๕พลาง^๕ยิ้ม

“แล้ว^๕ตุ๊ก^๕ตา^๕ไม้^๕ที่^๕คุณ^๕พระ^๕เอา^๕มา^๕ด้วย^๕นะ
ไป^๕ไหน^๕เสีย^๕ล่ะ^๕ครับ?” ชุน^๕พิพ^๕ธ^๕ณ^๕ฑ^๕พิ^๕เคราะ^๕ห^๕
ถาม

“อ้อ, ตุ๊ก^๕ตา^๕แขก^๕ที่^๕ผม^๕เอา^๕มา^๕ด้วย^๕ ผม^๕ให้
เป็น^๕ของ^๕ฝาก^๕แก่^๕พระ^๕ศรี^๕สวัสดิ^๕ก^๕เวียง^๕เขา^๕เสีย^๕แล้ว”

“เมื่อ^๕ชาว^๕ระ^๕ออก^๕มา^๕จาก^๕ศาล^๕ ทำไม^๕คุณ^๕พระ^๕
ไม่^๕หิ้ว^๕เอา^๕เทว^๕ร^๕ป^๕มา^๕สัก^๕กอง^๕ล่ะ^๕ครับ?” ท่าน
ชุน^๕พิพ^๕ธ^๕ฯ^๕ถาม^๕อีก

“โอ้, จะมี^๕จิต^๕ที่^๕ไหน^๕ถึง^๕อะไร^๕ได้^๕ครับ^๕เวลา
นั้น^๕ อยาก^๕จะ^๕ออก^๕มา^๕ให้^๕พื้น^๕ศาล^๕เกิด^๕ขยา^๕
และ^๕เทว^๕ร^๕ป^๕เหล่านั้น^๕ ก็^๕ไม่^๕ใช่^๕ว่า^๕จะ^๕หิ้ว^๕เอา^๕มา^๕
ง่าย^๕ๆ เมื่อ^๕ไหร่^๕ แต่^๕ละ^๕ร^๕องค์^๕หนัก^๕ไม่^๕ใช่^๕เล่น^๕
หลั่^๕อ^๕ด้วย^๕สัม^๕มุ^๕ท^๕ทั้ง^๕นั้น”

“ครับ, คง^๕จริง^๕ของ^๕คุณ^๕พระ” ท่าน^๕ชุน^๕
คล้อย^๕ตาม

“กฤษ^๕เฒ่า^๕มัน^๕เป็น^๕ของ^๕มี^๕ค่า^๕มาก^๕มา^๕ย^๕ คุณ^๕
พระ^๕ก็^๕แก่^๕เฒ่า^๕แล้ว^๕ ลูก^๕หลาน^๕ก็^๕ไม่มี^๕ ถ้า^๕ฉวย

เป็น^๕อะไร^๕ไป^๕ กฤษ^๕เฒ่า^๕มัน^๕มี^๕ตก^๕ไป^๕เป็น^๕สม^๕ม^๕ย^๕ดี^๕ของ^๕
คน^๕อื่น^๕เขา^๕หรือ^๕ครับ?” หลวง^๕ชำนาญ^๕อรรถ^๕ก^๕
ว่า

“อ้อ, ชื่อนั้น^๕ผม^๕ได้^๕คิด^๕ไว้^๕แล้ว^๕แล้ว^๕ ผม^๕
ได้^๕ทำ^๕พิน^๕ย^๕กรรม^๕ไว้^๕แล้ว^๕ว่า^๕ ให้^๕ม^๕ย^๕กฤษ^๕เฒ่า^๕
เป็น^๕สม^๕ม^๕ย^๕ดี^๕ของ^๕พิ^๕พ^๕ธ^๕ณ^๕ฑ^๕ส^๕ถา^๕น^๕สำ^๕ห^๕ร^๕ับ^๕พระ^๕น^๕
ก^๕ที่^๕ผม^๕ไม่^๕มี^๕ชีวิต^๕แล้ว” คุณ^๕พระ^๕ทอ^๕

“นั่น^๕เป็น^๕ความ^๕คิด^๕ที่^๕ถูก^๕ และ^๕ดี^๕มาก^๕ที่^๕เคย^๕
ผม^๕ขอ^๕แสด^๕ก^๕ความ^๕ยิน^๕ก็^๕ด้วย” ท่าน^๕ชุน^๕เสริม^๕
ต่อ^๕จาก^๕นั้น^๕คน^๕ทั้ง^๕สาม^๕ก็^๕คุย^๕กัน^๕ถึง^๕เรื่อง^๕อื่น^๕ๆ
ต่อไป^๕อีก^๕ จน^๕นา^๕พิ^๕กา^๕ค^๕สิ^๕ย^๕ที่^๕ย^๕อก^๕เวลา^๕ส^๕ทุ่ม^๕ต^๕ว^๕
หลวง^๕ชำนาญ^๕ฯ^๕จึง^๕เข^๕ย^๕ขึ้น

“ผม^๕เห็น^๕จะ^๕ต้อง^๕ลา^๕คุณ^๕พระ^๕ที่^๕ละ^๕ครั^๕บ^๕ คุย^๕
กัน^๕จน^๕จะ^๕ค^๕ึก^๕เก^๕ิน^๕ไป^๕แล้ว^๕ มี^๕ว^๕เพ^๕ล^๕ิก^๕เพ^๕ล^๕ิน^๕เร^๕ื่อง^๕
กฤษ^๕ม^๕ฤ^๕ค^๕ย^๕นี้^๕เอง”

“สม^๕ก็^๕ต้อง^๕ลา^๕ห^๕มี^๕อื่น^๕กัน” ท่าน^๕ชุน^๕เข^๕ย^๕ย^๕
“เช^๕ิญ^๕เถ^๕ิด^๕ครั^๕บ^๕, วัน^๕หลัง^๕ว่าง^๕ๆ ผม^๕ขอ^๕เช^๕ิญ^๕
มา^๕สน^๕ทน^๕ากัน^๕ใหม่^๕ ทั้ง^๕คุณ^๕หลวง^๕ และ^๕ท่าน^๕ชุน^๕
บาง^๕ที่^๕ผม^๕จะ^๕มี^๕เร^๕ื่อง^๕สน^๕ก^๕ๆ แ^๕ปล^๕ก^๕ๆ ย^๕ิ่ง^๕กว่า^๕เร^๕ื่อง^๕
กฤษ^๕ม^๕ฤ^๕ค^๕ย^๕คุย^๕ให้^๕ฟัง^๕อีก”

